

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קל"א | פרשת בהר-בחקותי | תשפ"ג

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
כניסת חג	יציאת חג	ניסוח השבוע	כניסת חג	יציאת חג	ניסוח השבוע	כניסת חג	יציאת חג	ניסוח השבוע	כניסת חג	יציאת חג	ניסוח השבוע	
21:56	21:45	20:26	21:16	20:54	19:45	20:42	20:10	19:07	20:45	20:08	18:51	

חשיפה: מדוע ביקש הנפטר שישירו על קברו לאחר מסע הלווייה את הפיוט בר יוחאי | עמ' ד'
סגולה: סגולה שיתקיימו נכסיו - להיזהר מחשש רבית | עמ' ג'
אקטואליה: האם מותר לחמם בשבת מאכל סופלה? | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

האם ראוי לפרסם נס של שמיטה?

וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לְכֶם וְגו' (כה, כא).
 בשנת תשי"ז החליטו רשויות השלטון בארץ הקודש לטעת כמה פרדסים בכמה ישובים וביניהם גם בקוממיות. עבוד אנשי המושב היה זה מקור פרנסה חשוב, אולם למרות זאת העמידו תנאי בל יעבור - על אנשי השלטון להתחייב לשמור את כל הלכות השמיטה בפרדס לפי הוראות רבם, הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל. אנשי השלטון סרבו, ועקב כך נתעכב הדבר במשך למעלה משנה.
 בשנת תשי"ח שוחח הרב מנדלסון עם האחראי מטעם השלטון והסביר לו את גודל קדושת השמיטה ועד כמה תביבה מצוה זו על אנשי המושב החרדים לדבר ה'. לבסוף נתרצה האיש והורה על נטיעת הפרדס, שישמרו בו כל דיני שביעית.

הפרדס של קוממיות התפתח יפה יותר מאשר הפרדסים האחרים.
 השיב הרב דקוממיות: האני מאמין הראשון הוא, שהשי"ת הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ולפי שאנו עשינו רצונו של השי"ת בפרדס, הצליח השי"ת את הפרדס. באותה שנה נרשם במחלקת הפרדסים הממשלתית: "הפרדס בקוממיות לא עובד בכל שנת השביעית והצליח".

ז"ל שהחמרתו כמוהו הרבה פעמים, שבוודאי יעזור השי"ת שלא יתחלל שם שמים על ידינו".
 והנה, בשלהי אותה שנה בא אל הרב, מנהל הפרדסים באזור ואמר לו בהתרגשות רבה, כי שנים עשר פרדסים יש תחת ידו ובכולם עבדו בשביעית כרגיל, מלבד בפרדס קוממיות, ואף שעל פי דרכי הטבע היה הפרדס בקוממיות צריך לפגור אחר האחרים, במציאות קרה ההיפך הגמור! ולא נחה דעתו של אותו מנהל, וביקש מאת הרב הסבר לתופעה המופלאה הזו, שדוקא

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ד פניני אביר יעקב עמ' ז'

כשסיפרו זאת למרן הגר"ז מבריסק, אמר כי צריכים לפרסם זאת ברבים, אולם מאידך גיסא הגאון רבי אהרן קוטלר אמר שלא לפרסם מחשש עין הרע, ולבסוף הסכים הרב מבריסק לדברי הגר"א ואמר שיפרסמו זאת רק על גבי ספר שאין הפרסום בזה גדול כל כך.

משנת יוסף (מסכת שביעית בפתחה, וע"ע טללי אורות בפרשתינו עמ' רלז)

תקט"ו תפילות כנגד תקט"ו שמיטות

בא וראה דבר נפלא, שמשנה רבינו ע"ה התפלל תקט"ו תפלות (כמ"ש דברים רבה פ"א), והיינו כנגד תקט"ו שמיטות שיהיו בעולם מפטירתו ועד סוף ימות עולם, והוא שמצינו (סנהדרין צז, א) שית אלפי שנים היו עלמא, ואילו באותיות דרבי עקיבא הוסיפו צ"ג שנים, ובאמת אין זו סתירה, כי בעוד שהש"ס לא חש להזכיר את המספר הקטן, הרי באותיות דר"ק פירטו את כל החשבון.

ונחזי אנן שפטירת משה רבינו ע"ה היתה בשנת ב' אלפים תפ"ה, ואם נחסיר מספר זה מששת אלפים וצ"ג שנים יישארו ג' אלפים תר"ה שנה, כלומר תקט"ו שמיטות, ומאחר שחז"ל השוו את שנות קיום העולם לשנות השמיטה, שהרי אמרו (סנהדרין שם) כשם שהשביעית משמטת אחת לז' שנים, כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה, על כרחך שיש קשר בין השמיטה לקיום העולם, ולפיכך התפלל משה תקט"ו תפלות כנגד תקט"ו השמיטות, שעתידיים להיות עוד מעת פטירתו עד אחרית הימים ימי עולם, בכדי שתפילותיהם של ישראל בכל השנים יתקבלו ויעלו לרצון ולנחת רוח לפניו ית'.

באר משה (להרה"ק מאחורב) בפרשתנו (עמ' תקע"ז)

מה ענה מרן האמרי אמת ליהודי שהתקשה בפרנסה - האם להוציא בנו מהישיבה?

ונתתי משכני בתוככם וגו' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים (כו, כא).

סיפר הרה"ח ר' שמחה בונם רוזנשטרן ז"ל, בשנת תש"ה באמצע מלחמת העולם השנייה, היה המצב הכלכלי בארץ ישראל בכי רע, יהודים מאנ"ש לא היה להם לחם לפי הטף, בא יהודי פשוט ותמים מתל אביב והגיש פתקא להרה"ק בעל האמרי אמת ז"ע לשאול עצה, היות ופרנסתו דחוקה מאד, ויש לו ילד חולה... אולי נכון להוציא את בנו מהישיבה, כדי שילמד מקצוע ויסייע לו בפרנסה?

ענה האמרי אמת (כדרכו בקודש, במלים

אנשים ונשים וילדים מזהרים ועומדים ולא ימצא ביניהם שום דבר חטא ועוון, ויזכו למה שכתוב (ויקרא כו, יא-יב) ונתתי משכני בתוככם וגו' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים.

לאור זאת השאיר את בנו בישיבה, ונהפך לגדול בתורה ויר"ש וחסידות, והשפעתו התפשטה, לא רק על המשפחה, ורבים נהגו ממנו עצה ותושיה, תורה ויראת שמים.

פאר ישראל (ח"א עמ' רכ)

ספורות, קצרות, וקולעות), "גו, חינוך, מעשר בהמה".

לא הבין השואל מה הקשר? וחזר עוד פעם על שאלתו, אבל אין לי פת לאכול? חזר הרבי על תשובתו הנ"ל "חינוך, מעשר בהמה".

הלה יצא נבוך כולו, ופגש בחוץ את בן הרבי, מרן הבית ישראל, ובקשו שייסביר לו את כוונת הרבי, אמר לו הבית ישראל כפשוטו, קח ספר החינוך, ועיין בו במצוה ש"ס במצות מעשר בהמה, ותהיה לך תשובה.

פתח בספר החינוך וראה שמבאר טעם המצוה, שהקב"ה בחר בעם ישראל וחפץ למען צדק להיות כולם עוסקי תורתו ויודעי שמו, ויודע אלקים שרוב בני אדם נמשכים אחר החומר הפחות בשגם הוא בשר, ולא יתנו נפשם בעמל התורה ובעסקה תמיד, על כן סיבב בתבונתו ונתן להם מקום שידעו הכל דברי תורתו על כל פנים, שאין ספק כי כל אדם נמשך לקבוע דירתו במקום שממונו שם. ולכן בהעלות כל איש מעשר בקר וצאן שלו מידי שנה במקום שעסק החכמה והתורה שם והיא ירושלים, ששם הסנהדרין יודעי דעת ומביני מדע, וכמו כן נעלה לשם מעשר שני בארבע שני השמיטה, וכן נטע רבעי שנאכל שם, על כל פנים או ילך שם בעל הממון עצמו ללמוד תורה או ישלח לשם אחד מבניו שילמד שם ויהיה ניזון באותן פירות. מתוך כך יהיה בכל בית ובית מכל ישראל איש חכם יודע התורה, אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו, ובכן תמלא הארץ דעה את ה'. כי אם חכם אחד לבד יהיה בעיר או אפילו עשורה, יהיו הרבה מבני אדם שבעיר וכל שכן הנשים והילדים שלא יבואו לפניהם כי אם פעם אחת בשנה, או אפילו ישמעו דבריהם פעם בשבוע ילכו הבית וישליכו כל דברי החכם אחרי גום, אבל בהיות המלמד בכל בית ובית שוכן שם ערב ובוקר וצהרים וזוהרים תמיד, אז יהיו כולם,

לומר פסוק 'ראה עניי' בעת צער יכופר לו עוונותיו

ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי וגו' והלכתי אף אני עמכם בקרי וגו' (כו, כא-כד).

כתב הרה"ק הבני יששכר זצ"ל: לא יחשוב האדם על שום דבר שהוא במקרה, ואיזה סיבה גרם, רק הכל בהשגחת הש"י, ומי שנותן דעתו על המקרים עליו הכתוב אומר ואם תלכו עמי קרי והלכתי וכו', וקבלתי, בעת שיזדמן לאדם איזה עיגום וצער יזכור ויאמר הפסוק (תהלים כה יח) ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, בכדי שישים אל לבו שהוא בהשגחת הבורא על עוונותיו [להזכירו כדי לפשפש במעשיו], כי כמה וכמה עונות יש לו לאדם שאינם מתכפרין ע"י תשובה ויוה"כ, רק תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין, והש"י שולח לו יסורין קלין כדי לכפר עונותיו, וז"ש רז"ל (ערכין טז, ב) היכי דמי יסורין אפילו הושיט ידו לכיס וכו' [תנא אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתים וכו'], והוא דוקא כשמישים אל לבו שכל תנועותיו בחפץ הבורא. הבן הדבר עכ"ד.

אגרא דפרקא - אות קכד

**פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע**

פנינים ואמרות

ע"י שמתייגע בתורה - נכנסת התורה בדמו

אם בחקתי תלכו וגו' (כו, ג). פירש"י שתהיו עמלים בתורה.

וצ"ב איך נרמז עמל התורה בזה. ו"ל דהנה אמרו חז"ל (ברכות יא.) ובלכתך בדרך בלכת דידך היינו של רשות ולא של מצוה, ולפ"ז צ"ע הלשון אם בחוקתי תלכו, הלא בשעת ההליכה ליכא קיום החוקות, דהליכה היינו של רשות.

אולם אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו פ"ד) שדברי תורה צריך להיות נבלעים באבריו, וזה אפשר רק ע"י עמל התורה, שע"י שמתייגע בתורה נכנסת התורה בדמו, אבל כשלומד רק כחותה ע"ג גחלים במהרה הוא שוכח. נמצא שע"י עמל התורה נשאר התורה באבריו תמיד ואף כשמפסיק ללמוד והולך

השרף מקצק זי"ע קופסת טאבאק ישנה ויקרת המציאות, נענה השרף ושאלו מדוע לא תרצה לקנות עוד דבר עתיק שנאמר על ידי חכמינו ז"ל לפני שנים רבות (חגיגה ט, ב) 'יאה עניותא ליהודאי, מיד הבין החסיד שהשרף רוצה שיתנסה בנסיון העוני, לכן השיב בחכמה הלא מדרך הסוחרים שעל מוצר יקר יסכימו לשלם אפילו כמחצית מרכושם, אבל לעולם לא ימצא מי שישקיע את כל נכסיו במוצר אחד, שהרי זקוק הוא לכסף לסחור עמו, כמרמז שאינו חפץ בסחורה זו של עניות, מפני שעליה צריך הוא לשלם את כל רכשו.

ונהנה הרה"ק מקצק מתשובתו ופטרו לשלום.
מפי ספרים וסופרים - פר' קרח (עמל שנז בהערות)

להורות נתן - בפרשתנו

כך ניצל החסיד מניסיון העוני...

והשיג לכם דיש את בציר וגו' (כו, ה).

סיפר הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל: מעשה שהיה בחסיד שניצל מגזירת עניות מתשובה חכמה שהכניס ה' בפיו, כה היה מעשה, אחד מחסידי קאצק היה עשיר גדול, ולפרנסתו עסק ברכישת ומכירת דברים ישנים ועתיקים. פעם ראה אצלו רבו הרה"ק רבי מנחם מנדל

סגולת השבוע

סגולה שיתקיימו נכסיו - להיזהר מחשש רבית

את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך (כה, לו).

חז"ל (ב"מ עא.) הזהירו מאוד מאיסור רבית, ואמרו בזה עונשין חמורין, ואף בעולם הזה נענש בכך שנכסיו מתמוטטים רח"ל, ודרשו כן (שם) מדכתב (תהלים טו, ה) "כספו לא נתן בנשך וגו' עושה אלה לא ימוט לעולם", מכלל דהמלוה ברבית ימוט. ומקשינו בגמ' (שם) והאנו רואים אף אלו שאין מלוים ברבית מתמוטטים, ומתריצים הללו מתמוטטין ועולין, והללו (-מלוו ברבית) מתמוטטים ואינם עולים - שהנותן בנשך ימוט לעולם.

ונצטט בזה דברים נוראים שכתב הגה"ק הנודע ביהודה בספרו דרושי הצל"ח (דרוש לו - דרוש לשבה"ג) וזה לשונו: "ולכן באתי להזהיר את העשירים שלא יגרמו שירדו מנכסיהם... ליתן עצה שלא ירדו מנכסיהם צריך אני להזהיר על עון רבית, והנה בעונותינו הרבים נמצאו בכאן אשר התמכר לעשות הרע והוא מומר לאותו דבר ונעשית לו כהיתר, עד דשביק היתרא ואכיל איסורא, אבל אני מזהיר את הלווים הרחיקו מפתח ביתו, שהרי הלוה עובר בלאו וגם גורם עניות לעצמו, וז"ל אמרו בב"מ (דף עא.) כל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטים והנה אם כוונתן על המלוה בעצמו, היה להם לומר כל המלוה ברבית מתמוטט מנכסיו, אבל אמרם נכסיו מתמוטטים, והכוונה שאין מזל וברכה בכל הנוגע בנכסיו, היפך ממה שאמרו (ב"ב טו:) באיוב שכל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך, אבל ברשע המלוה ברבית הוא להיפך כל הנוגע בפרוטה ממעותיו מארה שלטה, ובא זה ואיבד את זה, פוקו וחזו אלו הלווים מעות מאותם שיצאו מן הדת על פי רוב אותם הלווים מהם מעות, באים לידי עוני כי המה לויים מהם ברבית בלי היתר, ומה לי שלוה בלי היתר לגמרי מן הכלל, ומה לי שלוה מאותו שיצא מן הכלל בדבר הזה, והוא מומר לאותו דבר. "ואם לא תאמינו לי הביטו וראו שבעונותינו הרבים בשנה הזאת היו בעלי פליטות הרבה מאוד, ותראו שממש אין אחד מהם שלא הי חייב להמלוה ברבית המפורסם, ובזה כלה כל אשר להם, והמה סוברים בעת קבלתם הלוואה שימצא לעצמם איזה ריווח במשא ומתן, ונהפוך הוא שגורם לו קללה והפסד, משל למי שבערה בו אש הקדחת, והוא שותה יין חזק או יין שרף, הלא תחילתו מכבה וסופו מבעיר, בכך עלי מוטל להזהיר, הרחיקו מפתח ביתו של המלוה ברבית בלי היתר, ואל תגעו בכל אשר לו, פן תספו בכל חטאתו" עכ"ל

ומאיך מידה טובה מרובה לאלו הנוהרים מאיסור רבית רואים הצלחה בנכסיהם, וכפי שכתב בזה בספר שם אליעזר (להגה"צ רבי אליעזר פיש מביקסאד הי"ד; פר' משפטים אות י) כמה שאמרו חז"ל (ביצה טו:) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, עפ"י מה שמצינו במדרש בפסוק אם כסף תלוה את עמי, לענין רבית כדי שיתקיימו נכסיו, ואפילו רבית דברים אסור וכמו שאמרו בשלחן ערוך אשר אפילו להקדים לו שלום אסור. ובזה י"ל, "הרוצה שיתקיימו נכסיו" - אזי יטע בהן אדר" - ראשי תיבות איסור רבית דרבנן, ועוד ר"ת איסור רבית ד"יבור, אם ידקדק גם בזה אז יתקיימו נכסיו, עכ"ד ודפח"ח.

הנפטר? אך ישועתם לא בוששה לבוא: לפתע שלף המלמד שנכח במקום דבר מה מכיסו בשמחה, וקרא: "נהג, יש לי בכיסי פיוט בר יוחאי". פתח דף מקומט שכמו נקרע מסידור, ועליו מילות השיר "בר יוחאי". עתה יכלו להשלים את בקשת הנפטר ולהשלים את שירת הפיוט סביב הקבר עד גמירא, אולם לא יכלו לכבוש את פליאתם באוזני המלמד: "מנין לכבודו פיוט 'בר יוחאי' בכיסו, כש'ג בעומר כה רחוק...?"

השיב המלמד: אכן נס הוא שהדף נמצא בכיסי, כמו עצם הדבר שאני נוכח כאן בכלל. בדרך-כלל אינני נוהג לצאת מביתי במוצאי שבתות, אך הפעם, עקב הבלגן ששרר מצאתי שאיני יכול ללמוד בבית כשורה, וביקשתי ללכת לחדר הקבוע שבו אני לומד, בת"ת באבוב שברחוב הסמוך, אלא ששם בדיוק נערכו אי-אלו תיקונים ונוכחותי הפריעה – סרתי אפוא לביהמ"ד סאטמאר, אלא שבדרך לכדה עיני פיסת נייר מונחת על הכביש, ומשהרמתייה מחשש גניזה ראיתי כי צדקתי: פיסת דף מתוך סידור היתה זו, ובה הזמיר 'בר יוחאי'. שמתי את הדף בכיסי כדי להניחו בגניזה ונכנסתי לבית המדרש ללמוד, ושם מצאתם אותי וביקשתם שאבוא להשלים מנין..."

**הסבירה האשה
וסיפרה: "בעלי
ז"ל נהג בכל
ליל שבת, מזה
עשרות שנים
באופן קבוע,
לזמר לכבוד
התנא רבי שמעון.
ועם פטירתו
אמר: 'מנהג
אחד יפה היה
לי, מנהג קדוש.
אבקש שגם בעת
קבורתי ימשיכו
המנהג לכבוד
התנא וישירו את
הפיוט"**

"אין זאת אלא", אמרו האנשים בפליאה זה לזה, "שבפני איש צדיק גדול אנו עומדים, אולי מל"ו צדיקים הוא, שכה הרבה הקב"ה לגלגל שתהא לוייתו דוקא בשעה מאוחרת של מוצ"ש, ודווקא באופן כזה שיימצא שם המלמד שטרם מסיבה בלתי צפויה לצאת מביתו, ומסיבה בלתי תלויה ללמוד דוקא בביהמ"ד סאטמאר, ובדרך מצא לפתע את הדף הזה... אין זה כי אם דבר פלא שכך השגיח הקב"ה שיתמלא רצון הנפטר". החליטו אפוא לסור לביתו בימי השבעה ולתהות על קנקנו.

אולם כשסרו אל הבית ראו כי לא מיניה ולא מקצתיה. מן הבית ניכר כי לאו דווקא צדיק גדול היה הנפטר, החפצים שבבית העידו על יושביו כי מפשרטי עם ישראל הם, וכי לא דקדקו בכל כדת. אז מהו אם כן פשרו של הנס? שאלו בעדינות את האלמנה: מדוע ביקש המנוח בקשה זו, לשיר "בר יוחאי" סביב קברו?

הסבירה האשה וסיפרה: "בעלי ז"ל נהג בכל ליל שבת, מזה עשרות שנים באופן קבוע, לזמר לכבוד התנא רבי שמעון. ועם פטירתו אמר: 'מנהג אחד יפה היה לי, מנהג קדוש. אבקש שגם בעת קבורתי ימשיכו המנהג לכבוד התנא וישירו את הפיוט'."

סיים איש הה"ק את סיפורו ואמר: ללמדך, שלעולם לא תדע אלו הנהגות נפלאות לוקחים עמם הנפטרים, וללמדך, שכל נפטר עולם מלא ואין איתנו יודע עד מה, מהו הסיפור מאחורי כל איש, וכל אחד כבודו גדול.

קם אחד הנוכחים וקרא בהתרגשות: "ומדוע רק נפטרים? הלא גם עם החיים כך הוא הדבר!..."

(גליון 'לקח טוב')

בר יוחאי נמשחת:

מה עמד מאחורי בקשת הנפטר שישוררו על קברו את פזמון בר יוחאי...

תוך זמן קצר כבר ניצבו כולם סביב הקבר וקיימו הכל כדית וכדין. והנה לאחר סתימת הגולל שלפה האלמנה הבוכיה מתיקה פתק קטן צהוב ואמרה: "כאן צוואת בעלי ז"ל, ועתה אקריא הרשום בה: 'נא לסובב על קברי ג' פעמים ולשיר את המזמור בר יוחאי עד תומו'..."
אנשי הח"ק הביטו זה על זה בתימהון: בקשה כגון זו משכיב מרע, מעולם לא שמענו... אך כמובן, פנו לקיים את בקשתו.

סיפר אחד מאנשי חב"ד קדישא בסעודה השנתית ביום ז' אדר:

היה זה ערב שבת קודש בשעת צהריים, כשהגיעה הודעה על יהודי פשוט שנפטר בשיבה טובה, ואלמנתו מבקשת לערוך לו הלוויה. וכאן התנצל המספר בשם אנשי הדגל ואמר: "אולי אם היה זה איש נכבד יותר לא היינו עושים כן, ואכן מבקשים אנו מחילה, אך אנו דחינו בסבלנות ובנימוס ובנימוס את מועד ההלוויה למוצאי שבת, מפאת דוחק היום".

במוצאי השבת התקבלה הודעה נוספת: איש רב פעלים וצאצאים נכבד בעמיו הלך לעולמו וצאצאיו מבקשים הלוויה מיד. בשיקול דעת מהיר הוחלט שהלווייתו של זה תיערך קודם, והלה, מערב שבת, ימתין עוד קמעא עד שתסתיים הלוויה זו. "יתכן שהיתה זו החלטה לא נכונה" – אמר המספר, והוסיף בקשת מחילה – "אבל כך היה נראה נכון באותה השעה. הלווייתו נדחתה לאחר לוויית הנכבד האמור".

ובהלוויות אותו נכבד – דרשות והספדים כיד ה', וההלוויה מתארכת עוד ועוד, עד אחר חצות הלילה. רק זמן מה אחר חצות נתפנו אנשי הח"ק לעסוק בלוויית האיש הפשוט המדובר. אכן – בשעה כזו צצה בעיה לא פשוטה: מנין להלוויה אין, ועשרה אנשים מנין? ניסו ללקט מכאן ומשם, אך לא הצליחו, אולי בגלל הסערה הגדולה והגשם העז שניתך, אולי בשל השעה המאוחרת. מה עושים!?

החלו עוברים מבית-כנסת למשנהו בחפזם אחר מתנדבים שיואלו בטובם להשלים למנין. משהגיעו לבית הכנסת ברחוב יואל, בשטיבלאך של סאטמאר מול ישיבת אור החיים הנודעת, ראו חבורת אברכים יושבת לסעודת מלווה מלכה. ביקשום להילוות אליהם, שניים הסכימו. אך חסר עוד אחד למנין.

והנה בקרן זוית קלטה עינם יהודי רוכן על תלמודו בעיון, היה זה מלמד תשב"ר שהכין את שיעורו כדרך המלמדים בשקידה ובחיות. פנו אליו וביקשו ממנו להצטרף, והלה הסכים בשמחה לקיים מצווה גדולה זו שבאה לידינו.

תוך זמן קצר כבר ניצבו כולם סביב הקבר וקיימו הכל כדית וכדין. והנה לאחר סתימת הגולל שלפה האלמנה הבוכיה מתיקה פתק קטן צהוב ואמרה: "כאן צוואת בעלי ז"ל, ועתה אקריא הרשום בה: 'נא לסובב על קברי ג' פעמים ולשיר את המזמור בר יוחאי עד תומו'..." אנשי הח"ק הביטו זה על זה בתימהון: בקשה כגון זו משכיב מרע, מעולם לא שמענו... אך כמובן, פנו לקיים את בקשתו.

החלו לשיר "בר יוחאי", אך משהגיעו לבית השלישי נדם קולם... שכחו את ההמשך. הביטו זה על זה בבושת פנים: מה יהיה, איך נקיים את צוואת

ולא תונו איש:

סילק ידיו ממחלוקת וזכה לארס את שלושת בניו בזה אחר זה, הסכיתו ושמעו...

אבא הביט בו ואמר: ר' שלום, תסתכל עליי. אני ראובן בן מלכה, שרוי בימים אלו בצער גדול, ואיני צריך לפרט לך מדוע. אני מבטיח לך בזאת שאם אתה מושך את ידך מכל העסק הזה, שלושת ילדיך הזקוקים לזיון הגון, יביאו בשורות טובות עוד השנה. 'אני', אמר אבא, 'שמתי מחסום לפי וגם אתה תעשה כמוני ומעשים אלו בודאי יעוררו הרבה רעש בשמים ויפתחו לך שערים, אבל כל זאת בתנאי שאינך מוציא מפין אף לא מילה אחת יותר בעיני זה.'

הסיפור שיסופר כאן הוא אמיתי לחלוטין, להוציא כמה פרטים מזהים שעלולים להסגיר את הנוגעים בדבר.

אנחנו מתגוררים באחת ממדינות דרום אמריקה. אבי שיחיה, משמש כרב קהילה מכובדת ועשירה. בין חברי הקהילה נמנים אנשי עסקים ואילי הון, לצד אברכים חשובים תלמידי חכמים בעלי משפחות ברוכות, שתורתם אומנותם. אבא ניחן באופי מדהים – מחד הוא בעל רגש חם, היודע ומבין לליבו של הזולת, ומאידך תקיף הוא בנושאים שאסור להתפשר עליהם מבחינה הלכתית ומוסרית.

אבא היה אהוב על חברי הקהילה. אנשים ראו בו אישיות מורמת שאפשר להתייעץ עמה בנושאים כלכליים סבוכים ובענייני השעה, כמו חינוך הילדים והנהגת הבית. החיים בקהילתנו התנהלו על מי מנוחות. שימשנו סמל לקהילות אחרות, בעיקר באחדות ששררה בינינו. היינו כעין משפחה אחת גדולה ותומכת. הילדים למדו והתחנכו במערכת מוסדות לימוד אחת, תלמודי תורה ויישבות כמו גם בית ספר לבנות וסמינר בית יעקב.

הכל נמשך, עד לאותו יום נורא, שבו פרצה אש המחלוקת. אף אחד לא יודע להצביע בדיוק מה היתה העילה למריבה הקשה ולהתפלגות שבאה בעקבותיה. גם היום, במבט לאחור, אינני זוכר במדויק את הפרטים. דבר אחד אינני מסוגל לשכוח, את עוגמת הנפש העצומה שנגרמה לאבא.

שתי משפחות מנכבדי העיר, אנשים שתורמים סכומים לא מבוטלים לקופת הקהל, הסתכסכו ביניהן. בתחילה, התנהלו הוויכוחים על אש נמוכה, בחדרי חדרים, מבלי שאיש ידע. עוף השמים הוליך את הקול והדי המריבה יצאו מכלל שליטה. אנשים טובים, לפחות בעלי כוונות טובות, ניסו להתערב ולהשלים בין המשפחות, אבל לא הצליחו, ומה שגרוע יותר, קהילתנו התפלגה לשנים.

זה אוזח כך, ואילו רעהו סובר שהצדק עם המשפחה השניה. לא אפרט את כמויות הרכילות ולשון הרע שאפפנו מכל עבר, לא שמנו לב שאנחנו נסחפים. המריבה הפכה לנושא הכי חם באותה תקופה. בימים ההם, היה אבא ספון בביתו, כואב את המצב האיום והגורא שאילו נקלעה קהילתנו. לאורך כל הדרך, שתק שתיקה מופלגת למרות שרבים ביקשו לשמוע במי הוא מצדד. כל משפחה שלחה שליחים לאבא לדבר על לבו, בתוספת בקשה שיחתום על חרם נגד המשפחה השניה. אך למרות הלחצים, הוא בחר לשתוק ולא להתערב. שתיקתו הרועמת של הרב, רק הרגיזה את בני העיר והעלתה את מפלס הרכילות.

עד כדי כך, שאבא נהיה גם הוא נושא מדובר במריבה. אנשים נתנו דרוך ללשונם, והשמיצו בצורה מכוערת את אבא תמים הדרך. למעשה, בגלל שתיקתו המצב החמיר מיום ליום.

יום אחד דפק על דלת בית הוריי, ר' שלום, ששימש כראש הקהילה. אדם משכמו ומעלה ומקובל על כולם כתלמיד חכם בקנה מידה עצום, לצד היותו עשיר מופלג. ממש תורה וגדולה במקום אחד. הוא מצא לנכון לבוא אל אבא

ולנסות לראות יחד עמו, מה אפשר לעשות במצב הלא פשוט הזה. אבא נהג להתייעץ בהרבה נושאים עם ר' שלום. על אודות ענייניה הרוחניים של הקהילה, ואף על דברים שעומדים מדי פעם על סדר היום.

באותו יום בו הגיע ראש הקהל, היה אבא שרוי בעצב רב. שעה קלה קודם ביקר בבית אחד מראשי המשפחות המסוכסכות, והטיח בו דברים קשים. בעיקר היתה טענתו – למה הרב שותק? אבא בשום אופן לא רצה להתערב, הוא האמין שבעזרת ה' יבוא יום והכל יבוא על מקומו בשלום.

ר' שלום הפציר באבא לנסות להשכין שלום בין הצדדים. הוא תיאר לאבא בצבעים קודרים מה קורה בחוץ, איך אש השנאה והמחלוקת אוכלת כל חלקה טובה. 'תן לי רשות', ביקש ר' שלום. 'אני אונסה לגשר בין הצדדים. הרב הרי יודע שיש לי כח והשפעה, אולי אצליח לעשות משהו?'

אבא הביט בו ואמר: ר' שלום, תסתכל עליי. אני ראובן בן מלכה, שרוי בימים אלו בצער גדול, ואיני צריך לפרט לך מדוע. אני מבטיח לך בזאת שאם אתה מושך את ידך מכל העסק הזה, שלושת ילדיך הזקוקים לזיון הגון, יביאו בשורות טובות עוד השנה. 'אני', אמר אבא, 'שמתי מחסום לפי וגם אתה תעשה כמוני ומעשים אלו בודאי יעוררו הרבה רעש בשמים ויפתחו לך שערים, אבל כל זאת בתנאי שאינך מוציא מפין אף לא מילה אחת יותר בעיני זה.'

ר' שלום פרץ בבכי נסער. שלושה בחורים מבוגרים היו לו בבית. הגדול כבר התקרב לעשור השלישי לחייו, הצעיר יותר היה בן עשרים ושבע. אחריהם השתרכה שיירה של בנות. ראש הקהל עדיין לא ערך שמחה בביתו וצערו היה גדול מאוד. בניו הלכו לשמחות חלאק'ה ובר מצוה לילדיהם של החברים, ואילו אצלו השעון כאילו עצר מלכת. ר' שלום התרגש מאד מהברכה, ענה 'אמן' בקול ופנה ללכת לביתו.

'אעשה כדברי הרב ומן השמים ירחמו'. הוא האמין בכל לבו שברכתו של הרב תתקיים במלואה, ובעזרת ה' השלום והשלחה יחזרו לשרור בעיר כתחילה.

דא עקא, שהמצב בשכונה רק הלך והחמיר, שכנים בבנין אחד לא זיברו ביניהם. הורים נאלצו להוציא את ילדיהם ממוסדות החינוך, מחשש להתנכלויות של הצד השני. ר' שלום, ראש הקהל, כבר לא היה מסוגל לראות את המצב בקהילה, אבל זכר את הבטחתו של הרב.

יום אחד קרה הנס. בנו בכורו של ר' שלום התארס. השמחה היתה עצומה אבל מהולה בעצב. רבים מבני הקהילה לא הגיעו לאחל מזל-טוב למחותנים. איש לא ידע על הבטחתו של הרב לר' שלום. כמה חודשים חלפו מאז, ופתאום - נס. הלא יאומן קרה. בנו השני של ר' שלום התארס למזל טוב. בשמחה הזו כבר היתה נוכחות יותר מורגשת של בני הקהילה. כולם איחלו לו שבקרוב ממש יזכה גם בנו הצעיר לשידוך טוב.

יום אחד קרה הנס. בנו בכורו של ר' שלום התארס. השמחה היתה עצומה אבל מהולה בעצב. רבים מבני הקהילה לא הגיעו לאחל מזל-טוב למחותנים. איש לא ידע על הבטחתו של הרב לר' שלום. כמה חודשים חלפו מאז, ופתאום - נס. הלא יאומן קרה. בנו השני של ר' שלום התארס למזל טוב. בשמחה הזו כבר היתה נוכחות יותר מורגשת של בני הקהילה. כולם איחלו לו שבקרוב ממש יזכה גם בנו הצעיר לשידוך טוב.

יחסית, על שיחוד שוטר צפוי היה למאסר ממושך.

"אור ואפלה" אמרנו, משום שבאותם ימים, על-אף החוקים שהגבילו את יהודים בחייהם ובמסחרם, שימש יהודי תלמיד-חכם בתפקיד התובע הכללי של פולין. הלה, ששם משפחתו שוור, היה נכדו של רבי אלכסנדר-סנדר שוור, בעל התבואות שוור. ממשלת פולין, ברצותה להוכיח את 'נאורותה', נהגה (כפי שנהגו מדינות נוספות באירופה) למנות למקצת התפקידים הבכירים במדינה בני מיעוטים. כך הגיע נכדו של הפוסק הנודע לתפקידו החשוב והבכיר.

מועד המשפט הגיע. הנתבע, שבמו-ידי הפיל את עצמו מן הפח אל הפחת, לא ציפה ליותר מדיי. לבית-המשפט נאספו ובאו יהודים שריחמו על אחיהם הסוחר, לצד גויים שונאי-ישראל, שיחלו למפלתו באשר הוא יהודי, וסתם סקרנים.

אך כאשר משמים חפצים לסייע לאדם, הסיוע בוא יבוא גם כנגד כל הסיכויים. עם תחילת המשפט הקריא התובע הכללי את גיליון ההאשמות

נגד הסוחר היהודי. לאחר מכן פנה השופט לסוחר והציג לו סדרת שאלות, שבסופן השאלה אם יש לו לומר דבר-מה להגנתו.

האומלל מילא את פיו מים, בידעו כי כל ניסיון שלו להכחיש את מעשיו מול עדותם של שני השוטרים, יעורר גיחוך ואולי אף יחמיר את מצבו.

לפתע החל התובע לזמזם – כאילו לעצמו – את דברי המשנה במסכת שבת: "מי שההשיך עליו בדרך, נוהן כיסו לנכרי". בכך התכוון לרמוז לחשוד, כי בעניין אשמת השוחד יכול הוא לטעון שלא הייתה לו שום כוונה לשחד את השוטרים, אלא מכיוון שהדבר אירע בערב שבת, אילצה אותו ההלכה למסור את כספו לשוטרים.

הסוחר היהודי, שהיה יודע-ספר, מיהר להיאחז בחבל-ההצלה שהושלך לעברו. לפתע חזר הצבע ללחיו והוא ביקש את רשות-הדיבור. בקול רועד במקצת השמיע את טיעונו ולימד את השופט ואת כל קהל הנוכחים באולם פרק בהלכות שבת. סימנים של מבוכה ניכרו על פני השופט, שהאזין לדברים בהשתאות ובכובד-ראש גם-יחד.

לאחר שקילת הדברים זמן-מה, קבע השופט מועד לדיון נוסף, שאליו זימן

את רבה של וארשה. השופט שאל את הרב אם אמנם יש הלכה בתורת ישראל הקובעת כי יהודי הנמצא בדרך והשבת עומדת להיכנס – אסור לו לטלטל את ארנקו והוא רשאי למסרו לגוי שיטלטלו בעבורו. הרב אישר את הדברים תוך השמעת המשנה כולה והסברתה במתק שפתיים.

דברי הרב שכנעו את השופט והוא החליט לפטור את היהודי מאשמת הצעת שוחד לשוטרים. מכיוון ששוכנע בניקיון-כפיו של היהודי בעוון החמור, החליט להקל עמו גם בעברה על חוקי המסחר. "השתכנעתי שהחשוד הוא אדם ישר ושומר חוק", סיכם השופט ושילח את היהודי לדרכו.

לסיפור זה – שאירע לפני יותר ממאתיים וחמישים שנים ועבר מדור לדור – נהגו המספרים להוסיף הערה: "צא ולמד כמה חשובה ומועילה היא ידיעת התורה, שכן אילולא ידע החשוד את דברי המשנה, לא היה קולט את הרמז ששיגר לעברו התובע ולא היה ניצל".

(גל שיחת השבוע)

יום רדף יום והשקט והשלוה חזרו אט אט לעירנו. באחד הימים נתלו בבית הכנסת, מודעות חגיגות הקוראות לסיום מסכת שעורך ח. (ראש משפחת הסכסוך). השולחנות היו ערוכים בטוב טעם, ומסיים המסכת עלה לומר את ההדרן. ה' נטל את המיקרופון בידו, אבל במקום להתחיל במלים, הוא פרץ בבכי קורע לב. 'עברנו תקופה קשה, הוא השתנק, 'כולם ביחד וכל אחד לחוד. הודו לה' שהכל מאחורינו. נשתדל להביט קדימה אל הטוב שמצפה לנו, בתפילה ובתקווה לימים טובים שעוד יבוא'.

הוא סיים את דבריו וכולם ניגשו ללחוץ את ידו. התרגשות עצומה היתה בקהל. המעמד נמשך עדשעה מאוחרת בלילה. ר' שלום נעדר מאותו מעמד אבל כולם הבינו למה. למחרת, שתו איתו יחד לחיים לרגל אירוסי בנו השלישי, בשעה טובה ומוצלחת!

(האמנתי ואדברה)

טוען בדבר משנה:

בזכות משנה במסכת שבת זכה לזיכוי מוחלט בבית המשפט - סיפור מופלא...

זיק של חמדנות ניצת בעיניו של אחד השוטרים, וכבר הושיט יד כדי ליטול את השוחד. אולם חברו, שהיה ישר ממנו, או שמא שנאת היהודים שבלבו גברה אף על תאוות הממון - סיכל את המהלך. הוא החל לצעוק על היהודי כי העוון הראשון שעבר הרי הוא כאין וכאפס לעומת ניסיונו הנואל לשחד איש-חוק. ואמנם, בעוד על סחר עם גויים היה צפוי ליהודי עונש קל יחסית, על שיחוד שוטר צפוי היה למאסר ממושך.

באותם ימים אור ואפלה שימשו בערבוביה. הקהילות היהודיות בפולין, שלפני מאתיים וחמישים שנה, שגשגו וגדלו, אולם בה-בשעה גברה והתעצמה האנטישמיות, וגררה התנכלויות ליהודים, גזרות והגבלות.

יום אחד נתפס יהודי בחטא 'חמור': התברר כי האיש סחר עם אחד הכפריים הגויים. מעשה זה היה מנוגד לחוק באותה עת, לאחר ששונאי-ישראל השחירו את פני היהודים והדביקו להם תווית של נוכלים המרמים את "הכפריים התמימים".

המעשה התרחש בערב שבת. היהודי הנ"ל - סוחר שעשה את דרכו לעיר-מגוריו - עבר דרך אחד הכפריים, ובתוך כך קנה סחורה מידי בן-המקום. את הסחורה העמיס על עגלתו והמשיך בדרכו.

סמוך לשערי העיר נתקל בצמד שוטרים. כשראו השוטרים יהודי מוביל עגלה עמוסת סחורה, נטפלו אליו והחלו לבדוק בציציותיו. השוטרים חקרו את היהודי חקירת שתי-וערב בדבר מקור הסחורה.

ליבו של הסוחר היהודי פג בקרבו, בהרגישו בסכנה המרחפת מעל ראשו. בשלב כלשהו נדחק לפינה עד שגילה את האמת, כי קנה אותה מאחד הכפריים. השוטרים פקדו עליו להתלות אליהם, עם עגלתו העמוסה סחורה - אל בית-המעצר.

כשראה היהודי האומלל כי כלתה אליו הרעה - ניסה להפעיל את השיטה הישנה, שעל-פי-רוב הוכיחה את עצמה. הוא הכניס את ידו לכיסו, הוציא משם חבילת שטרות והושיטם לעבר השוטרים.

זיק של חמדנות ניצת בעיניו של אחד השוטרים, וכבר הושיט יד כדי ליטול את השוחד. אולם חברו, שהיה ישר ממנו, או שמא שנאת היהודים שבלבו גברה אף על תאוות הממון - סיכל את המהלך. הוא החל לצעוק על היהודי כי העוון הראשון שעבר הרי הוא כאין וכאפס לעומת ניסיונו הנואל לשחד איש-חוק. ואמנם, בעוד על סחר עם גויים היה צפוי ליהודי עונש קל

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוף רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

פנינים על הפרשה:

מלכותו לעולם ועד' שהם עקר היחוד של קריאת שמע, עם שני כוללים גימטריא ק'. והנה, העושה המצוה או המתפלל או הלומד תורה ושומע בשמחה ה' שזכה לקים דברו, יש לו שכר נוסף בשביל השמחה, חוץ משכר הדבר בעצמו. וזה שבא לרמז כאן, ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מקם רבבה אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את בריתי אתכם. (ויקרא כו ז-ט). בא לרמז מה שכתוב בזה הקדוש (ח"ג ריא): ובדברי רבנו האר"י ז"ל (שער הכונות דרושי הלילה דרוש ז), דכל המזיקין הנבראים מטפות קרי, אדם כשהוא בתשובה וקורא קריאת שמע על המטה הורגם בהרב של קריאת שמע. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קמט ו) 'דוממות אל בגרוגם וחרב פיפיות בידם', היא קריאת שמע, שכל הקוראה כאלו אוהז חרב של שתי פיפיות בידו וכמה רבבות הורג בכל לילה, והינו דמסים (שם פסוק ז) 'לעשות נקמה בגוים', הם המזיקים שנגראו מן הטפות [וכל]:

(פיתוחי חותם פרשת בחוקותי)

חשיבות הדיבור ושמירת הפה

דבר אל בני ישראל איש כי יפלא נדר בערךך נפשתי לה' (ויקרא כו ב). יש לדקדק אמאי קאמר כי יפלא, היה לו לומר 'איש כי ידר נדר' כמו שאמר בפרשת מטות (במדבר ל ג). ואפשר לרמז, דהנה אמור יאמר האדם מה חיוב ומה פגם יש בדברים בעלמא, עד שיהיה האדם נלכד באמרי פיו, ואם נדר יתחייב, מה מועיל הדבר כיון שאין בו ממש, בשלמא המעשה אשר יעשה יתחייב עליו, אבל הדבור מה ממש יש בדברים. לזה באה התורה לגלות לנו עקרון של דברים ושרשם, דהדבור שאדם מוציא מפיו יש בו ממש גדול לאין קץ ועושה פעולה גדולה למעלה, בין טוב ובין רע. והוא דמה שמולול האדם בדבור ואומר שאין בו ממש, משום דהוי דבר שאינו נתפשט, וזה גורם להאדם מחמת גסות החמר שרבה עליו ואינו מרגיש רק בדבר הנתפשט:

אכן דבר גדול נתן הקדוש ברוך הוא בין עינינו, שבו נכר שהדבור דבר גדול ויש בו ממש, והם הנפשות שנתן הקדוש ברוך הוא בקרבנו, והם רוחניות דבר שאינו נתפשט כלל, והממשות שיש בנפשות הוא ממש העקרי, והגוף שנגאה לבני אדם שיש בו ממש, הוא שאין בו ממש, וכמו שהנפשות דבר שאינו נתפשט, ורוחני, וממש גדול בהם, גם הדבור כן, ומן הנפשות תקיש לדבור:

וזהו שאמר איש כי יפלא נדר, דהינו שיתפלא בעיניו ענין הנדר, ואומר הלא דבור בעלמא הוא דבר שאין בו ממש, ואיך אני אתחייב עליו. לזה אמר בערךך נפשתי, כלומר

מעלת קריאת שמע בשמחה

ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב. ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מקם רבבה ורדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב. ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את בריתי אתכם. (ויקרא כו ז-ט). בא לרמז מה שכתוב בזה הקדוש (ח"ג ריא): ובדברי רבנו האר"י ז"ל (שער הכונות דרושי הלילה דרוש ז), דכל המזיקין הנבראים מטפות קרי, אדם כשהוא בתשובה וקורא קריאת שמע על המטה הורגם בהרב של קריאת שמע. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קמט ו) 'דוממות אל בגרוגם וחרב פיפיות בידם', היא קריאת שמע, שכל הקוראה כאלו אוהז חרב של שתי פיפיות בידו וכמה רבבות הורג בכל לילה, והינו דמסים (שם פסוק ז) 'לעשות נקמה בגוים', הם המזיקים שנגראו מן הטפות [וכל]:

וזהו שאמר כאן ורדפתם את איביכם, הם המזיקין שנגראו על ידי הטפות והם לאויבים לכם, עכשו ונפלו לפניכם לחרב, בשביל 'חרב' של קריאת שמע שעל המטה:

הקורא קריאת שמע כראוי יש לו שמחה רבה

וזהו שאמר אחרי זה ורדפו מכם חמשה מאה, בא לרמז מה שאמרו בזה הקדוש (ח"ג רלו:ג), 'דשמע' עם 'אחד' (דברים ו ד), סופי תבות שלהם עד, ומה שגשאר מהתבות הוא אותיות 'אשמח', דהקורא קריאת שמע כראוי יש לו שמחה עם הקדוש ברוך הוא. ועכשו נוכל לומר, דהקורא קריאת שמע על המטה כראוי יש לו שמחה רבה שהורג אויביו מבקשי רעתו, דאין שמחה כנקמת האויב, כמו שכתוב (משלי יא י) 'ובאבד רשעים רנה' (סנהדרין לו: לט; קיג). והנה חמשה אותיות 'שמחה', וזהו שאמר ורדפו מכם חמשה קרי בה 'שמחה', דהינו על ידי שתקראו קריאת שמע שכתוב בה שמחה, תכלו האויבים:

זכות השמחה בקריאת שמע הורג יותר מזיקים

ומאה מכם רבבה ורדפו. אפשר שבא לרמז, דהנה סוף תבת 'שמע' ע', וסוף תבת 'אחד' ד', וסוף תבת 'ברוך' כ', וסוף תבת 'ועד' ד'. נמצא, סוף תבה [ראשונה] של (תבת) פסוק ראשון, עם סוף תבה האחרונה של (התבה) [הפסוק]. וכן נמי הפסוק השני שהוא 'ברוך שם כבוד

עצות וסגולות:

עניני סודות התורה (ג')

הלומד סוד הוא האוהב הגדול של השי"ת

מי שלומד חכמת האמת, וזה האוהב שאין למעלה ממנו (אוצר המדרשים מסכת אצילות), לפי שזה דומה למי שמשתדל וחוקר ודורש בחדרי המלך ואוצריו מה מניח המלך בחדר זה וכיצד היא עבודתו, ומבקש גם כן לידע השרות שראוי למלך בבקר והשרות שראוי לו בצהריום והשרות שראוי לו בערב, זה מורה על האהבה הגמורה שמרב אהבתו את המלך חשש שמא יפגם בכבודו חס ושלום.

(גני המלך, תיקון התשובה ט)

מהות לימוד הסוד לדעת רוממות השי"ת

על ידי דיעת הסוד נכרת לנו אלהותו יתברך וגדלתו ורוממותו, ונדעת לנו כיצד היא עבודתו. וזהו שאמר זה אלי, דהינו על ידי דיעת הסוד נודע לי כיצד אעבד אותו וכו'. דכל מה שאני מוסיף בדיעת הסוד אני מוסיף לרוממו ולגדלו.

(שערי תשובה, אות יח)

הלומד סוד - יודע גודל הפגם ונזהר יותר

היודע סודות התורה יודע כמה פוגם בעולמות עליונים ובשמותיו יתברך על ידי החטא שחוטא. וכיון שכן הוא שומר עצמו מלחטא כדי שלא לפגם בעולמות עליונים.

(אלף בינה, אות ב"ג ג)

הסוד הוא הטעם העיקרי לכל מצוות התורה

והסוד בעצמו קרוי דרך האמת. ובהנה הקדוש קרי לה ירזא דמהימנותא. ועקר ושרש הדבר כף ראוי, משום דאמתות התורה הוא הסוד, והוא הטעם העקרי לכל מצוות התורה. וכשיתבונן האדם בדיני התורה ובעמק כל דבר ודבר, אלמלא סוד הדבר ההוא לא ימצא ישוב לכמה דברים כראוי.

(אלף בינה, אות דל"ט ו)

הסוד מאיר את עיני האדם

כיון שנגנס בסודות התורה וידע והבין כי כל מצוות התורה מוסדים על אדני פז משרשים בסוד, אז עכשו טעם מתיקות המצוות ונפקחו עיניו ונפתח לבו, שאין לך שמאיר עיני האדם כמו הסוד שהוא אור העולם. ולפיכך 'אור' גימטריא ר"ז, כמו שכתב הרשב"י עליו השלום (זוהר ח"ג כח: רע"מ) דרזי התורה הם האורות האמתיים. וכשידע האדם סודות התורה, באותה שעה אין לו מתיקות בעולם יותר מאותה המתיקות. ובאותה שעה ילמד כראוי ויעשה המצוות כראוי ויתפלל כראוי, והכל בשמחה ובטוב לבב.

(אלף בינה, אות מ"ם ז)

פיני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוף רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

קדת מה לעשות בהזב ובכסף ובנחשת, שהם הבלי העולם המטרידים אדם מעבודת ה', דמה יועילו ומה יצילו המחשבות. עכשו בא לומר, שאותו הדבר שבו באה אלי מחשבת יצר הרע להטרידני, איני חושב אותו הדבר לכלום, כי הבלי העולם שהם זהב וכסף חשובים בעיני כעפרא דארעא, ודבור אחד מתפלתך או מתורתך טוב לי מאלפי זהב וכסף, ואין אני מניח תמי עולם הנצחיים ועוסק בחיי שעה בדברים בטלים ומבטלים. והו שאמר, מי גרם לי שלא הטייתי אזן לשקר שהוא הבלי העולם, שטפלו עלי הזדים להטרידני בו, משום שטוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף:

ומה שאמר תורת פיך, הוא מדבר על תורה שבעל פה כמשמעותה. ומה שפרט תורה שבעל פה, משום דהתלמוד שהוא מקור הדינים, צריך שקלא וטריא ודעת רחבה לדמויי מלתא למלתא, ובפרט דיני ממונות שהם כמעין הנובע וצריך זכוך מחשבה ודעת צלולה. ואם בא בשעת הלמוד לחשב מחשבות אחרות, נטרד בדעתו, ולא סלקא לה שמעתתא. והו שאמר טוב לי תורת פיך, דהינו תורה שבעל פה, הינו, הדינים שאני נושא ונותן בהם בדעתי ובמחשבותי, אם הייתי מטריד דעתי במחשבות הבלי העולם, לא הייתה סלקא לי שמעתתא, ואני טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, לפיכך מחשבותי אינה סרה מהם: (אלף בינה, תהלים קיט אות ט)

לא יערב עם התורה שיחה אחרת

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תהלים קיט צז). בזה בא לדבר על ענין אהבתו בתורה שאינו נפרד ממנה כלל ואינו מחשב בהבלי העולם כלל כי אם בדברי תורה. וכבר כתבנו דהטעם דנקראת התפלה 'שיחה', משום דצריך המתפלל שלא יערב שום הרעור שיחה אחרת בתפלתו רק שיחת התפלה דוקא, ולהכי קרי לה 'שיחה', שלא יש בדעתו כי אם שיחה זו:

והכא נמי לענין התורה, צריך האדם שלא יערב עמה שום שיחה אחרת. והו שאמר מה אהבתי תורתך, דהינו, כמה גדולה בעיני אהבת תורתך, שהרי כל היום היא שיחתי ואיני מערב עמה שום שיחה אחרת:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ט)

לא תסור מחשבתו מן התורה להבלי העולם

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף (תהלים קיט עב). עכשו חוזר למה שאמר בתחלה (שם פסוק סט) טפלו עלי שקר זדים וכו'. ופרשנו בו דיצר הרע וגונדא דילה מפתים את האדם בשעת התפלה ובשעת הלמוד התורה, כדי לחשב מחשבות

הערך הדבור עם הנפשות, והרי עינינו רואות שהנפשות דבר רוחני שאין בו ממש, וממש הוא הממש, הוא הדין הדבור. לכן הזהר בדבור, ומכל שכן בנדרים ושבועות, 'כי לא דבר ריק הוא' (דברים לב מז):

(פיתוחי חותם פרשת בחוקותי)

עיקר היגיעה בתורה ותכליתה - לקיים המצוות

ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי ואשיחה בחקיך (תהלים קיט מח). הנה ידוע שכל העמל והיגיעה של האדם נקרא 'כפיים', כמו שכתוב (תהלים קכח ב) 'גיע כפיו כי תאכל, וכמו שכתוב (בראשית לא מב) 'את עגיי ואת יגיע כפלי'. ועכשו בא לומר שעקר היגיעה שהוא יגע בתורה הוא כדי לקיים המצוות, ואין היגיעה נראית פעלתה עד שיקיים המצוות:

וזהו שאמר ואשא כפי, דהינו, כל היגיעה שאני יגע בתורה אינה נגמרת עד שאשא אותה ואקים בה מצותיך. והו אשר אהבתי, מתחלת יגיעי בה היה חשקי ואהבתי כי אם לקיים מצותיך. וכשאגיע למדרגה זו שאדע התורה כראוי ואקים המצוות כראוי, אז באותה שעה ואשיחה בחקיך:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ו)

ישועות יעקב
דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 073-2951871

וכמה ערחתני יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
מזע ברב מימון

אוצרותיהם של מגידים

מגיד השעור ביקש לעורר אותם, והוא 'הטיל פצצה': 'נתאר לעצמנו שיבוא יום והפצועים יתבעו בדין תורה את הצנחן על הנזקים שגרם להם. יאמר להם הדין: אני רוצה לדעת, האם אתם אשכנזים או ספרדים?... האם הצנחן אשכנזי או ספרדי?...'

ציבור המשתתפים נעץ במגיד השעור עינים תמהות. מה פשר השאלות הללו? ממתי בודקים את הפוגעים והנפגעים לפי המוצא שלהם?

מגיד השעור ראה את מבטי התמיהה מהקהל וחשב בלבו: השגתי את מבקשי, השאלה המוזרה הזו הצליחה לעורר אותם... אמר להם: 'תכף תבינו את השאלה של הדין... הרי הוא התבקש להכריע בדינם, והכרעה שלו תלויה במוצא שלהם'...

הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלינשטיין שליט"א: סיפור מרתק

שיש לדון בו אם להלכה יש נפק"מ אם הוא אשכנזי או ספרדי או שלשניהם הדין שווה...

שנחת אל תוך הקהל, זהו אונס גמור. הרי הוא צנחן מיומן ומנוסה ביותר, מאחוריו מאות ואלפי צניחות, תמיד הכל 'תחת שליטה'. המכשירים מודדים את משבי הרוח ומכונים את מקום הנחיתה. הסבירות שרוח סערה בלתי צפויה תסיט אותו מאות מטרים ממקום הנחיתה המתוכנן – שואפת לאפס. האם הוא נושא באחריות לנזק שגרם, למרות שמדובר באונס גמור?

נחלקו בזה הפוסקים הלכה למעשה. דעת מרן בשלחן ערוך שגם באונס גמור חייב: "בין שהיה שוגג בין שהיה אנוס. כיצד, נפל מהגג ושבר את הכלי, או שנתקל כשהוא מהלך ונפל על הכלי ושברו – חייב נזק שלם" (חשן משפט סימן שע"ה, א). מאידך גיסא, הרמ"א פוסק: "ודוקא שאינו אנוס גמור", שבאונס גמור הוא פטור.

השלחן ערוך (שם סעיף ב) מביא דגמא: "נפל מן הגג והיך, חייב לשלם נזק שלם, בין שנפל ברוח מצויה בין שנפל ברוח שאינה מצויה". מבהיר הרמ"א: "דלא מיקרי אונס גמור". כלומר, הסיבה שחייב אפילו ברוח שאינה מצויה, היא משום שגם 'רוח שאינה מצויה' – מצויה מפעם לפעם. אבל תאונת צניחה בלתי צפויה שכזו, שבה המצנח נסחף מאות מטרים, מתרחשת אחת למיליון, לכן זה נחשב לאונס גמור, ובמקרה שכזה הרמ"א חולק על השלחן ערוך וסובר שפטור.

מעתה תובן שאלתו של הדיין. אם הצנחן ספרדי – הוא חייב, כי הוא מחויב לדעת מרן השלחן ערוך, שמחייב גם באונס גמור. אך אם הצנחן ממוצא אשכנזי הוא פטור, כדעת הרמ"א.

ומה קורה אם הצנחן היה ספרדי אבל הנפגעים היו אשכנזים? יאמר הצנחן: אני מצדי רוצה לשלם את הנזק, כי אני הולך לפי דעת מרן, שגם באונס גמור חייב, אבל הנפגעים אינם יכולים לקבל ממני את הכסף, שהרי לשיטתם אני פטור...

אולם, לאמתו של דבר, יש ויכוח עקרוני בין הפוסקים, האם המחלוקת בהלכה שבין בני

ולשעורים רבים. רב המשתתפים אינם רגילים לרצף אורך כזה של שעורים, וחלק מהם החלו לגלות סימני עייפות. מגיד השעור ביקש לעורר אותם, והוא 'הטיל פצצה': "נתאר לעצמנו שיבוא יום והפצועים יתבעו בדין תורה את הצנחן על הנזקים שגרם להם. יאמר להם הדין: אני רוצה לדעת, האם אתם אשכנזים או ספרדים?... האם הצנחן אשכנזי או ספרדי?..."

ציבור המשתתפים נעץ במגיד השעור עינים תמהות. מה פשר השאלות הללו? ממתי בודקים את הפוגעים והנפגעים לפי המוצא שלהם?

מגיד השעור ראה את מבטי התמיהה מהקהל וחשב בלבו: השגתי את מבקשי, השאלה המוזרה הזו הצליחה לעורר אותם... אמר להם: "תכף תבינו את השאלה של הדין... הרי הוא התבקש להכריע בדינם, והכרעה שלו תלויה במוצא שלהם"...

הקהל הטה און סקרנית לשמע את ההסבר מפי מגיד השעור.

אמר להם: הגמרא אומרת (בבא מציעא כו ע"ב): "פצע תחת פצע" (שמות כא, כה), לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון". אדם המזיק – חייב בכל מצב, אפילו בשוגג ואפילו באונס.

התוספות והרא"ש דנים מהי ההגדרה של אונס, האם גם באונס גמור שלא בשליטת האדם הוא חייב, או שבאונס כזה הוא פטור. למשל: הצנחן

אם בְּחֻקֵי תַלְכוּ וְגו' (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

מדי שנה, ביום ה' אייר, בעת שרובבות עמך בית ישראל זוכים להשתתף בשעורי הבר בי רב דחד יומא' הנפלאים ולהאזין לשיעורי תורה ודרשות חיוזק, המוני אזרחים ישראלים מסכנים מכלים את זמנם במופעי ראוה של "כוחי ועצם ידי". זה דרכם כסל למו לחגג את החגיגות של 'יום העצמאות', ה' ירחם.

לפני כמה שנים, בה' איר תשס"ח, 'יום העצמאות' הששים של מדינת ישראל, נערך מפגן צניחה 'חגיגי' בחוף תל אביב. מטוסי חיל האוויר חגו מעל החוף ופלטו מתוכם עשרות צנחנים שבצעו פעלולים שונים באוויר עד שנחתו אל תוך הים. לקראת סיום המופע הכריז הכרוז: "כעת נצפה בגלת הכותרת של המפגן – בכיד הצנחנים יבצע צניחה חפשית מן המטוס.

הצנחן קפץ מן המטוס ויצא לדרכו. הוא נופף בידו. אלפי צופים נשאו את עיניהם ועקבו אחר פעלוליו של הצנחן. והנה, בעודו מכין עצמו לנחיתה בטוחה על המים, הופיעה רוח חזקה והסיטה את המצנח לכוון החוף. הוא נחת אל תוך הקהל ההמום. בן רגע הפך הארוע 'חגיגי' לשדה קרב. ההמלה היתה רבה, בליל של צעקות וצפירות של סירנה מלאו את החלל. כמה אנשים נפצעו קשה, בהם הצנחן עצמו.

היה זה שיעור באמונה. אדם בטוח בעצמו, סבור שהכל תחת שליטה, ואז הקב"ה מראה לו בדרך הקשה מי שולט בעולם ולמי הכח והגבורה! באותה שעה התקיים שיעור תורה באחד מבתי המדרש במסגרת ה"בר בי רב דחד יומא". כשעלה מגיד השעור לשאת את שעורו, הוא התייחס לתאונת הצניחה הקשה שארעה בחוף הים, ואמר כי הישעור עצמו יקדש להבטים ההלכתיים של אותו ארוע קשה.

משעות הבקר זכה הצבור להאזין לדרשות

אוצרותיהם של מגידים

מבני ספרד, יכול הצנחן לטען שהוא יפטר באונס גמור, כדעת הרמ"א.
(הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלינשטיין שליט"א - נאה דורש ויקרא)

אבל במחלוקות ובחלוקי דעות שבדיני ממונות, גם אם נחלקו בהן השלחן ערוך והרמ"א, לא שייך לומר בזה חלוקי עדות.
לכן, בנדון דידן, גם אם הצנחן והנפצעים היו

אשכנז וספרד הן דוקא בענינים של ארה חיים, או שהן תקיפות גם בחשן משפט. יש סבורים שכל ענין המחלוקות בין בני אשכנז לספרד הוא דוקא בענינים של אורח חיים: תפלות וברכות, קריאת התורה, שבת ומועדים וכל כיוצא בזה.

"מה זה הדבר הזה?" שאל האיש. והרב פינקוס הסביר לו שאנו סופרים את הימים לקבלת התורה ובכך אנו מביעים את השתוקקותנו להיות קרובים לקב"ה ולתורה הקדושה. לזכותו של האיש יאמר: הוא היה מנומס, ואמר לרב פינקוס: "אם זה יעזור לרב שאני אגיד את המשפט הזה - הריני אומר אותו: היום ארבעה עשר יום לעמור..."
והנה, הפלא ופלא, לאחר יומים, היהודי התחיל לגלות התענינות בהרצאות, הסכים להתחיל לשמור מצוות, עד שבסופו של תהליך חזר בתשובה שלימה.

הגאון רבי גואל אלקריף: מנחת העמר באה מן השעורים שהן מאכל בהמה. כשמגיע חג השבועות מביאים מנחה מן החטים שהן מאכל אדם. הוי אומר, שבימים אלו ניתן להפוך מבהמה לאדם. מה הופך מישהו מבהמה לאדם? השתוקקות של דקה אחת ביום לתורה!

המשפט הזה - הריני אומר אותו: היום ארבעה עשר יום לעמור..."

והנה, הפלא ופלא, לאחר יומים, היהודי התחיל לגלות התענינות בהרצאות, הסכים להתחיל לשמור מצוות, עד שבסופו של תהליך חזר בתשובה שלמה.

שאלו את הרב פינקוס: מהיכן הרעיון הזה? מה הסוד המיוחד שיש במצות ספירת העמר?

והוא הסביר: מנחת העמר באה מן השעורים שהן מאכל בהמה. כשמגיע חג השבועות מביאים מנחה מן החטים שהן מאכל אדם. הוי אומר, שבימים אלו ניתן להפוך מבהמה לאדם. מה הופך מישהו מבהמה לאדם? השתוקקות של דקה אחת ביום לתורה! ידעתי שאם הוא יתחיל להשתוקק ולבקש קרבת אלקים - זה כבר יחבר אותו לקב"ה באופן משלם.

(הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א - נאה דורש ויקרא)

"מה זה הדבר הזה?" שאל האיש. והרב פינקוס הסביר לו שאנו סופרים את הימים לקבלת התורה ובכך אנו מביעים את השתוקקותנו להיות קרובים לקב"ה ולתורה הקדושה.
לזכותו של האיש יאמר: הוא היה מנומס, ואמר לרב פינקוס: "אם זה יעזור לרב שאני אגיד את

כמה זמן לוקח לנו לספר ספירת העמר? - שתי דקות..."

נשאלת השאלה: איך יתכן להבין שאדם מברך שתי דקות ביום וזה נחשב לו כהכנה לקבלת התורה?

התשובה: כי רגע אחד ביום הוא השתוקק לתורה! רגע אחד ביום הוא השתוקק לקב"ה!

אנחנו מתיחסים לזה כווארט יפה. רבי שמשון פינקוס זצ"ל ראה בזה דרך לתפוס בן אדם ולהחזירו בתשובה. ומעשה שהיה כך היה:

יהודי אחד השתתף בסמינר של 'ערכים'. הוא השתתף בכל ההרצאות ולא זז מילימטר... בשום פנים ואופן לא השתכנע לחזור בתשובה. כל מה שנסו לדבר אתו - נפל על אזנים אטומות.

הרב פינקוס, שהשתתף בסמינר, אמר לו: "אתה לא רוצה לחזור בתשובה? אל תחזור. אין בעיה. אני מבקש ממך רק דבר אחד קטן: תספור ספירת העומר. תגיד: 'היום כך וכך לעומר'."

אוצרותיהם של מגידים

מוטקה כיסה את פרצופו שלא יזהו אותו, הוא נעמד מאחורי אחד העצים והמתין לבאות... ההספדים החלו, תחילה עלה הגבאי של בית הכנסת וקרא בקול "מוטקה! מוטקה! היית מגיע לתפילה יום יום... היית ממש מתפלל בדביקות..." אחריו עלה שכנו וסיפר שהיה צריך לסכום כסף גדול לצורך ניתוח, ולא היה לו כסף והנה הגיע מוטקה ונתן לו את כל הסכום למרות שהוא עצמו היה צריך מאוד לכסף זה... לאחריו עלה אחד מאנשי הקהילה שסיפר איך מוטקה היה מנצל את זמנו הפנוי אך ורק לתורה... מוטקה שומע את כל זה וכולו נרגש... הוא החליט שהוא ניגש גם להספיד כשאף אחד מהנוכחים עדיין לא מזהה אותו...

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א: להגיד מילה טובה לחבירו בעודו בחיים... ולא רק לאחר מותו והסיפור המאלף ממוטקה...

אחריו עלה שכנו וסיפר שהיה צריך לסכום כסף גדול לצורך ניתוח, ולא היה לו כסף והנה הגיע מוטקה ונתן לו את כל הסכום למרות שהוא עצמו היה צריך מאוד לכסף זה... לאחריו עלה אחד מאנשי הקהילה שסיפר איך מוטקה היה מנצל את זמנו הפנוי אך ורק לתורה...

מוטקה שומע את כל זה וכולו נרגש... הוא החליט שהוא ניגש גם להספיד כשאף אחד מהנוכחים עדיין לא מזהה אותו...

ואז נעמד מוטקה ואמר "מוטקה, כמה פשוט היית... לא הרגישו שלמדת, לא החשיבו את עזרתך..." - - - - - פתאום זיהו הנוכחים את קולו ונשמעו צעקות "מוטקה!!

אתה חי...???" מוטקה הוריד את הכיסוי מעל פניו ואמר "למה עד היום לא קיבלתי מילה טובה מאף אחד... וכי היית צריך למות בשביל לשמוע מילים אלו...?"

את זאת אנו צריכים לקחת יסוד לחיים, אסור שהזולת חס ושלום ייפול בשביל להבין שהוא צריך מילה טובה או פרגון טוב! לא צריך להיזכר בזולת רק כאשר אין כבר דרך חזרה חס ושלום... ישנם כאלה שאילו היו שומעים את ההספדים לפני מותם, לא היו מתים - - - - -

זו הכוונה בפסוק "וכי ימוך אחיך והחזקת בו" מיד כאשר רואים שהזולת צריך עזרה ותמיכה, לתת לו אותה לא לחכות חס ושלום לרגע שיהיה מאוחר וכבר התמיכה תהיה ומיותרת, כל שכן כאשר מדובר בהוריו הצריכים סיוע ועזרה.

יהי רצון שנזכה כל אחד לפי כשרונו ויכולותיו, לעזור ולתת לזולת בשביל שיחיה לפני שימות...

(הגאון רבי בן ציון מוצפי - מתיקות ועדבות התורה)

אינו מכיר והוא מאוד דומה לו... התברר לו שגם הוא צריך הוא להגיע אל העיר הסמוכה... הסכים מוטקה לקחת אותו עמו. עודם נוסעים ופתאום נקלעו למערבולת גשמים עזה, העגלה התהפכה והם נסחפו בגשם השוטף.

למזלו של מוטקה ממש בדרך גם הוא ניצל... אנשי הכפר שהיו בקרבת מקום, מצאו אותו וריחמו עליו, הם השיבו את רוחו, נתנו לו אוכל ושלחו אותו אל מקומו. הוא התקדם אל עירו רגלית, והנה כאשר הגיע לפתח עירו הוא שומע קולות בכי של אנשים רבים. הם היו נושאים ומלווים נפטר לבית עולמו, ומסביב לאותה מיטה עומדים לא פחות ולא יותר מאשר אשתו וילדיו והם - ממררים בבכי - - - מיד הוא הבין כי אותו אחד שנסע עמו, --- נמצא ללא רוח חיים... ובשל היותם דומים, חשבו שזה הוא.

מיד מוטקה כיסה את פרצופו שלא יזהו אותו, הוא נעמד מאחורי אחד העצים והמתין לבאות...

ההספדים החלו, תחילה עלה הגבאי של בית הכנסת וקרא בקול "מוטקה! מוטקה! היית מגיע לתפילה יום יום... היית ממש מתפלל בדביקות..."

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו (כה, לה).

מפסוק זה אנו רואים שהאדם מצווה לתמוך באחיו בשעת נפילתו ולהושיט לו יד לעזרה. מדייק הגאון בן ציון מוצפי שליט"א מה הכוונה בפסוק - "וכי ימוך"? "וכי ימוך" הכוונה שמיד כאשר רואה אדם את אחיו מתחיל ליפול, עליו לעזור לו ואין הוא צריך להמתין שיתמוטט לגמרי...

עכשיו נבין את הפסוק (עמוס ט, יא) "ביום ההוא אקים את סֶכֶת דָּוִד הנִפְלֶת", מדוע נאמר בפסוק "נפלת" בהווה ולא סוכת דוד שנפלה?

אלא בשעה שסוכה נופלת, יכול איש אחד להניח את ידו ולהחזיקה באופן כזה אשר לא תיפול. אך לאחר שכבר נפלה הסוכה, פעמים שאפילו חמישה אנשים אינם יכולים להקימה... כן הוא לגבי מצות הצדקה, בדרך כלל כאשר מצבו הכלכלי של האדם מתחיל להיות קשה די לו במעט כסף כדי להסתדר ולחזור למסלול התקין, הוא סותם את החוד שנפער וממשיך הלאה...

אך לאחר שהוא מתמוטט, ממש קשה לחלץ אותו משם ופעמים שהוא מגיע למצב של בוד בלי תחתית ואף הסתבך עם השוק האפור... זו הכוונה בפסוק "וכי ימוך" מיד כאשר "ימוך" - "והחזקת בו" תן לו את התמיכה הדרושה לו...

מסופר על מוטקה העגלון שתמיד היה עובד קשה מאוד - לפרנסתו. באחד הימים ירד בחוץ גשם חזק מאוד, התלבט מוטקה האם לצאת לדרך או להישאר בבית. אשתו התחננה בפניו ובקשה ממנו שלא יצא, אך הוא החליט שאין לו ברירה הוא לא יכול להשאיר את בני ביתו רעבים ללחם ויצא לדרך.

והנה בדרכו אל היעד עוצר אותו אדם שהוא

אוצרותיהם של מגידים

היו לו בכיתה אחים תאומים, אחד מהם למד בהתמדה רבה, אך לעומת זאת השני הלך בטל, וכמעט שלא פתח ספר ללמוד בו, וכך הלך ונשנה הדבר כמעט משך כל הזמן. עד שביום מן הימים התחיל לפתע גם השני ללמוד בהתמדה רבה. וכשפגש המלמד את אב הבנים, קדמו בשמחה בבשורה טובה, שב"ה התחיל אף בנו השני ללמוד בחשק רב, וכמובן ששמחתו של האב היתה עד אין שיעור.

הגאון רבי מאיר צוויבל: תפילת האבות על הבנים בדמעות, בוקעת רקיעים וסיפור נפלא מכלי ראשון...

הרבה דמעות שפכתי עליו. וכן מתאמרא משמיה דבעל הערוגת הבושם זצ"ל, שיש להתפלל על הצלחת הבנים עד שיפול לארץ וכו'.

ולפי זה י"ל "אם בחוקתי תלכו ואת", ר"ת אב"ה, דהיינו שאבות הבנים עליהם להתפלל על בניהם, שיהיו עמלים בתורה. ועפ"ז יש לרמוז עוד דברי הגמרא (ברכות כו:): 'תפלות אב"ה תקנו' דהיינו שעל האבות להרבות בתפילה על תיקון והצלחת בניהם.

ועפ"ז יש לבאר עוד מה שכתוב (בראשית כב, יז) "והרבה ארבה את זרעך", מלת 'ארבה' עולה נוטריקון אהבה רבה ברכת התורה, שיש להרבות בתפילה ברוב כוונה ובשפיכת הלב באהבה רבה וברכת התורה כדי לזכות לזרע ברך ה'.

(הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א – נר המאיר)

בדיוק מהיום שהוא ואילך, התחלתי לומר ברכת התורה ואהבה רבה ברוב כוונה ושימת לב, והתפללתי על בני מעומק הלב שיפתח לבו בתורה ויראת שמים ברוב חשק. ומעתה אין זה פלא כלל שאתה משרני על השינוי לטובה שאחזו בו. וכבר ידוע ומפורסם שבאו ואמרו לו להחתם סופר ז"ע, שבגו הכתב סופר הוא כלי מלא וגדוש בתורה ויראת שמים וכו', ענה על כך החת"ס, הרי

אם בחוקתי תלכו וגו' (כו, ג).

שח הגאון רבי מאיר צוויבל: סיפר לי מלמד דרדקי, שהיו לו בכיתה אחים תאומים, אחד מהם למד בהתמדה רבה, אך לעומת זאת השני הלך בטל, וכמעט שלא פתח ספר ללמוד בו, וכך הלך ונשנה הדבר כמעט משך כל הזמן.

עד שביום מן הימים התחיל לפתע גם השני ללמוד בהתמדה רבה. וכשפגש המלמד את אב הבנים, קדמו בשמחה בבשורה טובה, שב"ה התחיל אף בנו השני ללמוד בחשק רב, וכמובן ששמחתו של האב היתה עד אין שיעור.

ושאל האב למלמד, תגיד לי אולי אתה זוכר באיזה יום בדיוק התחילה התמדתו. התאמץ המלמד להזכר מתי התחילה תופעה זו, ואכן הצביע על יום מסוים, מיד קפץ האב ממקומו ואמר, פלא הדבר שזה זמן רב שנגע ללבי מאד מצב בני, וחוסר החשק שיש לו ללמוד, והנה

קבלת התזורה באזובה

מבצע אדיר לרגל חג השבועות
השי"ס המבואר - המתנה המיוחדת לחתן

סט גדול 2,400 שי"ח במקום 3,000 ש"ח
סט פנינים 1,600 שי"ח במקום 2,000 ש"ח

המבצע מוגבל לשני סטים ללקוח

הזדמנות נדירה

היום של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

הרופא התבלבל והזמין את בנו בשבת לקבל ברכה מגדול הדור | האם יהיה איסור ערלה באילני סרק לעתיד לבוא כשיטענו | חימום סופלה בשבת | אכילת מאכלי שבת בדיאטה | היתר טלטול מכנסיים שנשכח בכיסם כסף | פירות טלטול מוקצה בכיס | לקרוא הודעות דוא"ל שנשלחו בשבת | מחקר משותף שנכתב ר"ל בשבת

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

הרופא התבלבל והזמין את בנו בשבת לקבל ברכה מגדול הדור

שאלה: מעשה שהיה: בשבת פרשת בהר תשע"ב אירע נס בבית חולים שערי צדק, הצוות הרפואי הבחין שמו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל מרגיש יותר טוב, והורידו לו את ההנשמה [דבר שכל הרופאים גם שעדיין אינם שומרי תורה הסבירו זאת, שזה אירע רק בזכות התפילות של עם ישראל], הנכד ששהה באותה עת לידו, שאלו אם רוצה להגיע לתפילה, ומו"ח השיב בחיוב, ואז אירע בבית החולים התרגשות נוראה, וכל הרופאים והאחים, הגיעו לבקש ברכה.

אחד הרופאים הבכירים [שעדיין אינו שומר תורה ומצוות] התקשר מיד אל בנו, ואמר לו תבוא מיד אל בית החולים, הרב אלישיב מחלק ברכות! האנשים שעמדו לידו צעקו לו שבת היום איך אתה מתקשר לבנך שיבא לבקש ברכה?! אוי, התנצל הרופא מרוב התרגשות שכחתי שהיום שבת.

כשבנו הגיע אל בית החולים, אמרו לו האנשים שהמתינו לברכה, הרי שמעת מהבשורה הזאת דרך חילול שבת, וא"כ מה לך להמתין בתור לקבלת ברכה, הרי שבת היא מקור הברכה, והברכה שלך היא באיסור מעשה שבת, האם הם צודקים?

תשובה: בחשוקי חמד עמ"ס ברכות (דף נט ע"ב) כתבנו לדון, על אדם שנודע לו בשבת על ידי מעשה איסור שאשתו ילדה זכר, האם יכול לברך ברכת הטוב והמטיב, וראה שם שאין בזה הנאה ממעשה שבת, מאחר והברכה היא על

ולקרוא שם לבתו שנולדה כרגע. שאלו את האב מהיכן יודע על לידת הבת, הרי האם נסעה ללדת בעיר אחרת הרחוקה, והשיב האב שטלפנו לו בשבת להודיעו את הבשורה הטובה. ונראה שאסור היה לעשות לה 'מי שברך' ולברך את הבת, מאחר והדבר נודע מתוך חילול שבת. גם בעניינינו מסתבר שאין בזה איסור הנאה ממעשה שבת, אך הדבר מכוער לברך יהודי שנודע לו תוך כדי חילול שבת שהרב מברך, ובפרט שהשבת היא מקור הברכה, ואין יקבל ברכה על סמך זה שחילל שבת.

וכתב בבית יוסף (או"ח סימן רסג) בשם שבלי הלקט (סימן ס) שרבי אברהם ורבי יעקב אחיו באו לעיר בליל שבת כשהקהל יוצאים מבית הכנסת, ולא נתנו להם הקהל שלום, ולא הניחום ליכנס שחורית לבית הכנסת. וראה בשו"ת נשאל דוד (או"ח סימן ח) שכתב מה המקור לזה, שאין נותנים שלום למי שהגיע מחוץ לתחום. וק"ו בעניינינו שאם נודע לו על ידי חילול שבת, שאין מברכים אותו. אך מסתבר שאם יקבל על עצמו לשמור שבת מכאן ואילך, הרי זה עצמו ברכה, ויתנו לו לקבל ברכה גם מהרב.

האם ינהג איסור ערלה באילני סרק לעתיד לבוא כשיטענו פירות

שאלה: מבואר בכתובות (דף קיב ע"ב): עתידין כל אילני סרק שבא"י שייטענו פירות, ויש לשאול אם יצטרכו להמתין ג' שנים עד שיהיה מותר לאכול את הפירות כדן ערלה, או שמא הפירות יהיו מותרים באכילה מיד?

תשובה: בספר הר צבי (על התורה, פרשת

הלידה של הבן שאין בה איסור. והאיסור היא רק מעין גרם. ומבואר בריטב"א בעירובין דף מא ע"ב (ד"ה אמר רב פפא) שפירות שהגיעו מחוץ לתחום, אין בהם איסור משום מעשה שבת, כיון שלא נעשה מעשה בגופו.

אולם מסתבר שמכוער הדבר לברך ולשבח להשי"ת על בשורה טובה שנודעה לו מתוך חילול שבת. וזכר לדבר מה שכתבו הפוסקים שאין לברך על אתרוג מורכב מחמת שמאוס בגלל העבירה שנעשית בו, כמבואר בפמ"ג (אשל אברהם סימן תרמח ס"ק כג).

ומו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל אמר שבמוצאי שבת יכול לברך הטוב והמטיב, ואעפ"י שאת הבשורה הטובה שמע לראשונה ע"י חילול שבת, משום שדומה הדבר לשמע בשורה טובה בהיותו שווה במקום מטונף שאינו יכול לברך שם. שמברך בצאתו משם, כך בעניינינו יברך בצאת השבת שאז לא נהנה ממעשה שבת.

ומעשה באדם שאשתו נכנסה לבית חולים בשבת וילדה בת. והנה הבעל הנמצא בעיר אחרת מודיע לגבאי שמבקש לעשות לה 'מי שברך',

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

פירות, ולעתיד לבוא יחזרו לקדמותן, ואם כנים הדברים יש לעיין אם יהיו חייבים בערלה. ויעוין עוד בעמק הלכה (ח"א סימן סט) שדן בספק זה יעו"ש מש"כ בזה.

ולעצם הקושיא, למה לא יהיה ערלה באותם עצי סרק, היה מקום לומר דספירת השלש שנים מתחילה משעת הנטיעה, וכמו שנאמר "ונטעתם" ומה שבעתיד יתחילו לטעון פירות, אין זה מחייב בערלה כי כבר עברו שלש שנים מאז הנטיעה.

לאו אילן מאכל הוא, יעו"ש עוד מה שכתב על זה.

ומשמע מדבריו שבאילני סרק שעתידין ליתן פירות לא ינהג ערלה כלל, מפני שמצד הטבע של האילן הוא לא היה ראוי ליתן פירות. מאידך יעוין בספר הערות (על כתובות דף קיא ע"ב) שאמר מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל דביסוד הבריאה היו צריכים להוציא גלוסקאות אלא שגרם החטא אך לעת"ל יחזור לקדמותו, יעו"ש ואם כן יתכן שהוא הדין לגבי עצי סרק, שהיו צריכים להוציא

בחוקותי, ויקרא כו ד) הביא את דרשת חז"ל לעתיד לבוא אילן ניטע ועושה פירות בן יומן, והקשה על כך דמה נרויח בזה שיעשה פירות בו ביום, הא הווי ערלה ולא יהא בהם היתר אכילה עד לאחר ג' שנים?

וכתב להרץ דקאי על אילני סרק, ואילני סרק פטורין מערלה, דמכיון דבשעת נטיעה לא חייב בדין ערלה משום דאילן סרק פטור דלאו עץ מאכל הוא, אף על גב דנעשה נס שגדל בו, מעיקרא לא חל עליהו חיוב ערלה דמצד הטבע

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

ומגיעת סכנה, מצוה לשמוע דברי הרופא, והזהיר הכתוב 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ולא ניתנו המצוות אלא שיחיה בהם האדם, שנאמר 'וחי בהם'. ובמקום של פיקוח נפש, הרי דרשו חז"ל חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה.

במקום שאין סכנה ועושה דיאטה לאיזה צורך, צריכה לאכול כזית פת או לשתות רביעית יין או מיץ ענבים, אף אם יהיה הדבר לטורח ולמאמץ ביום ראשון, ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

הסיבה לחיוב זה היא שאמנם יכולה להימנע משתיית יין ומיץ ענבים בשעת הקידוש ודי לה במה שתכוון לצאת ידי חובת קידוש מפי המקדש. וגם בענין אכילת פת, שיש מצוה לאכול בשבת כזית פת בכל סעודה, אם הדבר גורם לה צער, יכולה להקל בדבר, כי השבת לעונג ניתנה ולא לצער. אך מכל מקום מאחר ונפסקה ההלכה שקידוש צריך להיות במקום סעודה, וסעודה זו יכולה להתקיים רק באכילת כזית פת או שתיית רביעית יין, לכן אין אפשרות - אם הדבר לא מהווה סיכון וחולי - להימנע מאכילה זו.

בכלל כזית פת גם פת כוסמין, שיפון ושיבולת שועל, כשברכתם המוציא לחם מן הארץ. ואולם מי שאסור לו לאכול כלל מחמשת מיני דגן, יכול בדיעבד להסתפק בפירות משאר שבעת המינים ואפילו באורז.

מקורות לעיון והרחבה: יומא פה; שו"ע סי' רפח ס"ב-ג. שו"ע סי' רעג ס"ה. פמ"ג סי' רעג א"א ס"ק יא. משנ"ב סי' רעג ס"ק כו לענין מקום סעודה באכילת פירות וכדו', אך שם פסק כן רק בסעודת שחרית ולא בליל שבת, ומ"מ בשעת הדחק יש לסמוך על כך. ארחות רבינו ח"א עמ' קיב.

בהמסת דבר מוצק בשבת: איסור בישול ואיסור נולד. לגבי איסור בישול נקטו האחרונים שהגדרת הדבר כיבש או כלה נקבעת לפי שעת ההנחה לחימום ולכן מכיון ששוקולד הוא דבר מבושיל ובשעת ההנחה הוא יבש, אין בו בישול לאחר בישול. ולגבי בעיית 'נולד', אף לשיטת הרמ"א שאסור להמיס דבר מוצק בידיים, במקרה שלפנינו שהשוקולד נמס בתוך העוגה, ואינו זב לחוץ ואינו ניכר אפשר להקל.

מקורות לעיון והרחבה: רמ"א סי' שיח סט"ז כותב להחמיר בקרוש שהופך לנזול אף אם אינו ניכר בעין. אך המשנה ברורה שם ס"ק קה מסייג את הדברים ומקל באופן שאינו זב לבחוץ ואינו אלא דבר מועט. ראה שם סק"ז. ארחות שבת פ"ד סמ"ב-מד-וסט"ז לענין סחיטה באינו ניכר, ארחות שבת פ"א סכ"ג.

אכילת מאכלי שבת בדיאטה

שאלה: בתי הגדולה תחי עוברת כעת דיאטה בהשגחת רופאה ולפי הדיאטה אסור לה לאכול בשבועות הקרובים פחמימות באופן גורף, ולהמנע משתיית יין.

היא משתדלת ומצליחה להימנע בסייעתא דשמיא, אולם לקראת שבת נרצה לשאול איך יכולה להסתדר עם הקידוש ולחם-משנה. ייתכן שאם תאכל כמות מזערית של חלה, לא תינזק כל הדיאטה, אבל זה יעלה לה במאמץ מרובה ובוויתור על אכילת כמה מאכלים ביום ראשון.

האם היא חייבת לעשות מאמץ זה, וכיצד עליה לנהוג?

תשובה: אם הדיאטה מוקפדת לצורך בריאות

חימום סופלה בשבת

שאלה: כמו במשפחות רבות הייתה משפחתנו מחליפה מדי פעם את המנה האחרונה הקבועה של סעודת השבת, לפני שנתיים הביאה אחת מבנות המשפחה רעיון חדש בשם 'סופלה' - כמין עוגת שוקולד בתבנית אישית, שלה כמה דרכי הכנה. בתחילת הדרך הם נהגו לעשות את העוגה 'רטובה' דהיינו שאינה אפויה לגמרי כדי להשאיר את טעם השוקולד הנוזלי, אבל מישוהו העיר שבצורה כזו תהיה בעיה להניח את הסופלה לפני סעודת שבת בבוקר על גבי סיר, כי הנוזל הוא לח ויש בו בישול אחר בישול. לפיכך החליטו לעבור לגרסה ה'יבשה' של הסופלה, שדומה יותר לעוגה ממש.

יום אחד הגיעו דודים לבקר, ובאמתחתם המצאה חדשה, מסתבר שב'סופלה' היבש שלהם, טומנים קוביית שוקולד שנמסה בתוכו בעת החימום. תוך כדי אכילת הגרסה החדשה של המאכל התעוררו בני הבית לשאלה, האם זה לא נחשב בישול? השוקולד מוגדר כיבש או כלה?

תשובה: ראשית נתייחס לעיקר שאלת חימום הסופלה: אכן יש לברר לא רק אם העוגה מוגשת 'רטובה' או 'יבשה' אלא לבדוק בכל מקרה לגופו האם כל החלקים התבשלו או נאפו לגמרי, כדי להימנע מחשש איסור בישול. אחרי שברור שהכל התבשל, עדיין הותר לחמם רק 'יבש' ולא לח. [הכוונה היא לחימום באופן המותר, על גבי קדירה וכדו' ולא על הפלטה ממש!].

לגבי המסת השוקולד: יש מקום להקל, ובדיעבד שכבר עשו כן, ודאי אין המאכל נאסר באכילה. ביאור הדין: שתי בעיות אפשריות ישנן

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

בדבר, ובמקום הצורך כדהכא יש בזה צירוף להקל.

ב. התיר המשנה ברורה (שם ז) במקום צורך לסמוך על הגר"א (שם) שפוסק כרבי מאיר שאף במזיד נאסר רק בו ביום, אך למוצאי שבת מותר לכולם, כולל המבשל עצמו. ואף שהזכיר בישול בשוגג, לאו דווקא בישול הוא, אלא שנקט בדוגמא המצויה.

ואף לדעת השלחן ערוך (שם ה) רק למבשל אסור לעולם, אך לאחרים מותר לאחר השבת, אך בעבודה קבוצתית יש לדון שנחשב כעושה עבור כל חברי הקבוצה, למרות שעיקר דעתו להצלתו האישית, אך כיון שאינו יכול להצליח ללא עבודת הקבוצה כולה, שמא נחשבים כולם כמי שעשו בשבת.

אומנם כבר דנו הפוסקים במעשה שבת שנעשה עבור אחרים, האם נאסר עליו כמו בביטול איסור שנפסק בשו"ע (יו"ד צ"ט, ה) שראובן שבישל עבור שמעון אסור לשמעון לאוכלו. ודוחה (המג"א ש"ח, ב) שאין ללמוד משום שדווקא ביטול איסור קל בעיני אחרים, קנסוהו חכמים, אך בישול שחמור איסורו בעיני כל ולא יבוא לבשל לאחרים, לא קנסוהו חכמים לאוסרו על זולתו. ולמד מכאן הכתב סופר (שו"ת ג) שאם המבשל במזיד שקל בעיניו לחלל שבת, יהיה אסור עולמית לזה שנתבשל עבורו. והנה הכת"ס זן במסעדה שבישלו בשבת האם מותר לאכול מהם ביום ראשון, מחד יש לאסור שהרי בישלו עבור כולם ונאסר לכולם לעולם או שמא כיון שזה הסועד אינו מרוצה מכך שחיללו שבת עבורו לא נאסר עליו עולמית. ותולה זאת במחלוקת הפוסקים. הט"ז (יו"ד שם י) הביא מהרש"ל שמה שכתב הרשב"א שכשבישל עבור שמעון אסור לשמעון לאוכלו, זהו רק כששמעון מרוצה מכך שבישל עבורו, אך כששמעון כועס שחטא עבורו, לא נאסר עליו. אך רע"א (שם) טוען שהריב"ש חולק ואוסר אע"פ שאינו מרוצה. מעתה אומר הכת"ס סועד זה הרי אינו מרוצה מהחילול שבת ותלוי במחלוקת המהרש"ל והריב"ש, וכיון שהיא פלוגתא, בדברנן אפשר להקל.

וכן בנדוננו למרות שחילל שבת עבור כל חברי הקבוצה תלוי במחלוקת הג"ל ולפי הכת"ס יהיה אפשר להקל, שכן השותפים שומרי השבת אינם מרוצים.

המשתמר יכול לנהוג כן בשופי.

לקרוא הודעות שנשלחו בשבת

שאלה: האם מותר לקרוא הודעת דואר אלקטרוני שנשלחה אלי בשבת וכן לשמוע תחזית מזג האוויר שהוקלטה שבת.

תשובה: מותר, אך יש מקום להדר שלא לקרוא. תזכה לקדש שם שמים אם תשיב שאינך קורא הודעות שנשלחות אליך בשבת קודש. וכן מותר לשמוע תחזית מזג האוויר שהוקלטה בשבת.

מחקר משותף שנכתב ר"ל בשבת

שאלה: קבוצת סטודנטים עובדת על מחקר משותף לקבלת 'תואר', ונודע להם כי אחד מחברי הקבוצה עבד על חלקו בש"ק ר"ל. האם צריכים להעתיק מה שכתב בשבת ולכתבו מחדש, ושמה אף זה לא יועיל כיון שאסורים ליהנות מפרי עבודתו בשב"ק.

תשובה: יש להימנע מעבודה משותפת עם מחלל שבת, כיון שמחלל שבת לצורך עבודתם, אך בדיעבד יש להתיר את ההנאה מהעבודה שנעשתה מכמה טעמים.

א. שמא דינו כשוגג שמתר אף לו במוצאי שבת (שיח, א), שהרי הגדיר החזון איש חילונים בזמנינו כתינוקות שנשבו שדינם כשוגג. אמנם מרן הגר"ש אלישיב פקפק בזה אך לא הכריע

היתר טלטול מכנסיים שנשכח בכיסם כסף

שאלה: האם מותר לטלטל מכנס שיש בכיסו מעות, או שנאסר מדין "בסיס לדבר האסור".

תשובה: מותר לטלטלו בשבת וכמובן יש להיזהר שלא לנגוע במעות עצמן, וינער את המכנס הפוך (משנה ברורה שי, כט) בכדי שהמעות ייצאו מעצמן. כמבואר ברמ"א (שם ז) שכיון שהכיס תפור לגוף המכנס ואינו עיקר הבגד, לא נחשב שנעשה המכנס בסיס לדבר האסור (שבת קיז, א), הואיל ואין המעות על עיקר הבגד. ומה שיש הטוענים כי בימינו שכל מכנס מיוצר עם כיסים, נהפך הכיס להיחשב כגוף הבגד וממילא ייאסר לטלטל את המכנס, שמעתי מרבינו לדחות טענה זו ממה שמחשיבה הגמרא (שם מד, ב) שידה וגלגל שיכול להתפרק כשני כלים, למרות שכל שידה כזו מיוצרת עם גלגלים. ואמנם ממון המונח בכיס חולצה בה הכיס תפור לבגד לכל ארכו ונחשב שהכסף מונח על עיקר הבגד אין לטלטלו (שער הציון שם כב).

טלטול מוקצה בכיס

שאלה: נמצא במיון בית החולים בכניסת שבת ויש בכליו מעות, מכשיר טלפון וכיו"ב. כיצד ינהג למעשה.

תשובה: אם לא מוצא מקום המשתמר להניח חפצי המוקצה, יכניסם לכיס מכנסיו ויכול ללכת כך במהלך השבת, ואף לפשוט וללבוש שוב המכנסיים בעוד המוקצה בתוכם (וידאג לכבות את הטלפון בכדי שלא יילחץ בטעות).

כיס המכנסיים נידון כשקית התפורה בשפתה לבגד, שהרי לכיס בית קיבול לעצמו. ולכן המכנסיים לא נידונים כבסיס לדבר האסור (משנה ברורה שי, כט) בשונה מכיס חולצה שהמוקצה המונח בו הופך את כל החולצה לבסיס, שהרי המוקצה נמצא על עצם הבגד ולא על חלק הנטפל אליו.

ואף שאם מצא מוקצה בכיס חליפתו במהלך השבת, אינו חייב מדינא אך לכתחילה יש לנערם ולהסיר את המוקצה (משנה ברורה שם), במקרה זה שאין באפשרותו להפקיד את המוקצה במקום

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת סוטה דף מו-נט מסכת גיטין דף ב-ד

מצוות לווייה

בגמ': אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים. (סוטה מו, ב). בסוגיין, וכי על דעתינו עלתה שזקני ב"ד שופכי דמים הן, אלא שלא בא על ידינו ופטורנוהו [בלא מזון], ולא ראינוהו והנחנוהו [בלא לוייה].

בשיעור לוייה כתבו הפוסקים, שהרב לתלמיד מלווה עד עיבורה של עיר. חבר לחבר עד תחום שבת. ותלמיד לרב שאינו מובהק עד פרסה. וברבו מובהק ג' פרסאות.

ובקיצור של"ה כתב שכיום אין נוהגים בזה מפני שמוחלים על כבודם, ובשם המהר"ש כתב שמ"מ ילך עמו או עם חברו עד לפני שער העיר או לכל הפחות ד' אמות.

עוד כתב מ' שעושה לחבירו לוייה, קודם שיחזור לביתו יאמר 'שדה' ויחזיר פניו לד' רוחות העולם וכן יעשה עוד פעם, ובפעם השלישית יאמר 'השדה' ולא יסתכל אחר ההולכים, ומובטח שלא ינזק ההולך עד שיחזור לראותו, והטעם הוא ש'שדה' בגימטריה ש"י, נגד ש"י עולמות שהם רחמים גמורים, והשדה הוא גימ' שדי ששם זה מסוגל לשמירת הדרך. ועיין בסגולות ישראל (עמוד 10) מה שכתב בעניין זה.

ולקמן (מו:): אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים. בספר כל מעשיך בספר נכתבים (אות לא) כתב לבאר מה שאמרו 'מתלוה' היינו שיש אנשים שמוחלים על כבודם ואומרים למלווה שיחזור מללוות ושלא יטריח עצמו, ולזאת באה הגמ' לומר שאין לעשות כן, ואין להוכיח ממה שכתב הסמ"ע (סי' תכז) שבזמן הזה אין נוהגים שהתלמיד מלווה את רבו עד פרסה מפני שמוחלים על כבודם, שזה לא נאמר אלא לגבי שיעור משך הליווי שתלמיד צריך ללוות את רבו, אמנם לוייה שמחוייב איש לחבירו על זה אין למחול.

נתינת מתנות בחתונה

בגמרא: משרבו מקבלי מתנות, נתמעטו הימים ונתקצרו השנים, דכתיב (משלי טו, כז) 'שונא מתנת יחיה' (סוטה מז, ב).

כתב היש"ש (חולין פ"ג סי' ט) שהמתחרים השמיטו דבר זה, לפי שאין הכרע בדבר, ומאן דקפיד קפיד, שהדי לא כתיב בקרא ואוהב מתנות ימות, אלא ר"ל שהבוטח בה' ושונא מתנות ומשענתו על המקום, אל תאמר שהוא חייב כמאבד עצמו לדעת אלא יחיה מפי ה' והבוטח בה' חסד יסובבנו, וכמבואר בשו"ע (ח"מ ס' רמט ס"א) שמדת החסידות שלא לקבל מתנה אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסורו שנאמר ושונא

יש לו דין שבת, ואעפ"כ מבואר בחולין (מד:): שרבי אלעזר לא לקח מתנות ששלחו לו מבית הנשיא, וכשהזמינו אותו לא הלך, אמר אין אתה רוצה שאחיה הלא כתיב ושונא מתנות יחיה, הרי אף שת"ח נקרא שבת לא מקבל מתנות, וה"ה עבור השבת קודש גם לא יאהוב מתנות.

אמנם כבר האריכו הפוסקים אם 'שונא מתנות יחיה' נאמר גם בתלמיד חכם הלוקח לצורך סיפוקו ולימודו, כמבואר בשדי חמד (מערכת השין כלל יג), ובמראית העין (כתובות קו). כתב שע"י שהת"ח מקבל הוא מוכה לנותן ומתכפרים עוונותיו ולכן צריך לקבל שבזה עושה טובה גדולה לנותן, וכן הביא בשם הנחלת יעקב (פרשת לך לך) שלא ימנע הת"ח מלקבל דורון שהוא עושה טובה לנותן, ועיין עוד בפלא יועץ (ערך בכורים, זריעה) מה שכתב על נתינת מתנות לת"ח, וע"ע בשו"ת שואל ונשאל (ח"ה י"ד סי' קכא).

בעניין זה יש לציין שבס' משכנות הרועים (מערכת מ אות ט) כתב שבהפקעת הלואתו לא שייך הטעם ששונא מתנות יחיה.

האם ראוי ללמוד לנגן בכלי נגינה

במשנה, משבטלה סנהדרין - בטל השיר מבית המשתאות, שנאמר (ישעיהו כד, ט) 'בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יַיִן'. (סוטה מח, א).

הפוסקים דנו אם יש לחשוש מללמוד לנגן בכלי נגינה, והנה מפורש בשו"ע (א"ח סי' תקס ס"ג) שאסור לשיר אפילו בפה על היין, וכל שכן לנגן בכלי שיר וכל שאר משמיעי קול שיר אף שלא על היין ובב"ח ושל"ה נקטו כן למעשה, אך

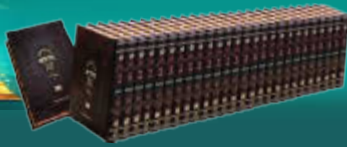
מתנות יחיה. גם בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' עד אות מב) כתב ששונא מתנות יחיה הוא רק זהירות בעלמא בדור הזה, ורוב העולם ידם פשוטה לקבל מתנות בשמחה, ואין בזה איסור.

אבל ברמ"א (יו"ד סי' רמו סכ"א) משמע קצת שיש איסור בזה, שכתב שמותר לחכם ותלמידיו לקבל הספקות קבועים מן הנותנים, שע"ז יכולים לעסוק בתורה בריוח וכו', אבל אין לו לקבל דורונות מן הבריות, ואע"ג שכל המביא דורון לת"ח כאילו מביא ביכורים, היינו בדורונות קטנים שדרך בנ"א להביא דורון קטן לאדם חשוב אפי' הוא עם הארץ.

והנה בשו"ת משנה הלכות (חט"ו סי' רטו) נשאל אם נכון ליתן מתנות לחתן וכלה ביום החופה, שהרי נאמר שונא מתנות יחיה, והשיב, שלא אמרו שונא מתנות יחיה אלא כשהוא נותן מתנה ואינו מקבל מאחרים מתנה, אבל באופן שהוא נותן מתנה ומחכה מהשני לקבל כנגדו מתנה, זה דומה למכירה, שלכן נותן לו כדי שיחזור ויתנו לו, ולא אמרו שונא מתנות יחיה אלא במקום שהוא מקבל ואינו מחזיר לנותן כלל.

לקיחת מתנות לעונג שבת

באשל אברהם לבעל דעת קדושים (מהדורא תנינא סי' רמב) כתב, אולי לכבוד שבת קודש לא שייך בחינת שונא מתנות, ויכול לאהוב מתנות, כדי שירבה עונג וכבוד שבת קודש, וצל"ע היטב. בשו"ת שיה יצחק (סי' קכה) הביא דבריו, וכתב לחלוק על דבריו והוכיח כן ממה שאמרו שת"ח

אגדה וזכות ישראל, ואומרים קדיש דליהו בסוג
יהא שמיה דאגדתא, וזהו מנהג ולא מן הדין.
ראה עוד בשו"ב. ובקשר גדל (ס' ח אות ב)
כתב, נהגו בסוף כל לימוד לומר 'דבי חנניה וכו'
שיהא נחשב קדיש על אגדה וכו'.

שכר על כבוד אב ואם באשקלון

במשנה: רבי יהודה אומר מרקם למזרה ורקם
כמזרה מאשקלון לדרום ואשקלון כדרום מעכו
לצפון ועכו כצפון (גיטין ב, א).

בעל התוספות י"ט בחיבורו מעדני י"ט (על
פסקי הרא"ש ברכות פ"א ס' ז אות ט) כתב,
שהשכר שנאמר על כיבוד אב ואם נאמר
כשמקיים את המצווה בארץ ישראל, ולא
כשמקיימה בחו"ל.

כך מבואר גם במכילתא דרשב"י (פרשת יתרו
יב דף קנב) שכך אמרו רבותינו, 'למען יאריכון
ימך על האדמה ולא בגולה'.

אולם הנצי"ב בהעמק דבר (שמות כ יב,
דברים יא, כא) כתב, שעל אף שנאמר בתורה
'למען יאריכו ימך על האדמה' מכל מקום ודאי
שהשכר על כבוד אב ואם הוא גם כשמקיים
מצווה זו בחו"ל.

בספר תרגן לשוני (ס' א) כתב להוכיח
מהמעשה שהובא במסכת קדושין (לא). על דמא
בן נתינה שהיה דר באשקלון, ושילם לו הקב"ה
שכרו על שנהג כיבוד באביו עיי"ש, והרי אשקלון
חוץ לארץ היא, ולפי זה שמע מינה ששכר מצות
כיבוד אב ואם אף בחוץ לארץ נוהג, אך כתב
לדחות ראייה זו עפ"י המבואר בסוגיא שיש
הסוברים שאשקלון ארץ ישראל היא, ועוד שאף
אם תמצי לומר שאשקלון כחוץ לארץ, מכל
מקום רק שכר עושר שמענו שנוהג אף בחוץ
לארץ על כיבוד אב ואם, וכמעשה של דמא בן
נתינה שהתעשר מהמצוה, אך שכר אריכות ימים
על מצות כיבוד אב ואם כמו שהבטיחה התורה,
זה אין לנו ראייה שמקבל בחוץ לארץ.

ובתורה תמימה (ה, ח) כתב עפ"י מה שאמרו
חז"ל (עיין קדושין לט:): ששכר מצווה בהאי
עלמא ליכא, ולכאורה יש לתמוה הרי בכמה
מקומות מצאנו בתורה הבטחה על שכר בעולם
הזה, אלא על כרחך יש לומר שהטובה שבעולם
הזה היא רק לתכלית שיוכלו לשבת במנוחה
לקנות שלימות לעולם הבא. אבל בעולם הזה אין
האדם מקבל משכרו הגנוז לו לעולם הבא.

לפי זה ביאר התורה תמימה מה שנאמר 'למען
ירבו ימיכם וכו' על האדמה' שהכוונה לאריכות
ימים באדמת החיים הנצחיים.

ראייה לכך הביא התורה תמימה, שאם נאמר
כפשוטו שכונת התורה לאריכות ימים 'על
האדמה' היינו על האדמה בעולם הזה, אם כן
נמצא שהשכר לכיבוד אב ואם הוא רק בא"י,

קדיש דרבנן

בגמ': ואלא עלמא אמאי קא מקיים, אקדושה
דסיידא ואיהא שמיה רבא דאגדתא (סוטה מט,
א).

בבאר שבע (ד"ה ואיהא) כתב לבאר מה שאמרו
בסוגיא שהעולם עומד על 'יהא שמיה רבא
דאגדתא' שבכוונה נקטו 'דאגדתא', להשמיענו
שדווקא לאחר לימוד אגדה אומרים קדיש, אולם
לאחר לימוד הלכות דינין ואיסור והיתר וטומאה
וטהרה אין אומרים קדיש דרבנן, כיון שאין
נקבצין כל העם אפילו עמי הארץ לשמוע דרשה
בשמעתא כמו באגדתא, אולם באגדתא גם עמי
הארץ מבינים וכמו קדושה דסיידא שכל ישראל
שומע בו דאפילו עמי הארץ מבינים אותו, ולכן
הוא חביב כדפירש רש"י (ד"ה אקדושה דסיידא).

אולם כתב שדעת הרמב"ם שאומרים קדיש בין
אחר לימוד אגדה ובין אחר לימוד הלכות וכיוצא ב,
אולם על קריאת הפסוקים בלבד כמו שהם
כתובים בתורה שבכתב אין אומרים קדיש, אלא
דוקא על דרשה ואין דרשה אלא בתורה שעל פה.
ואולי משום הכי נקרא 'קדיש דרבנן' כלומר קדיש
שעל תלמוד תורה דרבנן דהיינו שעל פה, לאפוקי
קדיש יתום רגילין לומר על קריאת הפסוקים לבד
כמו אחר תהלים ושיר היחוד ותפלה. ויותר נראה
שנקרא 'קדיש דרבנן' לפי שכל עצמו ועיקר קדיש
זה הוא תחנה ובקשה על רבנן כמפורש בנוסח
קדיש זה.

ובברכי יוסף (או"ח ס' נה סק"א) כתב, שמכך
שבסוגיא הוצרכו להדגיש שהעולם עומד על יהא
שמיה רבא דאגתא, מוכח שאומרים קדיש גם
אחרי לימוד שמעתתא, אלא שקדיש דאגדתא
גדלה מעלתו דקאים עלמא. ונראה הטעם דכיון
דאגדה מושכת לבו של אדם, ישמח ישראל, וכי
עניין גברי יהא שמיה מתוך שמחת מצוה, נחא
למאריהו וקאים עלמא. ומהך טעמא נהגו לומר
בשלהי שמעתתא רחב"ע, בעבור ישמח העם שהיא

לרמ"א שם מבואר שאף בכלי לא גזרו אלא על
היין או למי שרגיל בהם תמיד בשכבו ובקומו
וכדעת הטור שם.

בתשובות והנהגות (ח"א ס' שלג) כתב שלצורך
אומנות ולא לשמחה לבד מותר לנגן שאף המחבר
לא אסר אלא כשעושיין לשם שמחה וכלשונו
'לשמח בהם' וכש"כ לדעת הרמ"א ז"ל ועל סמך זה
לומדות הרבה בנות מלאכת הנגינה בתקוה שישגו
מזה איזה פרנסה.

והביא שגם ברוסיה ופולין למדו לנגן והרבנים
לא מיחו ונראה הטעם שחכמים מתכוונים לש"ש
וכפי צורך הדור וכשראו שאם הבנות לא תהא
להם תעסוקה בעו"ה יסתובבו ברחובות באפס
מעשה שעלול להביא ח"ו לדברים חמורים לכן
שתקו ולא מיחו ואף שאין מתאבלין על ירושלים
כמצותה מ"מ ידווחו שלא יבואו מזה לעוד עבירות
ובצירוף דעת הרמ"א הנ"ל, וציין גם למאירי (גיטין
ז) שגראה שלא אסרו בכלי שיר רק בניגונים של
פריצות אבל כשהניגונים שבה ותהלה להש"ת
מותר ולכן לא אוכל לומר בזה דבר ברור רק אם
הלימוד הוא לצורך אומנות מותר ואם לאו צריך
שאלת חכם.

מעלת הנגינה מבואר גם בסוף ספר הקבלה
לראב"ד, שכתב לשבח כמה מחכמי ישראל
שחיברו שירות ותשבחות לקב"ה, וכתב שמהם
שחיברו 'ספרים ומחזורות ושירות ותשבחות
ליוצרגו יתעלה שמו אמן ונחמות לישראל לחזק
את לבם בגלות, מהם שלמה בן יהודה בן גביר"ל
חכם גדול ומשורר, ור' יצחק הרב ב"ר יהודה בן
גיא, ורבי אוהב הנשיא בר מאיר הנשיא בן
שרטמיקא"ש, ור' משה בר יעקב בן עזרא מזרע
המשרה וחכם גדול בתורה ובחכמת יונית ובעל
שירות ותשבחות וכל השומע אותם ירך לבבו
וימלא מיראת יוצרו ורבי יוסף הדיין בר יצחק בן
סהל ור' יוסף הדיין בר צדיק בן צדיק ור' יהודה
הלוי בר שמואל הלוי ור' אברהם בר מאיר בן
עזרא כולם חכמים גדולים וקדושים ומחזקים ידי
ישראל בשירות ונחמות על אלו נאמר זכר צדיק
לברכה'.

וע"ע בספר מקור חיים הלוי הביא בשם
הרב שלמה אלקבץ בעל מחבר פיוט לכה דודי
שהניגון והמוזיקא הוא דבר יערב לנפש לסיבת
היותה מורגלת בשמע זה בהיותה במרום כנודע
למי שלא יכחיש פשוטן של מקראות לאמתתן
וכו' ויש אנשים אשר יערב להם כל כך עד אשר
יתבטלו חושיהם וכו' ויש מהם תקפוץ עליהם
שינה וכו' כמו בקטנים יונקי שדים כי לא ישנו
אם לא ישמעו את קול הרנה וכו' להיות צילצול
הקול והנועם עדיין נקבעת בנפשם למיעוט זמן
הפרדם ממנו וכו' עיין שם. ועיין עוד להרמב"ן
בשער הגמול שכתב שאין דבר דק כהמוסיקא,
ומבואר שלנפש הקטן עדיין יש רושם רב ממקום
שבא קודם צאתו לאויר העולם.

פניני הדף היומי

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

לאנשי המקום כל השנה, ומתמלאת פה אל פה בעת התקבץ שם החוגגים יותר מל מאות איש בחג השבועות וכולם נכנסים ויושבים רווחים, כי עדיין היא בקדושתה, וזהו סימן גאולה שלישית. ובס' חסידים (ס' תרל) הובא שרבינו האי גאון היה עולה מבבל לירושלים בכל שנה בחג הסוכות, והיה מקיף את הר הזיתים בהושענא רבה ז' פעמים והכהנים הולכים לפניו והעם אחריו והוא בתוך וכו'.

אך בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת או"ח ס' צד) נשאל בדבר מה שהשמיטו הפוסקים מאמר הגמ' (ר"ה טז:) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, וביאר שם שדין הקבלת פני רבו ברגל תלוי בחיוב עלייה לרגל, והיות שבעוונותינו הרבים בזמן הזה נתקיים בנו 'השמיטת את מקדשיכם' שאפילו בשעת שממה קדושתה עליה והשכינה לא זזה מכותל מערבי ואין אנתנו הולכים לקבל פני השכינה שמה כלל כי לא חייבה אותנו התורה כי אם בקרבן חגיגה ועולות ראה, א"כ אין גם מקום לחייב להקביל פני רבו, שאחד תלוי בשני. וכ"כ החתם סופר בתשובה (יו"ד ס' רלד), והידות נדרים (ס' רז יד יוסף ס"ק מג), וע"ע בפניני הלכה תענית (י). ויבמות (יד).

קינה, כך ישראל אע"פ שחרב בית המקדש לא בטלו ג' רגלים. כך ציין גם לאבות הראש (ח"א דף קז טור ד) שכתב על רבי יוחנן בן זכאי, שאע"פ שאחר החורבן קבע זירתו ביבנה היה עולה לירושלים ברגלים.

ובסיום דבריו כתב ואשריהם ישראל מקיימים מצוה זו בכל דור ודור בשמחה רבה, והולכים מידי שנה בשנה מד' כנפות הארץ הקרובים והרחוקים, לא יחוסו על הוצאות רבות ולא על טיילטולא דגברא, ומי שאין ידו משגת לילך ברכב ובסוסים אורח ברגליו יעבור, כאשר ראיתי בעיני כי רצו עבדיך את אבניה ועפרה יחוננו, וזכות כל הצדיקים יגן עלינו ונזכה לראות בביאת גואלינו ובנין מקדשינו בב"א.

והנה בשו"ת התשב"ץ (ח"ג ס' רא) כתב יש סמך וראה שעדיין קדושת המקדש והעיר [ירושלים] קיימת, שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות, ויש רמז לזה במדרש קינות ובמדרש שיר השירים בפסוק אני חומה, ובפסוק אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי וכו'. ואמרו כי עדיין נשאר מהניסים שהיו בירושלים שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום, כי בביהכ"נ שבירושלים צריכים

שזה דבר תמוה,

שהרי מצוה זו אינה תלויה בארץ, אלא היא מצווה שבגוף ונוהגת גם בארץ ישראל, וודאי שכרה הוא גם לדדים בחו"ל.

עלייה לרגל בזמן הזה

דכיון דאיכא עולי רגלים מישכח שכיחי תינח בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מאי איכא למימר (גיטין ד, ב).

בסוגיין מבואר שלאחר חורבן בית המקדש אין שיירות מצויות בארץ ישראל, מפני שלא שכיחים עולי רגלים.

במהר"ץ חיות (ד"ה בזמן) העיר מחולין (מה:): שמשמע שגם לאחר החורבן עלו לרגל למקומות שקבועים דיינים לשאול מהם הוראות. ובשדי חמד (אסיפת דינים מערכת א"י), הביא בשם המהר"ץ חיות (נדרים כג. ד"ה מעשה) שהאר"י להוכיח שאף לאחר החורבן היו נוהגים התנאים לעלות לרגל, וכתב שחידוש הוא שלא זכר את דברי המדרש חזית על הפסוק 'הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים', שדרשו מה יונה זו אינה משכחת

קבלת התורה באזהבה

מבצע אדיר לרגל חג השבועות
הש"ס המבואר - המתנה המיוחדת לחתן

סט גדול 2,400 ש"ח במקום 3,000 ש"ח
סט פנינים 1,600 ש"ח במקום 2,000 ש"ח

המבצע מוגבל לשני סטים ללקוח

הזמנות נדירה

היים של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל

**בעל קנה בושם
כ' אייר תשס"ט**

לימינו הרבה שנים לטובה מספר "זכיתי אף לשמוע אמירה נדירה חודרת ונוקבת מפי הגאון רבי מאיר, שביטאה עד כמה בעד הדבר בנפשו, וכה אמר "עוד יהודי אחד שייטבול במקוה שוה לי יותר מכל התורה שלמדתי".

וגם זכיתי לראות 'מופת' בעסקו בעבודת המקואות, היה זה בסופו של חורף אחד, כשבמהלך אחד מביקורי התכיפים במקואות גיליתי שמימי האוצר נרקבו, לא נותרה ברירה אלא לשפוך את כל המים, ואני כמובן דאגתי מאוד איך יהיה לנו מקוה בזמן הקיץ, תינתן את צערי ודאגתי לפני הגאון רבי מאיר זצ"ל, והוא לא דאג, ואמר "מי שנתן לנו מצות טהרה

הוא יתן לנו מים, נו, לך תמלא אוצר בעיצומו של ניסך". - היה זה באחד הלילות אחר פסח, והטלפון צלצל,

הגר"מ ה' על הקו כולו נרגש, 'דו זעהסט וואס טוט זיך? עפן די פענסטער', מיהרתי אל החלון ורעש גשמים אדיר קידם אותי. הבלתי ייאמן קרה וגשם ממטרים ירד משך כמה שעות רצופות, למחרת היה האוצר מלא במים צלולים ומהודרים. (ספר אשריכם ישראל - עמל סח)

וחבר ביד"צ העדה החרדית למען בניית מקואות, אשר טרה ועמל כל ימיו להעמיד המקואות על תילה בחומרות והידורים. המומחה לעניגי מקואות הרב החסיד רבי יחזקאל ראזענבערג שליט"א מבית שמש, ששימש את הגר"מ בתחום זה ועמד

הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער נולד בשנת תרצ"ד באנטוורפן שבבלגיה. סבו מצד אמו היה הגה"צ רבי ישכר שלמה טייכטל הי"ד, מחבר שו"ת 'משנה שכי'. בזמן השואה ברח עם הוריו לצרפת, ומיד לאחריה בשנת תש"ה עלה עמם לירושלים, שם התקרב לאדמו"ר רבי אהרן ראטה בעל 'שומרי אמונים' ולגאב"ד המהר"ץ דושינסקי. תקופה מסוימת למד בשיבת מיר.

נסמך ע"י גדולי רבני ירושלים, ובשנת תשכ"ז מונה לרבה של שכונת בתי אונגרין הסמוכה למאה שערים מטעם העדה החרדית, וכראש בית המדרש של חסידות 'תולדות אהרן'. בשנת תשנ"ו מונה כחבר הבד"ץ, והיה האחראי על מערך הכשרות. היה ממייסדי חסידות 'תולדות אברהם יצחק', ומונה ע"י האדמו"ר לרב החסידות.

**עוד יהודי אחד שייטבול
במקוה שוה לי יותר מכל
התורה שלמדתי**

ידוע פעולותיו הרבות של הגאון הגדול רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל בעל 'קנה בושם'

הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע

כ"ב אייר תרנ"ד

**החכמה חייבת להיות מוקפת
וגדורה בשתיקה**

ששה בנים היו לו להרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע. הצעיר שביניהם היה הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע. צדיק גדול היה רבי מרדכי פייביש ושתקנותו היתה לשיחה בפי כל.

מורגל היה בפיו: 'משתיקה לא מתעייפים'. והוא הסביר את כוונת דבריו בפרשו את דברי חז"ל במשנת אבות (פ"ג מ"ג): 'סייג לחכמה שתיקה'. 'סייג' הוא הדבר המקיף את התוכן הפנימי, כמו גן של אילנות חמד שהוא מוקף בסיוג וגדר שלא יכנסו לתוכו, וכמו הסייג כן החכמה, גם היא חייבת להיות מוקפת וגדורה. ובמה? בשתיקה!

(ספיר ויהלום מטות ע"ז - להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין נולד בכל אייר שנת תקצ"ג כבן זקונים לאביו הרה"ק מרוזין זי"ע. בעת הכנסתו לבריתו של אאע"ה ניתן לו על ידי אביו השם מרדכי ע"ש דודו [הרה"ק המגיד מטשערדנאביל] למרות שזה היה עדיין בחייו, באמרו כי דודו אמנם חי אך הוא נמצא כבר בעולמות העליונים זה כמה שנים, למרבה הפליאה נפטר דודו כעבור שנתיים באותו יום ממש.

בהגיעו לפרק האיש מקדש נשא את בת דודו הרב רבי דוד צבי קרלינסקי. לאחר פטירת אביו כיהן בסטריזב ומקילניץ משם עבר להוסיאטין.

רבינו נתבקש לשייבה של מעלה ביום כ"ב אייר תרנ"ד ביום ל"ז לספירת העומר.

חסידים נתנו סימן לדבר שמשכת שבועות יש בה מ"ט דפים כמנין ימי הספירה. ובדף ל"ז באותה מסכת מופיע שם אמורא 'אמר להו רב מרדכי. זכותו יגן עלינו.

משום דעבידי לטייל תחתיהם. בכ"ז נכתבה שאלה להרב מצאנו,

והרב מצאנו השיב: הוא קדוש וגנו קדוש, ילך ביום שבת קודש את דרכו בקודש. – הוא קדוש וגנו קדוש – כלומר קדושתו גדולה שהיא מאצילה גם על סביבתו. איני מוסר לכם את דברי הרב מצאנו אלה בתור תעודה על מזדגתו, ח"ו אינו צריך לתעודה, אני מוסר לכם את הדברים המעידים עד כמה קדושתו היתה מפורסמת. (אהלי יעקב ח"ב עמ' עב)

השאלה היתה אם הדשאים שנטעו בגן מבטלים הדירה או לא. בשו"ע (סי' שנה ס"ט) כתוב שזרעים שנוזעו בחצר (בתנאים מסויימים) מבטלים את הדירה (שאין החצר נחשב כמוקף לדירה) ואסור לטלטל בחצר, אמנם בספר 'נזירות שמשוך' (להרב ר' שמשון חסיד- מובא בשם הגדולים) איתא דמה שכתוב בשו"ע דזרעים מבטלים הדירה איירי בסתם דירה דחלקאי, אבל דירה שעושים החשובים לטיול ונוטעים בו זרעים אינם מבטלים הדירה, דזיל בתר טעמא גבי נטע אילנות, שאינם מבטלים הדירה (כמבואר שם)

'הוא קדוש וגנו קדוש'

ואני פותח בשבחה שאמר עליו אביו הקדוש הרזני ז"ל.

הוא היה אומר, זה אלפיים שנה שלא היתה בעוה"ז נשמה כנשמתו. בן שבע עשרה שנה היה כשעלה על כסא האדמו"רות וקבע דירתו בתחילה בעיר מיקוליניץ, ובזמן קצר נתפרסם כל כך שהרב הסגני בא אליו לראותו. הרושם שעשה עליו נראה מתשובתו על שאלה שנושלחה אליו כשכבר התיישב ח"ו ז"ל בהוסיאטיץ.

הרה"ק רבי יהושע מדינוב זי"ע

כ"ג אייר תקע"ד

יהושע את סיפורו, אמר לו: לך הביתה, הבא לפריץ את המלבוש ללא כל מורא, והכל יהיה בסדר.

חזר החייט לביתו, והביא מיד לפריץ את המלבוש שתפר לו. הפריץ שמח בו מאד, ובראותו שהחלק אינו מבחוץ אלא הצד המחוספס למעלה, אמר לחייט שהפעם תפר יותר טוב ויותר יפה מאשר אי פעם. שילם לו כמה שביקש, ועוד הוסיף לו מתנה מביתו על שתפר הפעם כל כך טוב. במשתה השתבח בבגד שהוא תפור כה טוב, ובכל פעם שהחייט בא אליו, הורה לתת לו איזה מתנה, מרוב שמחה על המלבוש.

פעם כשנסע הפריץ בדרך איבד את הבגד, ומאז כשבא אליו החייט לא נתן לו דבר. הלך היהודי שוב אל הרה"ק רבי יהושע זי"ע, לספר לו שמאז אבד הבגד אינו נותן לו יותר דבר. נענה הרבי: ברוך ה' שהוא כבר איבד את המלבוש, ואיני צריך יותר להחזיקו במוחי.

כל זמן שכיהן כרב בדינוב לא לקחו משם יהודים לצבא

מפרמישלאן נהג לצאת קצין לכל הסביבה, ובכל עיר לקח יהודים כחיילים לצבא. תמיד בעברו ליד דינוב, נפלה עליו תרדמה. הנהג לא שם לב שזוהי דינוב, כי הדרך עברה אז בצד העיר. אחר כך כשהקצין התעורר, לא היה לו חשק לחזור ואמר: מן הסתם אין צריכים לקחת מכאן חיילים. כך היה תמיד, ובכל התקופה שהרה"ק רבי יהושע זי"ע היה רב בדינוב, לא לקחו ממנה חיילים יהודים לצבא.

גליון רחשי לב

החייט, ותפר את הצד המחוספס למעלה, במקום שיהיה מבפנים והחלק מבחוץ.

מורא עלה על ראשו מהפריץ, כי באותם ימים היה יכול הפריץ לעשות כל מה שיעלה על רוחו. לא ידע היהודי לשית עצות בנפשו, ועלה ברעיונו ללכת לדינוב אל הרה"ק רבי יהושע זי"ע, שמא הוא יתן לו עצה מה עושים. כאשר סיפר לרבי

הרה"ק רבי יהושע זי"ע נולד בשנת תצ"ד בברטש לאביו האופה ר' אריה ליב, ולאמו הצדקת טובת הלב.

מסופר שעניים שלא ה' להם כדי לאפות בביתם הביאו את חלותיהם לאביו שיאפה עבורם, וכן מסופר כי כל יום שישי היתה אמו מכינה קערת בצק מיוחדת והוסיפה לכל עני עוד חתיכה, ואמרו כי בגלל צדקתה זכתה לבן כזה.

שמו נקרא בישראל יהושע, ונוסף לו הכינוי השל. בשנתו האחרונה חתם משה יהושע, וכנראה נוסף לו שם זה עקב מחלה.

בגיל רך שלחוהו הוריו ללמוד תורה מפי הדיין מריבטיטש. בהשפעתו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע התחמם לאורם של אדירי החסידות: הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלוטשוב זי"ע הרה"ק רבי מרדכי מנשכיז זי"ע, והליכותיהם היו נר לרגלו. והי' גם תלמידם של הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע.

בשנת תק"ג נתקבל לרבנות דינוב, וכיהן בה חצי יובל שנים. בבית דינו ישב הרה"ק רבי צבי אלימלך בעל בני יששכר זי"ע, כשהי' עוד צעיר לימים כבן שיבסר שנים ובשליחותו של הרה"ק רבי מענדל מרימנוב זי"ע, וענינים רבים עברו ביניהם.

ביום כ"ג אייר שנת תקע"ד נתבקש לשיבה של מעלה זי"ע.

הנס עם הבגד של הפריץ

פעם עשה פריץ משתה גדול. קנה לו בד יקר לתפור ממנו מלבוש, ומסרו לחייט יהודי. טעה

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל

גאב"ד קוממיות
כ"ד אייר תשל"ט

מסופר, מעשה שבא לכפר אתא עסקן מפלגה דתי שביקש לנאום בבית הכנסת המקומי ביום השבת. ראה הגאון רבי בנימין מנדלזון גאב"ד קוממיות זצ"ל, שאותו נואם הסתפר לכבוד שבת. הימים היו ימי ספירת העומר, מיד ניגש אליו והודיעו, שלא יניח לו לדרוש ברבים, מאחר שעובר על דין מפורש בשו"ע, התעוררו אנשים אחדים מתוך הקהל ותבעו מהרב עלבוננו של אותו עסקן, קמה שערוריה, אך הנואם – לא נאם.

לימים סיפר הגר"ב את המאורע באזני מרן החזון איש, ששיבחה את מעשהו, בתוספת סיפור מהגר"י מקובנא זצ"ל, שהוזמן פעם לסדר חופה וקידושין בבית של אחד משועי העיר, אולם הלה דרש לערוך את החופה בתוך הדירה ולא תחת כיפת השמים כנהוג, משך רבי יצחק אלחנן בכתפיו וסרב לו: "אני מיודד עם הרב מקרקא (הרמ"א) באופן יוצא מן הכלל" אמר "ואיני מוצא שום סיבה מדוע עלי להסתכסך עמו [בהתכוונו לדברי הרמ"א שבריש דברינו].

מדביצי תורה בעולם החסידות (ח"ח עמ' רט"ז)

מוכנים תמיד [כשטרי מכירת חמץ] ואז ימלאו בו את הפרטים? ומה עוד שלפעמים מגיעים אנשים ברגע האחרון קרוב ללידת הבכור.

"איך שייך להדפיס מראש טופסים לבכור בהמה?" תמה וקרא הרב בכל אש אמונתו: "הרי אומרים: אחכה לו בכל יום שיבוא". וכשיבנה

המקדש ובכור בהמה יהיה קרב על גבי המזבח, שוב יהיה אסור לערוך מכירה כזאת, להפקיע את הבכור מקדושתו [ראה ט"ז שם סק"ה]. הגע בעצמך! כמה נתבייש אם יבוא המשיח וימצא בידו מספר כה רב של טופסי שטר המספיקים אולי לעשר שנים. הרי זה מראה ח"ו שלא ציפינו לביאתו למשך כל השנים האלה...?"

(מאמרי הרב משה יעקב קנר שליט"א, וישלח תשפב)

מנע מעסקן שהסתפר בימי הספירה - לנאום

איתא ברמ"א (אהע"ז, סי' ס"ב ס"א) וז"ל: י"א לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהא זרעם ככוכבי השמים.

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל נולד בשנת תרס"ד בפלאצק לאביו הגאון רבי מנחם מנדל זצ"ל ראש הישיבה דשם. אחר מלחמת העולם הראשונה עבר לבודז'ארנוב בה התגורר חותנו, והקים שם ישיבה לתלמידים מופלגים.

בהוראת רבו הק' ה"אמרי אמת" מגור ז"ע עלה בשנת תרצ"ד לארץ ישראל, והתישב בכפר אתא, שם כיהן במשך י"ז שנה כרב דמתא. לקראת שנת השמיטה תשי"ב, נתמנה בעידוד החזר"א, לרב המושב קוממיות, אותה נהג ברמה במשך כ"ז שנה, עד להסתלקותו. הוא הגבר הוקם על עולה של שבת הארץ ושמירת המצוות התלויות בה ללא פשרות. עושה ומעשה היה בקרב אחב"י ומלהיב לבם לקיים מצוות השמיטה בהידור.

נודע בגדלותו בתורה, בצדקותו הרב, ובעמדו על משמר קדשי ישראל ללא חת. נסתלק כ"ד אייר תשל"ט, ומנו"כ בהר המנוחות בירושלים.

ציפייתו לביאת המשיח

כי מחכים אנחנו לך... ישראל קדושים חשו את הגאולה בכל יום. אמנתם בה נתיחה חלק מחייהם בפועל. והרי סיפור מאלף כל כך. מעשה שהיה אצל הגאון הצדיק ר' בנימין מנדלזון זצוק"ל רבה של קוממיות, חמדת ישראל בהנהגתו המופלאה וממקימי עולה של מצוות התלויות בארץ. הרה"ק ר' אהרן מבעלזא ז"ע אמר עליו פעם, שכך היה נראית דמות רב לפני כמאתיים שנה...

עובדה מפעימה זאת סיפר לי בנו, גאב"ד קוממיות – ירושלים שליט"א והוסיף על כך, שכמה מגאוני ישראל ביקשו לשמוע ממנו את הסיפור הזה, פעם ועוד פעם ולא שבעו מפנימיותו המרוממת...

מכיון שבכור בהמה טהורה חלה עליו קדושת בכור [ואסור בגיזה ועבודה עד שיפול בו מום] לכן מצוה לשתף את הגוי בבהמה המבכירה [במכירת איבר עיקרי או בהמה כולה] כדי שלא יבוא לידי מכשול. [ראה יו"ד סי' ש"כ ס"ו ונו"כ] ממרחבי הארץ היו מגיעים למושב קוממיות, בעלי רפת שומרי מצוות. שם פנו אל הרב זצ"ל לערוך את המכירה ההיא. והוא הידר בזה בכל דרכי הקנינים האפשריים. כמו כן היה מכין אז שטר מכירה מיוחד לשם זה, והשטר נכתב כל פעם מחדש.

פעם אחת שאל את הרב, נאמן ביתו, הרה"ג ר' משה יעקב סיגלר זצ"ל, למה צריך לחזור ולכתוב כל פעם את השטר כולו? הרי שייך להדפיס ולהכין מראש מאות טופסי שטר כאלה, שיהיו

מחזורת חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא רואה כמותה

אור המאיר המבואר

ממורדר"ר זאב וואלף מזוזאמיר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע בעל 'תורת חיים' כ"ה אייר תרי"ד

לילדיו, ובמשך שנים רבות החזיקה בתור שמירה".

(נזר החיים' עמל עא)

רש"י הקדוש פתר לי החלום לטובה

כתב הגה"צ ר' אלתר אליקים שפירא אב"ד וויקנא זצ"ל, נכד הרה"ק מקאריץ זיע"א והרה"ק משפיטאווקא זיע"א:

בשנת תר"ח בעת שהיה שולט מגיפת החולי רע בעולם רחמנא ליצלן שהפילה חללים לרוב, חלם לו לדודי הרה"ק רבי חיים מקאסוב זיע"א את הפסוק 'זימת תרח בחרן' (בראשית יא לב), והיה לו עגמת נפש מזה כי היה נראה שמרמז 'זימת' על ענין המיתה ב'תרח' אותיות תר"ח מנין השנה. וחשב שיסע אל מחותנו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א שיפתור או ייטיב לו את החלום, ובתוך כך התיישב בדעתו הקדוש לראות מה שפירש"י ז"ל על הפסוק ומצא שפירש, 'בחרן - הגו"ן הפוכה, לומר לך עד אברם היה חרון אף של מקום בעולם'.

אמר ה'תורת חיים', רש"י הקדוש פתר לי החלום לטובה, עד עתה היה רע וחרון אף, ומכאן ואילך יתהפך הדבר ותפסק המגפה ויהיה חיים ושלוש וכל טוב בעולם, וכן היה

(ספיר ויהלום מקץ ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שידלו רבינו [הרה"ק התורת חיים מקאסוב] שיעזוב את עולם המסחר ויקבל עליו עול הרבנות. ואמנם נעתר לבקשתו וניאות לקבל הצעתו.

והנה כעבור מספר שנים, פעם חלה הבית שלמה קשות. באחד הלילות חלם כי הוא עומד בפני בית הדין שלמעלה. הוא הבין שהזמן לדין תורה יען כי לא פסק נכון באיזו הלכה.

לפתע נפתחה הדלת ונכנס לשם רבינו. בהיכנסו, עלתה בלב הגאון כעין תרעומת על רבנו כי הוא האשם בכל העמדתו לדין, שהרי רק הודות להפצרותו הסכים לקבל עליו את עול הרבנות.

רבינו נגש אליו, נתן לו צימוק לידו, ובוה התעורר. את מחצית הצימוק ההוא אכל הגאון והבריא לחלוטין, ואילו המחצית השניה מסר

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע נולד בשנת תקנ"ה לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע בעל אהבת שלום.

מילדותו ניכר בו כי לגדלות נוצר, וכבר אז זכה לגילוי אליהו הנביא. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצ' מרת ציפורה ע"ה בת הרה"ק רבי יהודא מאיר משפיטאווקא בן הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע.

בימי חורפו הצניע והסתיר את גדלותו ופרישותו, אולם גדולי דורו הפליגו עד מאוד ברום קדושתו כשבא אל הרה"ק מאפטא הראה לו חביבות יתירה ואמר לבנו הרה"ק מזינקוב ראה נא צדיק בן צדיק מלך בן מלך האיך תוארו.

לאחר הסתלקות אביו מילא את מקומו בקאסוב, והיה מגדולי מנהיגי דורו, שימש יחד עם הגה"צ רבי מרדכי זאב איטינגא גאב"ד לבוב כנשיא קופת רמבעה"ן כולל עסטרייך ליהודי גאליציה בוקובינא מארמורש והונגריה שעלו לארה"ק.

נתבקש לשיבה של מעלה בכ"ה באייר תרי"ד ומנו"כ בקאסוב, השאיר אחריו ברכה דברי תורה מכת"ק שנקראו בשם תורת חיים.

צימוק מבית דין של מעלה

בצעירותו של פוסק הדור הגאון רבי שלמה דרמור בעל הבית שלמה היה סוחר עשיר בעל אחוזה, אבל בהיותו בר אוריין בעל ראש גאוני

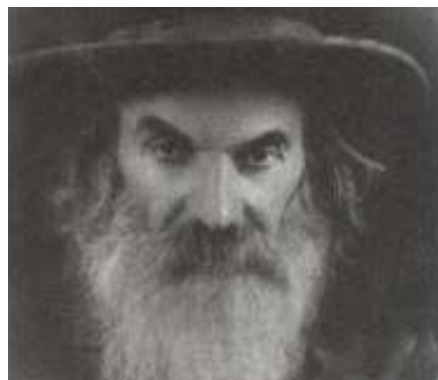

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל זי"ע האדמו"ר מזוועהיל כ"ו אייר תש"ה

שזוועהיל העיר נכבשה על ידי הבולשביקים, רבנו רבי שלמה זיע"א נשאר בזוועהיל בשרביט הנהגתו גם תחת השלטון הקומוניסטי.

רבנו רבי שלמה זיע"א זכה להערצה מצד כל החוגים. גם הבולשביקים בעת עלייתם לשלטון כאשר השליטו בחזק יד ובאכזריות שלטונם בכל מקום רחשו כבוד מיוחד לרבנו, מעלימים עין לא מעט ברבות מפעולות הפצת התורה והחסד של רבנו שהיו מנוגדות לסדרים ולמשטרים שהנהיגו הבולשביקים.

בשנת תרע"ט הייתה העיר זוועהיל למאכלת

הרה"ק מזוועהיל נולד בשנת תר"ל לאביו הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זי"ע,

בגיל ל"א שנים בשנת תרס"א עלה רבי שלמה מזוועהיל על כס ההנהגה, בהיות רבנו בביקורו האחרון אצל האדמו"ר מטשרטקוב הרה"ק רבי דוד משה זיע"א, אמר לו האדמו"ר מטשרטקוב בפרידתו: כאשר תבוא לבית תחל לקבל'קויתלך... רבי שלמה זיע"א היה צעיר בניו של אביו רבי מרדכי מזוועהיל (הראשון) זיע"א. האדמו"ר רבי מרדכי זיע"א שהיה מפורסם בצדקותו עבר בהמשך הזמן לקוריץ וניהל עדת חסידים, לאחר

פניו וללא אומר ודברים פנה ויצא את הבית.
(ספיר ויהלום כי תבוא ע"ח - להגה"ח ר' מנחם
מנדל פומרנץ שליט"א)

שיעבוד על כעס וגאווה...

אחד מנקיי הדעת שבירושלים של מעלה היה
הגה"ח הישישי רבי דוד שלעזינגער זצ"ל (נפ' ג'
סיון תשפ"א), על אף רום שנותיו, היה עוסק
בתורה בהתמדה גדולה עם התלהבות עצומה כמו
בחור צעיר לימים.

ובדידיה הוי עובדא, שבצעירותו נכשל פעם
באכילת ספק ספיקא של איסור בשר וחלב,
ומתוך צערו החליט להסתגף בתעניות, כדי לכפר
על נדנד חטא זה. משראהו אביו בכך, התחיל
לחשוש על בריאותו, אך כמה שניסה לדבר אל
לבו שיפסיק להתנהג בדרכים אלו, לא אבה הבן
לוותר על תעניותיו, והיה נחוש בדעתו לכפר על
מה שעשה.

בלית ברירה, החליט אביו, לספר על כך
להרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זצ"ע, ואכן ביקש
הרבי שיכניסו אליו את הבחור הצעיר.

והי כאשר נכנס אל הקודש פנימה, אמר לו
הרה"ק מזוועהיל קצרות: "בחור'ל, כעס און גאווה!
האסט פארשטאנען?" (הבנת)

כלומר, שכל החומרות וההקפדות היתירות
שברצונו לקבל על עצמו, יעשה בשתי מידות אלו
להתרחק מהן ומספיקן בתכלית הריחוק, ואילו
משאר איסורים יתנהג כמנהג העולם.

(באר החיים חנוכה עמ' ע' - להגה"צ רבי
אלימלך ביזדמן שליט"א)

לראות את הצדיק הקדוש מזוועהיל חי כאחד
מפשוטי העם. הוי, זהו רבי שלומקה... זעק. באותו
יום גילו יהודי ארץ ישראל את איש האלוקים
השוכן בינותם, ומאז אותו יום הפך רבי שלמה
לכתובת לכל החלכאים והנדכאים שהגיעו לחלות
את פניו מכל ערי הארץ להיפקד בדבר ישועה
ורחמים.

אמור לו שילך

הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זצ"א לא ירא
מאיש. ללא פחד כלל היה הולך אל הכותל
המערבי דרך שווקי הערבים. גם בימי הפרעות
והפוגרומים כשהיו רוצחים ופוגעים בכל יהודי
הנקרה בדרכם, המשיך לפקוד את הכותל מדי יום
ביומו כמנהגו.

באחד הימים הגיע שוטר אנגלי לביתו
כשפקודת עיקול בידו, עיקול על הרכוש, בגלל
אי תשלום מיסי עיריה. השוטר דיבר אך אנגלית.
שלח הרה"ק לקרוא לרבי משה בלוי זצ"ל שהיה
גד בקרבת מקום והיה מבאי ביתו. כשהגיע רבי
משה בלוי שוחח עם השוטר והעביר להרה"ק את
דברי השוטר ומגמת בואו, נענה הרה"ק ואמר
לרבי משה: אמור לו שילך. נשאר רבי משה עומד
נבוך אינו ידוע כיצד לכלכל מעשיו, כיצד יכול
להעז לומר לשוטר בריטי ללכת, נשאר עומד
מהסס.

חזר הרה"ק רבי שלמה על דבריו, מצוה על
רבי משה בלוי: אמור לו בשמי שאני מצוה עליו
שילך. חזקה עליו על רבי משה בלוי פקודת הרה"ק
והעביר דברי הרבי לשוטר. והנה סבב השוטר

אש בשריפה הגדולה שהציתו כנופיות הפורעים,
ורבנו רבי שלמה זצ"א, מתיצב במסירות נפש
לקומם ההרסות, לוקח את כל הנטל על כתפיו,
משקיע עצמו בחובות עצומים להגיש עזר לכל
אחד ואחד.

לאחר עשרים וחמש שנות מנהיגות בעיר
זוועהיל משנת תרס"א עד שנת תרפ"ה, עלה רבנו
לארץ ישראל ביחד עם נכדו חביבו הרה"ק רבי
מרדכי (השני) זצ"א בנו של הרה"ק רבי גדליהו
משה זצ"א.

הפרידה מרבנו הייתה קשה, אנשים נשים וטף
ליוו את רבנו ביציאתו את העיר, הודה, זיוה
והדרה של העיר זוועהיל, הקרבניט הנאמן. אב
נאמן ורחמן לכל יחיד ויחיד. פטרון וקברניט,
איש מופת ופועל ישועות. אנשים לא יכלו לשלוט
ברוחם ונשכבו אל מתחת לגלגלי המרכבה. אישה
אחת שזרקה את עצמה אל מתחת לגלגלי המרכבה
צועקת במר ליבה לרבנו שלא ינטוש אותם
לאנחות. זכתה אותה אישה לברכתו של רבנו
שתזכה עוד לעלות לארץ ישראל, ואכן זכתה היא
ומשפחתה לעלות לארץ ישראל.

רגעים אחדים לפני שהספינה עגנה בנמל יפו
פנה הצדיק רבי שלמה לנכדו היחיד שהגיע יחד
עמו, ואמר לו: את אדרת האדמו"רות אני משליך
כאן לים, וגוזרני עליך שלא תספר לשום בריה
את זהותי.

במשך שלוש שנים תמימות הצליח רבי שלמה
לשמור את זהותו בסוד, והיה מתגורר בירושלים
ומתנהג כאחד מפשוטי העם, עד שבאחד הימים
הגיע אורח מהעיר זוועהיל לארץ הקודש ונרעד

אשרינו מה טוב חלקנו
בהילולא דבר יוחאי
סידורי עוז והדר החדשים
באהלי התפילה במירון

הנפשות שבאות לתוך האדם

בזה, והכירו כי שליח ה' משמים הוא להצילם בנפשותיהם, ובקשו ממנו שליחה שימחל להם, ומחל להם.

אחר כך קם רבי משה אוסטרך מכסאו ונתן שלום להבעש"ט. ולאות פיוס נתן לו ספרו 'ערוגת הבושם' שיצא מבית הדפוס בשבוע שעבר ועוד לא יצא לשוק. הבעש"ט הקדוש לקח ממנו הספר 'ערוגת הבושם' ודפדף כל הספר לרגע וסגרו ונשקו באהבה. ואמר להמחבר הר"מ: עברתי ולמדתי כל הספר, והוא אמת לאמתו כל הפירוש מראש עד סוף, אבל אין זה חידוש כי בעת שחבר הפירוש נתלבש בו נפש שלמה המלך ע"ה, ועל ידי זה יפה כוון לאמתו.

ושאל רבי משה אוסטרך להבעש"ט הקדוש: וכי איך אפשר שבאלו הרגעים שדפדף הספר למד אותו כולו? וענהו הבעש"ט הקדוש: אני יכול לומר לכבודו סימן שלמדתי עתה את כולו, והוא שהנה על כל תיבה ותיבה פירש את פירושו הנכון והנישא, ועל תיבות 'ערוגת הבושם' לא כתב שום פירוש. ויתמה מאד הר"מ אוסטרך ויאמר להבעש"ט הקדוש: הלוא כך וכך פירשתי על תיבות אלו? ואמר לו הבעש"ט הקדוש: הנה פה הספר ושיראהו מה שכתוב בספר. ופתח רבי משה אוסטרך את הספר וירא כי אין שם פירושו שפירש על תיבות אלו. ויתמה מאוד ואמר להבעש"ט הקדוש: אין זה כי אם שנשמט מהדפוס. וכבדוהו מאד והודו כולם ואמרו כי איש אלקים קדוש הוא, וליוו אותו ופטרוהו לשלום.

והראה לו הרב מבארניב זצ"ל אשר שם בדפוס זאלקאווא הראשון ליתא שם הפירוש על תיבות 'ערוגת הבושם', ובדפוס השני שנדפס הספר 'ערוגת הבושם' בעיר פרעמישלא עם הסידור עולת תמיד, שם הדפיסו ומלאו את ההשמטה הזאת שנשמט בדפוס הראשון ('אוצר הסיפורים' חלק ח עמוד ג).

צדיק אחד בא לפני הרה"ק הרבי רבי בונם מפרשיסחא זיע"א בשבת קודש פרשת נח. אמר לו הרבי ר' בונם: ברוך הבא ר' נח, שבו פה ר' נח, וישב, אמרו תורה בפרשה שלכם. ואמר, דברש"י יש דורשין אותו לגנאי, מי הוא זה שהרהיב עוז בנפשו לדרוש עליו גנאי, ובודאי הוא בעצמו היה דורש על עצמו גנאי. כך מביא הרה"ק השם משמואל זיע"א (נח תרפ"א) וכותב: ולא נפלא הוא הדבר, שבודאי נתעברה בו נשמת נחין

על הפסוק (ויקרא כה לה): 'גַּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עִמָּךְ' פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שהכוונה על אותם הנשמות שמתעברות באדם, ועל האדם לנהוג כראוי ולא לפגום בהם. ואלו דבריו: דע כי אמרו יודעי נסתרות לה' (קב הישר' פרק לב), כי יש בחינת נפשות שה' מביאם באדם בסוד העיבור לסיבות ידועות, יש שבאים להתגורר עם האדם בעשותו איזה מצוה כדי להשתתף במעשה זוהר בזה, ויש שבאה ומתיישבת לסיבות מופלאות אשר הפליא ה' בתיקון הנפשות, וכנגד שניהם אמר 'גר ותושב וחי עמך' כנגד ב' הנפשות הבאים שלא מדעתו כשהוא מתחזק לשוב בתשובה, ויזהר עוד שלא יחשיך אור רוחו והגרים אתו. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר הרה"ח ר' ישעיה אשר זליג מרגליות, איך שפעם אחת אמר לו הרה"ק רבי אברהם שמחה הורביץ, הרב מבארניב זצ"ל: בבקשה ממך לך והשתדל וקנה לי הספר 'ערוגת הבושם', והוא פירוש על שיר השירים בדרך סוד מהרה"ק המקובל האלקי רבי משה אוסטרך, דפוס זולקובה, מה שהוא בעצמו הדפיסו בחייו. ואז אספר לך מעשה נורא ונפלא מהבעש"ט הקדוש זיע"א. וסיפר כי עברו איזה שבועות שהשתדל וחיפש את הספר אצל מוכרי ספרים, ויגע ומצא והביאו לפני רבו.

הרה"ק מבארניב שמח מאד וישב על כסאו, והתחיל לספר על המחבר הקדוש הזה: כידוע שבעיד בראד היה שם בית המדרש שנקרא 'חכמי קלויז מבראד', ששם היו לומדים קבלה וספרי האריז"ל וזהר הקדוש, וגם היו מתפללים כל תפלות היום בכוונות האריז"ל. ורבי משה אוסטרך זצ"ל היה בזמנו ראש מתיבתא שם. ובזמנו אז נתגלה רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. והם כולם היו אשכנזים ומתפללים בנוסח אשכנז כידוע. והם כשמעם ההתנגדות הגדולה נגד דרך הבעש"ט ברוסיה, גם הם היו נגד שיטת החסידים והבעש"ט וכל מה שחידש דרך חדש בעולם. וכשהתלקה ההתנגדות בעולם ובאו שליחים גדולים לבראד לבקש מהם שהם יעשו ח' נגד החסידים, הצליח הבעל דבר רח"ל עד שגם הם הסכימו כולם גם יחד עם עוד רבים לומדים וגדולים באספה אחת על זה. וקבעו זמן על מוצאי שבת קודש אחד, שעתיים אחר הבדלה, ואז יעשו ויכריזו ההכרזה של הח' נגד החסידים ורבים. והכל עשו בסוד שלא יתודע מזה שום איש בעולם רק אלו הנאספים שיתאספו שם בדיוק לבוא בשעה הקבועה אז.

ומשמים הודיעו זאת להבעש"ט הקדוש, והבעש"ט הקדוש לא רצה שאלו הגדולים יכשלו ויעשו ח"ו זאת. לכן הקדים הבעש"ט הקדוש בסעודה שלישית, ותיכף אחר הבדלה ציוה לעגלונגו 'אלכסי' הידוע לרתום את העגלה. ובקפיצת הדרך הגיע תיכף לבראד. והלך ישר להקלויז שם, ועוד הספיק לבוא שמה ברגע שסגרו הדלת, אחרי שהתאספו כולם יחדו ורצו לעשות מה שרצו ושהסכימו מקודם, והקלויז היה סגור ומסוגר, והשמש עמד מבחוץ על פתח הקלויז שלא יוכל עוד שום איש אחר להדחק ולהכנס פנימה. וכשראה הבעש"ט הקדוש את השמש העומד החוצה אמר לו, שרוצה להכנס פנימה. וענהו השמש שאין לו רשות בזה כי כן ציוו אותו שיעמוד כאן ואל ירשה לשום איש להכנס פנימה.

ואמר הבעש"ט הקדוש להשמש: אני מבקש ממך, לך ואמור להם כי איש אחד אורח בא לכאן ורוצה להכנס, ואם לא ירשוהו אזי ידעו כי בנפשם הוא זאת. השמש מסר דבריו ואמרו לו שישאלו מי הוא ומה שמו. ואמר הבעש"ט הקדוש להשמש: אמור להם כי אני ישראל בעש"ט, ובאתי עכשיו מביתי לבראד, ואני רוצה להכנס שיידונו אותי בפני. וכשמעו זאת כולם נבהלו ונדהמו מאד והרשוהו לו להכנס, ותיכף כשכנס פנימה אמר להם: דעו כי אתם כולכם במספר מאתיים וחמישים איש, ועל ידי מעשה הזאת שאתם רוצים לעשות עתה שלא כדת נתעבר בכם נפשות ר"ג איש של עדת קרח, ותדרו כולכם חיים שאולה. ועמדו למנין וראו שיפה כוון. ויתמהו ונבהלו מאד ונפל עליהם אימתה ופחד, ויפג לבם ולא יכלו עוד לפתוח פיהם לדבר עוד ולדון

ואמר הבעש"ט
הקדוש להשמש:
אני מבקש ממך, לך
ואמור להם כי איש
אחד אורח בא לכאן
ורוצה להכנס, ואם
לא ירשוהו אזי ידעו כי
בנפשם הוא זאת

הדף בממלכת התורה

"הדף היומי"

לכבוד תחילת לימוד מסכת גיטין בסדר 'הדף היומי' גמרות במגוון רחב של מהדורות וביאורים

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

הבסיס ללימוד 'דף היומי' מתוך הבנה ובהירות, הוא מהדורת ש"ס 'עוז והדר' על שלל מעלותיה. זו המהדורה האיכותית ביותר והנוחה לכל לומד באשר הוא. מהדורה זו מוגהת היטב ונוספו בה אלפי תיקונים ושיכלולים רבים. את הגמרות המהודרות של ממלכת התורה ניתן להשיג במבחר עשיר של פורמטים וסוגי מהדורות: 'תלמידים' כחול; 'ישיבות' מורחב אדום; 'תלמידים' מנוקד; מנוקד עם מפרשים; מנוקד מאורות, כ"ס, תלמודו בידו, ועוד.

כמו כן ניתן להשיג את הגמרא בתוספת מדורי ביאור והרחבה, מהדורת 'מתיבתא' שכבשה את עולם התורה, על שלל מעלותיה, ואף מהדורת 'שינון' בכריכה בצבע כחול; מהדורת 'שפה ברורה', פירוש קצר ורהוט, כאשר כל המסכת בכרך אחד, וכן חוברות במהדורות שונות ובמגוון רחב. ועתה מבצעים מיוחדים לרגל תחילת לימוד מסכת גיטין בסדר הדף היומי.

חדש

סט מרשימות שמואל

2 כרכים

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' ספר מרשימות שמואל והם חידושים וביאורים על הש"ס וכן דברי תורה מרבותינו שרש"ם עלי גליון אבינו מורינו הגה"ח ר' שמואל אבערלאנדער ז"ל.

דבר בעתו

סידור לשבועות

נוסח ספרד – כריכת דמוי עור בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור לחג השבועות מסודר כל תפילה במקומה, ללא צורך לדפדף, בעיצוב נוח ומאיד עיניים, עם ביאורי מילים.

חדש

רבינו בחיי המבואר

במדבר ב

מהדורת דרייזין

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

כרך נוסף בסדרת הספרים פירוש 'רבינו בחיי' על התורה, מוגה בדקדוק רב ע"פ כתבי יד ודפוסים ישנים. במהדורה זו הוצב ביאור נרחב על כל דבריו הקדושים, בתוספת הערות וצייונים, עם הרחבת העניינים לתועלת הלומדים והמעיינים. כל אלו נסדרו במהדורה מפוארת, כמיטב מסורת ספרי 'ממלכת התורה' – עוז והדר, בעימוד מהודר ובעיצוב מושלם.

חדש

יד אבי שלום

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

חיבור רחב על התורה והפטורות ופסוקי נ"ך, ומאמרי הש"ס וירושלמי

ומסודרות אשר איזן וחיבר ותיקן משלים הרבה מעלות ומידות, בתורה ובחסידות, לו עשר ידות הרב המופלא החסיד מוהר"ר יוסף שלום זצלה"ה שהיה אור תורתו נהג רבנות בק"ק פיזעניץ במדינת מעהריץ.

שווקי קור

מילין יקדין וחידושים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי חזקוני אביהוציא שליט"א

מִי־הֵתָא תְּהֵתָא

תְּהֵתָא דְאֹרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

שתי דרגות בעמל התורה

הנמשל מובן, שצריך האדם לשמור עצמו מאד מאד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חי עולמים ואין קץ לגדולתו, ולעמוד לפניו באימה ביראה ובהכנעה כראוי, אמנם אדם אשר מקדיש כל עתותיו רק לעסק התורה הקדושה הרי הוא עושה מלאכת ה' ויכול לנהוג מנהג חירות כבן חורין ממש, כידוע שהתורה לבושה של הקדוש ברוך הוא. אולם אם עוסק בענייני עולם הזה ומעשים גשמיים כמשא ומתן וכדומה, אף שהוא עושה לשם שמים, מוטל עליו ביותר לנהוג זהירות יתירה ולהיות שרוי במורא שלא יתכוון להנאת עצמו אלא שכל מעשיו יהיו לשם שמים באמת, כמו שכתוב (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעה'.

עבודה קשה לעסוק בגשמיות על פי תורה ונצרך להתפלל על כך

והנה, לקיים את התורה הקדושה בשעה שעוסק במשא ומתן קשה מאד ונצרך לכך שמירה מעולה, שלא לדבר שקר, ושלא להונות את חבירו בראיה ובשמיעה ובכל העניינים, וזה עמל גדול. לכן, בשעה שהאדם רוצה ללכת לעסוק במשא ומתן, יעמוד אצל הפתח ויתן ידו על המזוזה ויאמר, רבונו של עולם, אנא תשמור אותי מדבר שקר ומליצנות, מרכילות ומשנאת חנם, ומשאר דברים הרעים. וזה הפירוש במשנה (אבות פ"ב מ"ב) 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ', שתמיד בשעת העסק במשא ומתן יתנהג הכל על פי התורה.

ובזה פירש הרה"ק מסאסוב ע"ה את דברי התורת כהנים הנ"ל, כשהוא אומר 'את מצוותי תשמרו' הרי קיום המצוות אמור, גם לענין הלימוד כפשוטו, הא מה אני מקיים 'את בחוקותי תלכו', שתהיו עמלים בתורה שאם תהיו עמלים במשא ומתן ואף עסקי עולם הזה יהיו אף הם בתורה דהיינו כדת וכהלכה על פי התורה ביושר ובצדק, עכדה"ק. ולפי דבריו אפשר להוסיף ולבאר דברי התורת כהנים שתהיו עמלים בתורה, עליכם לעמול הרבה כדי שיהיו מעשיכם לפי התורה.

אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְגו' (כו, ג).

במצות לימוד התורה הקדושה הצטוינו בתורה ציווי מיוחד, לא רק ללמוד אלא גם להיות עמלים בתורה, כמו שכתוב 'את בחקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם', וברש"י מביא בשם תורת כהנים לפרש 'את בחוקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, 'את מצוותי תשמרו' שהעמל בתורה יהיה על מנת לשמור ולקיים את המצוות.

הקשה הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב ע"ה שהפירוש תמוה מאד, כי הלוא בכלל קיום מצוות נשמע שיהיו עמלים בתורה שהוא אחד ממצוות התורה. והוסיף להקשות עוד על שני מאמרי חז"ל אשר לכאורה נראים כסותרים זה

מִי־הֵתָא דְפְלִיאָה

ברכות לרוב לעוסק בתורה ומצוות

אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם. וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַן הַאֲרֶץ יְבֻלָּה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיָו. וְהִשִּׁיג לְכֶם דִּישׁ אֵת בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֵת זֶרַע וְאֶכְלֶתֶם לְחֶמְכֶם לְשִׁבְעֵי וַיִּשְׂבַּתֶּם לְבָטַח בְּאַרְצְכֶם (כו ג-ה). הנה התורה מונה את הברכות שיזכו להם ישראל בזכות עסק התורה והמצוות, וכך פירש בדרשות חתם סופר (ח"ב רפב. ד"ה ובהספידא) את הברכות האמורות בדרך דרוש: בחוקותי תלכו הכוונה שהליכתו בכל דרכיו מראשית צמיחתו בעודו צעיר לשנים יהיו בחוקות התורה, וכן ומצוותי תשמרו רמז ללימוד התורה כדאיתא בספרי (ראה פ' נח) 'ושמרתם' זו משנה, ועשיתם אותם בקיום מצוות התורה במעשה.

על ידי כן יזכה לברכה בגשמים בדיש בבציר בזרע ובאכילת הלחם לשובע. ברכת הגשמים רמז לשפע ברכה בגשמיות, שכן תיכף לתלמידי חכמים ברכה (ברכות מב.). ועל ידי לימודו יזכה שתהיה התורה סדורה וידועה לו כמו תבואה לאחר 'דיש', כי הבקי בתורה נקרא בלשון חז"ל (ברכות סד.) 'בעל החיטים', ו'בציר' רמז לחכמת השכל והפלפול שנמשלו ליינ הבא מהענבים, וכן יזכה להעמיד תלמידים גוונים וזהו 'זרע' המצמיח תלמידים כמוהו, ויהיה לימודו מכוון אל האמת כמו שכתוב 'ואכלתם לחמכם לשובע' מבלי טעות.

אכן כל זה בתנאי ש'וישבתם לבטח בארצכם', היינו שיהיה הקב"ה בטוח בו שלא יסור ליבו, כי אם עלול הוא לחטוא שמא יקחנו הקב"ה מן העולם קודם זמנו (ראה חגיגה ה.).

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שכר עמל התורה

עמלים בתורה לתוהו והבל כל יגיעתם כי אינו לצורך מצוה.

אכן היכולת ביד כל אדם לקבל שכר גם על עמלו וטרחו בדרך ארץ ועסקיו שהוא מוכרח לעבוד בכדי להחיות את נפשו ונפשות אנשי ביתו, בתנאי שעיקר כוונתו בעסק הזה הוא רק כדי שיהיה לו ממה להתפרנס, למען ימצא מרגוע לנפשו לעסוק אחר כך בתורה ולעבוד את ה' יתברך, וניתן להבחין בכוונות האדם בעסקיו לפי מעשיו בשעה שעדיין לא הגיע הזמן לצאת לשוק לעסוק בסחורה, שאז באשמורת הבוקר הוא קובע עתים לתורה, וממילא מוכח כי גם אחר כך כשמוכרח לצאת לפעלו ולעבודתו בעסקי עולם הזה, שאין כוונתו כי אם למען עסק התורה וקיום מצוותיה, אשר על כן מלבד השכר שהוא מקבל על העסק בתורה הקדושה הוא יקבל שכר גם על עמלו וטרחו לצורך פרנסתו, הגם שהוא עסק של רשות, מאחר שעיקר כוונתו למען ה' ותורתו, ונחשב לו כאילו לומד תורה הקדושה כל היום.

אף העמל בעסקכם יהיה לצורך לימוד התורה

בענין זה מצא **המאור ושמש** (פרשתנו) רמז בלשון הפסוק **אם בחוקותי תלכו** שנצטוינו על ענין העמילות בתורה בלשון הליכה, שלכאורה אינו מובן, איך שייך ענין הליכה אצל העסק בתורה הקדושה. אך לפי דברי האור החיים הקדוש יובן הכוונה, **אם בחוקותי תלכו**, אם גם ההליכה שאתם הולכים לעשות מלאכתכם להביא טרף לביתכם, תהיה בשביל חוקותי, כדי שתוכלו לעסוק בתורה הקדושה בישוב הדעת בלי שום דוחק. וזה שפירש רש"י 'שתהיו עמלים בתורה', שגם העמל שאתם עמלים לצורך הפרנסה יהיה רק בשביל התורה, כדי שלא תהיו טרודים בדאגת הפרנסה ותוכלו לעסוק בתורה במנוחת הנפש. ועל זה הבטיחה התורה, כי בעשותכם זאת גם השם יתברך יעשה את שלו, להזמין פרנסתכם בלי טורח, וזהו שאמר אחר כך **ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יבולה וגו'**, שיצוה השם יתברך אתכם את הברכה ויברך את מעשי ידיכם, שלא תצטרכו לבלות הרבה זמן ותוכלו לעסוק בתורה מתוך הרחבה.

בכלל אפשר שאדם אשר יגע בעסק או במלאכת חבירו ולא יבוא על שכרו.

ביאור 'אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר'

אלא ביאר החפץ חיים, בנוהג שבעולם מי ששכר לו פועל לתפור לו בגד או מנעלים, והפועל יעמול בזיעת אפו כל היום וכל הלילה ולא יגמור לתפור את הבגד או המנעלים, כלום יקבל שכרו, הלא לטוטה יחשב אם יבקש, כי הלוא עיניו של הבעל הבית נשואות אל הבגד, ואם לא השלים מלאכתו, אף אם יעמול שבוע שלם לא ישלם לו, כי לא עבור העמל הוא מקבל שכר אלא על המעשה, ועמל בלי מעשה אין בו תועלת.

אולם, לא כן הדבר בלימוד התורה הקדושה, נצטוינו לעמול ולהתייגע בתורה כמו שפירשו חז"ל בפסוק 'אם בחקותי תלכו', ואף אם לא יבין את העניין לאשורו כמו שאמרו חז"ל (גיטין מג.) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן תחילה, מכל מקום הוא מקבל שכר על העמל ואפילו אם המלאכה לא נעשתה בשלימות, כי העמל בלימוד התורה אינו רק אמצעי בלבד להצלחה בלימוד ולהבנת עמקי סודות התורה אלא הוא תכלית ויעוד בפני עצמו. וזהו פשרם של הדברים, 'אנו עמלים ומקבלים שכר' אפילו על העמל לבד, 'והם עמלים ואינם מקבלים שכר' על העמל כי אם על המלאכה.

עמל בפרנסה לצורך התורה - כלימוד ייחשב

ביסוד הדברים כבר עמד **האור החיים הקדוש** בחיבורו **חפץ ה'** (ברכות שם) וביאר, שכוונת רבי נחוניא שכאשר קובע אדם עת לתורתו ומכורח פרנסתו יוצא להביא לחמו בעמל ויזע, נמצא כי כל עמלו הוא בכדי שיוכל ללמוד כי הרי 'אם אין קמח אין תורה' (אבות פ"ג מ"ז), אם כן כל עמלו וטרחתו בעולם הזה הם מכשירי מצוה לעת הזאת שלומד בו ומכשירי מצוה הרי הם כמצוה עצמה. ולכן מודה ומשבח לקב"ה שזיכהו להיות מיושבי בית המדרש בקביעת עתים לתורה, כי אז הגם שעמל הוא, מקבל על כך שכר כאילו למד באותה שעה. אך יושבי הקרנות שאינם

אמר רבי יהודה, **אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה בחכמתו** (קהלת ז א) 'טוב שם משמן טוב, ויום המוות מיום הוולדו'. למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה, ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא.

יש להקשות, מה הוא שאמר 'עמלו בתורה', הוי ליה למימר 'שעמל בתורה'. עוד קשה, מהו שאמר 'עושה נחת רוח ליוצרו' הרי כפי הנראה מדובר על שכרו שלאחר פטירתו ואם כן 'עושה נחת רוח' היה לו לומר ולא לשון הווה. ועוד, למאי נפקא מינה שהינו 'גדל בשם טוב', הרי העיקר והתכלית שבסופו של דבר יהיה נפטר מן העולם בשם טוב. וגם, מה בא לומר 'למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה', הלא הוא דבר ברור שכאשר ילמד תורה הרבה יקבל שכר הרבה. וכן מה בא ללמד באמרו לאחר מכן 'ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא'.

אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יקבל שכר על עצם העמל

אפשר להבין הדברים בהקדם מאמר חז"ל (שבת ל:): על הפסוק (קהלת א ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש' ודרשו 'תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו', וכפי שפירש רש"י: אם יעמול בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון. כלומר, בכל עמל שיעמול בעולם הזה בדברים הגשמיים אין לו יתרון ושכר על עצם העמל, ורק אם יניב עמלו תוצאה יקבל שכר על התוצאה. וכך דרש **החפץ חיים ע"ה** (על התורה בפרשתנו) בענין עמלה של תורה, שלמד מדברי חז"ל בפסוק 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, שעיקר ההליכה בחקות התורה הוא העמל, ועליו נצטוינו. ופירש בזה תפילת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כח:): שאנו מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא בסוף הלימוד ובסיום מסכת, ש'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', אשר לכאורה הדברים צריכים ביאור, וכי מצאנו חייט תופר בגד או סנדלר תופר מנעלים ואינם מקבלים שכרם, והאם

עיקר התכלית עמל ויגיעה בתורה

(ד"ה בפסוק אם) שאם עוסק בתורה בשמחה גם היגיעה נחשב לו לתענוג, ומכל מקום גם מי שאינו זוכה למדרגה זו, והתורה חשובה אצלו כעמל ויגיעה, גם הוא זוכה לכל הברכות האמורות בפרשה, כפי שפירש רש"י 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, לשון עמל וכבודות, ועל זה אמרה תורה 'ונתתי גשמיתכם בעתם' וגו'.

נמצא כי עצם העמל ללימוד ייחשב, כי העמלים בתורה הקדושה זוכים ומקבלים שכר על עמלם גם אם לא השיגו כל כך, כמו שכתוב בגמרא (ברכות כח:): 'אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', ופירש בשו"ת **כתב סופר** (או"ח יז ד"ה ולהיות) שבדאי גם העמלים בענייני העולם הזה מקבלים שכר על עמלם, אבל שכרם הוא על מה שהרויחו במסחרם ולא על עמלם, ואם היו יכולים להשתכר בלי עמל היו מרוצים בכך ביותר. אמנם העמלים בתורה, אדרבה עיקר שכרם הוא לפי יגיעתם ועמלם, וכמו שאמרו (אבות פ"ה מכ"ג) לפום צערא אגרא, ועיקר השכר הוא בעבור היגיעה ולא בעבור הריווח.

כי בעודם יגיעים בתורה הגינה עליהם זכות עסק התורה מפני הפורענות, ואפילו שהיו נכשלים בג' עבירות חמורות כמבואר בגמרא (יומא ט:), בכל זאת לא נאבדו מן הארץ עד שהתירשו מיגיעת התורה, כמו שדרשו (ב"מ פה:): על הפסוק (ירמיה ט יא) 'על מה אבדה הארץ' על שלא בירכו בתורה תחילה, כמו שממשיך הפסוק (שם פסוק יב) 'ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגו' ולא הלכו בה', כי יגיעת התורה היא הנקראת בלשון הליכה, כמו שדרשו חז"ל 'אם בחקותי תלכו' להיות עמלים בתורה, ועל זה אמרו 'שלא ברכו בתורה תחילה' שלא התקיים בהם לשון הברכה 'לעסוק בדברי תורה' בדרך יגיעה וטוהר.

היגיעה בעבודת ה' חשובה כמנוחה

לימוד התורה ועבודת ה' יש והם באים לו לאדם בקושי, מכל מקום אם עושים את העבודה באהבה ובחשק אין זה עמל ויגיעה אלא עונג ושמחה. כך רואים בבית המקדש שהיו הכהנים והלוים עובדים עבודתם, ועם זאת היה נקרא מקום המקדש 'מנוחה ונחלה', כיון שמצאו בו מנוחה בעבודתם. וכן פירש **בדברי חיים**

אם בחקותי תלכו וגו' (כו ג). כתב רש"י: שתהיו עמלים בתורה.

עיקר מעלת לימוד התורה הוא מתוך עמל ויגיעה, ולא שיהיה הלימוד רק בדרך תענוג, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סג:): שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וזה אמרו 'שתהיו עמלים בתורה' שיהיה הלימוד בדרך עמל ויגיעה לפלפל ולישא וליתן בעומקה של הלכה, כי הלימוד בלי יגיעה אינו מתקיים באדם. בזה פירש **הט"ז** (או"ח סי' מז סק"א) הטעם שתיקנו בנוסח ברכת התורה 'לעסוק בדברי תורה', שיהיה לימוד התורה בעסק וביגיעה [כמו שכתב הב"ח (או"ח סי' מז אות ג): שעיקר ההבטחה שהבטיחנו הוא יתברך לא היתה אלא על עסק התורה הוא העמל והטוהר, כמו שכתוב 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה שבעל פה, על מנת לשמור ולקיים, 'ונתתי גשמיתכם בעתם' וגומר (פסוק ד), לכך תקנו לברך 'לעסוק בדברי תורה'], וזכות יגיעת התורה בכוחה להגן על ישראל מן הפורענות, וכיון שחדלו מלטרוח בעסק התורה התגלגל הדבר שנאבדו ישראל מארצם.

השפעות גשמיות ורוחניות בעתם

הברכה להשפעות קדושה בעתם ובזמנם

עוד אמרו לבאר במהותה של הברכה 'ונתתי גשמיתכם בעתם', שיש להבין בה מה ענין ברכה זו לעסק התורה, וכי זהו רצונו של הלומד תורה שיהיו הגשמים מצויים לו בזמנם, מסתמא עיקר רצונו להתברך בעניינים הנוגעים אל הנשמה הרוחנית. אמנם ברכה זו רומזת גם לענייני עבודת ה', כי לפעמים בעת התפילה והלימוד אין דעתו מיושבת עליו כל כך, והתורה והתפילה אינם עולים יפה, ודוקא בקומו מעם הספר מתעוררים בקרבו כיסופין ותשוקה לעבודת ה', ונפשו עגומה עליו על שלא זכה למוחין דגדלות בשעה הראויה להם כשעסק בעבודת ה'. על זה באה הברכה שיהיו הגשמים ניתנים בעיתם, רמז לכך שהארת המוחין והרחבת הדעת תבוא לאדם בזמן הראוי והרצוי לכך כשהוא קובע עצמו לעבודת ה', ולא תהיה ההתעוררות הולכת לריק אלא הכל יהיה בעתו ובזמנו ויזכה לעשות חיל בהארת המוחין בעתם ובזמנם.

להאיר הדרך באמרה **אם בחקותי תלכו**, אם תלכו בכל דרכיכם מתוך דביקות במחשבתו בה' יתברך עד שתבואו למדרגה זו שיתבטלו מכם כל תאוות הגשמיות, אל לכם לחשוש שלא תוכלו לעבוד את ה' בגשמיות, כי זאת הברכה מאתי תצא **ונתתי גשמיתכם בעתם** יתן לכם ה' יתברך גשמיות מחודשת לעת הרצויה והנדרשת לעבודת ה' בענייני גשמיות, ולא עוד אלא שזוכה להעלות את הגשמיות לקדושה. אך כל זה יתן מבית המלך לעתו ולשעתו כדי שלא ימנע מהצדיק לחזור אחר כך למדרגתו כבתחילה, ולכן תיכף אחר כך חוזר הצדיק למדרגתו הראשונה ושוב מתבטלים ממנו כל חמדות ותאוות העולם הגשמי, כפי שזכה להשיג על ידי עבודתו בקודש.

ונתתי גשמיתכם בעתם וגו' (כו ד). מעבודת האדם שיקשר עצמו במחשבותיו הטהורים תמיד עבודת השם יתברך תמיד, בבחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), עד שיגיע לדביקות עליונה שתתבטל חמדה גשמית מגופו כל עיקר ולא תהיה לו שום תאוה לתענוגי העולם הזה.

[ראה בתולדות יעקב יוסף (בראשית): ושמעתי בשם קדמון אחד שזהו שאמרו חז"ל (יבמות סד). שאבותינו היו עקרים, מצד דבקותם בו יתברך ובתורתו לא נמצא במ תאוות וכו'. ובדגל מחנה אפרים כתב (וירא ד"ה הנה): ששמעתי אומרים בשם המנוח הרב המגיד ר' דוב בער ז"ל, שאפשר שהיו דבקים תמיד שני הצדיקים אברהם ושרה ברוחניות תאוות העליונים וכו', ולכך לא היו יכולים להוליד בגשמיות, רק נשמות גרים ברוחניות].

אם אמנם ילך בדרך זו, הלא כמעט אינו מן הנמנע שיוכל לעסוק בצרכי הגוף הנדרשים לקיום מצוות התורה. לפיכך באה התורה בנועם אמרי עליון

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לעשות ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

וכל בנייך לימודי ה'

ילדי תלמוד תורה 'לב שמחה' גור מאשדוד, במבחן במסכתות הש"ס
אצל מורינו הרב שליט"א

שיחת הכנה לשבת ממעלת לימוד אור החיים הקדוש
מפי הרב הגאון יואל ברוך שליט"א
משגיח בישיבה גדולה בודוש בני ברק

בעז"ה מדי ערב מתקיים
שיעור דף היומי
מפי הרה"ג
משה דאובן אדלויך
שליט"א

לאחד תפילת ערבית בשעה 8:30 בערב
בבית מודדשטן
ברחוב פנחס בן יאיר 20 בית שמש

שמעו ותחי נפשכם

איצרות המגיד ממעזריטש

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

האמת הנמשכת על ידי האמונה השלימה והאמונה המעשית

מאמר זה, מיוסד על יסוד הידוע פעמים אין ספור בדברי רבינו, על גודל השעשועים הנעשה לפניו יתברך בשעה שישראל מתדבקים בו, כשעוסקים בתורתו ובמצוותיו וכשדבקים באמיתו יתברך.

ובחינה זו שמתגלה אלקותו יתברך בעולם בלי שום מסתיר ומסך, על ידי התורה והמצוות, מכונה בחינת 'אמת', שיש בה שלשה אותיות, אל"ף - ראש האותיות, מ"ם - אמצע האותיות, תי"ו - סוף האותיות, היינו שעצם אלקותו יתברך מתגלה בתחוננים, על ידי הצדיקים הממשיכים ומאירים את האור האלוקי הרוחני והך שבעולמות התחוננים שיאיר גם כן בעולם הגשמי והחומרי על ידי התורה והמצוות. ויחוד זה של בני ישראל עם מקורם ושרשם שהוא הקב"ה, הוא כבחינת בואו של בן המלך לפניו שמעוררת תענוג ושעשועים גדולים.

ויש עוד דרך שעל ידה מתגלה האמת בעולם, והיא כשנפשות ישראל מתאחדים באמיתתו יתברך באופן של בהירות האמונה בשלימות גמורה, על ידי שידועים ומאמינים באחדותו ומלכותו יתברך, בהכרה שלימה בכל חלקי הנפש, שעל ידי זה נחקקת הידיעה האמיתית בקרבם ביחוד גמור, ואז זוכים לבטל כל הדינים, שה'דינים' הם 'מצירים' המסתירים את גילוי אורו יתברך בעולמות ומגבילים אותו מלהתפשט בהרחבה ובהארה גדולה ורחבה, וממילא מובן שכשמתגלה אמיתתו יתברך אין צר ומצוק כלל, כיון שהסיבה והשורש של כל הדינים אינו כאן, וממילא נמשך שפע גדול לכל העולמות.

והבחינה השניה, שאינה בדרגת שלימות כמו הדרגות הנזכרות, אך גם היא פועלת שפע זה, היא בחינת תיקון האמונה במעשה, היינו כשישראל אינם זוכים בפועל לדעת זאת בשלימות, אבל רצונם ותשוקתם לקבל ולהתדבק בה, ורצון זה הם מוציאים מהכח אל הפועל במצוות שהם ביטוי של האמונה, דהיינו בשמירת שבת קודש בשלימות ובשמירת מצוות שביעית שענינם היחיד על פי הפשט הוא האמונה, שהיא כידוע המידה השביעית, ספירת המלכות, היינו שמכריזים במעשה זה שהקב"ה הוא אשר ברא ומחיה הכל ומולך על כולם, ואין עוד מלבדו.

ובטובו הגדול ממשיך הבורא את טובו הנזכר שהיא מידת 'אמת', גם על ידי דרגה השנייה שהיא אמונה במעשה, ועל ידה הם נעשים כלים מוכנים לקבל את שפע אור אמיתו יתברך, כיון שאמונה זאת היא כלי הבונה בנפשות ישראל מקום פנוי ומוכן להמשכת אמיתתו.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

וְכִי תֹאמְרוּ מָה נֹאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וְכוּ' וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי וְגו' (ויקרא כה כ). ויש לדקדק למה כתיב וְכִי תֹאמְרוּ, הוֹי לִיָּה לְמִימְרֵי סִתְּם וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי. ויש לומר, כִּי יָדוּעַ שֶׁכָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הֵם מִמְּשִׁיכִים שֶׁפַע בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כִּיּוֹן שֶׁעַל יְדֵי גִלּוּי הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, שְׁמֵאִירָה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד 'אמת' שהיא התגלות אלקותו יתברך בתוך נפשות ישראל.

וְיֵשׁ עוֹד דְּבָר אֶחָד עוֹד דֶּרֶךְ אֶחָד שִׁישְׂרָאֵל יְכוּלִים לְהַמְשִׁיךְ שֶׁפַע בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהוּא עַל יְדֵי אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַז"ל (שמות רבה כא ח) בְּזִכּוֹת הָאֲמוּנָה יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם והכוונה כפי שיתבאר בהמשך המאמר לא רק למקום הגשמי שהוא ארץ מצרים, אלא גם לבחינה הרוחנית של 'מצרים' שיש בכל דור ודור, והיינו הדינים הנקראים 'מצרים' לפי שהם מצרים ומצמצמים את השפע האלוקי מרדת לתחוננים.

וְגַבֵּי אֲבָרְהָם כְּתִיב (בראשית טו ו) 'וְהָאֲמוֹן בָּה' וַיַּחֲשִׁבָהּ לוֹ צְדָקָה. כִּי מִתְחַלָּה לֹא הָאֲמוֹן כָּל כֶּף, שֶׁאֲמַר (שם פסוק ב) 'אֲנֹכִי הוֹלֵךְ עִרְרִי' אף על פי שכבר הובטח 'ואעשך לגוי גדול' (בראשית יב ב). וְאַחַר כֶּף הָאֲמוֹן אֲמוּנָה שְׁלֵמָה וְעַל אֲמוּנָה זֹאת נֹאמַר וְהָאֲמוֹן בָּה' כְּדַלְעִיל, וְאֵיִתָּא בְּזַהַר (פנחס רל). אֵיִהוּ אֲמַת אֵיִהוּ - מִיַּד הַמְשַׁפֵּיעַ הוּא אֲמַת שֶׁהִיא מְקוֹר הַשֶּׁפַע, וְאֵיִהוּ אֲמוּנָה וּמִיַּד הַמְקַבֵּל הִיא אֲמוּנָה, שְׁנַעֲשִׂית כְּלִי לְקַבֵּל הַשֶּׁפַע, דְּהֵיִינוּ כְּשֶׁהֵעֵם - הַנְּבִרָאִים - הַמְּמַלְכִים אֶת הַמֶּלֶךְ - מֵאֲמִינִים בְּאֲחֻדוֹתוֹ שֶׁרַק הוּא ה' אֱלֹקִים אֲמַת, וְכַל דְּעָה אַחֲרַת בְּמִצִּיאוֹתוֹ שֶׁל אֵיזָה כּוּחַ אַחֵר, הוּא שֶׁקֶר, וְאֵז הַמְּלָכוֹת נִקְרָאֵת 'אמונה', וְעַל יְדֵי יוֹצֵאת ה'אמת' לִידֵי גִלּוּי.

וְצִרִיךְ לְדַעַת הַטֶּעַם לָזֶה לְמָה נִקְרָא כֶּף, וְלְמָה עַל יְדֵי אֲמוּנָה יְכוּלִים לְגַרֵם שֶׁפַע גָּדוֹל. וְיֵשׁ לֹמַר עַל פִּי מָה שֶׁאֵיִתָּא בְּזַהַר (נשא קלא:) שְׁעָרֵי דְרִישָׁא רְכִיכִין שְׁעֵרוֹת הָרֵאשׁ הֵם רְכִים, מְכִיּוֹן שֶׁהֵם מְכוּוֹנִים כְּנֶגֶד עוֹלְמוֹת הַמְשַׁפֵּיעִים אֶת הָאֵרֶת הַחֲכָמָה לְמִי שְׂרָאוּי לְכַךְ, וְשְׁעָרֵי דְדִיקְנָא הֵם קִשְׁוִין, שֶׁהוּא לְאֲכַפְיָא דִּינָא שְׁעֵרוֹת הַזִּקְוֹן הֵם קִשִּׁים, וְזֶה מְפַנֵּי שֶׁהֵם נוֹעֲדִים לְהַשְׁפִּיעַ מִזּוֹן לְכָל וְאֵף לְמִי שְׂאִינוֹ רָאוּי לוֹ, וְלִכּוֹן צְרִיכִים לְהִיּוֹת קִשִּׁים כְּדִי לְהַכְנִיעַ הַדִּינִים הַמְּגַבִּילִים אֶת יְרִידַת הַשֶּׁפַע, וְהֵם בְּבַחֲנֵינָא דִּין שֶׁנִּכְלָל וְנִמְתַּק בְּרַחֲמִים, שֶׁעַל יְדֵי נִמְתַּקִּים הַדִּינִים, שְׂאִין הַדִּינִים נִמְתַּקִּים אֲלָא בְּשׁוֹרְשָׁם.

פְּרוּשׁ כִּי הַיָּסֵם יִתְבָּרַךְ קִדְשׁ כָּל הַשְּׁבִיעִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁבַת וְשַׁמְטָה, שְׁתִּמִּיד עַל יְדֵי הַמִּידָה הַשְּׁבִיעִית נִכְלָלִים כָּל הַמִּידוֹת הַקּוֹדְמוֹת, כְּמוֹ שֶׁבַת שְׁבַע נִכְלָל הַשֶּׁפַע שֶׁל כָּל הַיָּמוֹת הַשְּׁבוּעָה וְהִיא מְשַׁפֵּיעָה לְכוּלָם, וְכֵן בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה תְּקוּנֵי דִיקְנָא קִדְשׁ תְּקוּוֹן הַשְּׁבִיעִי שֶׁהוּא וְאֲמַת שֶׁהִיא מִידָה שְׁבִיעִית מִתּוֹךְ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִידוֹת הַרַחֲמִים שֶׁמְכוּוֹנִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תְּקוּנֵי דִיקְנָא, וְכוּ' תְּלִוּוֹן וְכוּ' לְלוּלִין הַשְּׁבִיעִי תְּקוּנִים עֲלָאִין שֶׁהֵם מִידוֹת א-ל, רַחוּם, וְחַנוּן, אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְרַב חֲסֵד, וְאֲמַת, וְשִׁם עֶקֶר הַכְּפָאֵת הַדִּינִין.

כִּי הַמִּדָּה הַנִּזְכָּרַת לְעִיל שֶׁהִיא מִיַּד 'אמת', נִקְרָא אֲנָפְהָא דְמִלְכָּא נְהִירִין פְּנֵי הַמֶּלֶךְ מֵאִירִים, פְּרוּשׁ לְמַשָּׁל כְּאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ נְהִירִין אֲנָפוּהוּ כְּשֶׁפָּנִיו מֵאִירוֹת מְגוּדֵל הַתְּפִשְׁטוֹת הַשְּׁמַחָה, וְשִׁמְחָה וְטוֹב לֵב מְגוּדֵל תְּעוּגָה, וְהַרְחַמִים גּוֹבְרִין, אֵף אִם בְּעֵת הַשְּׁמַחָה בָּא לְפָנָיו מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיָּתָהּ לְמַלְכָּה, אֵף מִפְּנֵי גְדֵל הַשְּׁמַחָה וְהַרְחַמִים גְּדֵלָה הַרְחַמְנוֹת וְלִית דִּין כָּלֵל תִּמְוֹן מְגוּדֵל הַרְחַבַת הַדְּעַת שְׁמַתְרַחַבַת

דעתו של המלך בעת שמחתו, גדלה רחמנותו שנמשכת מהרחבת הדעת, ומתפשטת רחמי המלך אף על אלו שמרדו בו וציערוהו, וּלְכֹף נִקְרָא אֲנַפְּהָא נְהִירִין שהמלך מאיר פניו לעמו, וְזֶהוּ עֵקֶר כְּפִית הַדִּינִין.

וְכָל הַשְּׂמֵחָה נִגְרָם בְּבוֹא בֶן הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, מִגְדֵּל הַתַּעֲנוּג וְהַשְּׂעִשׂוּעַ נִגְדֵּל לוֹ שְׂמֵחָה יִתְרָה. וְהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרוּךְ הוּא הֵם יִשְׂרָאֵל, עַל שֵׁם הַפְּסוּק (שמות ד כב) 'בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל', וְהֵם הַעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ וְשִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה מט ג) 'יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר'. וְהִיא מִדַּת יַעֲקֹב שֶׁהוּא מֵתְדַבֵּק בְּאֻמֵּיתוֹ יִתְבַּרַךְ הוּא הַמְּכֻוֹנָה יִשְׂרָאֵל, וְלִכְּף נֶאֱמַר (מיכה ז כ) 'תִּתֵּן אִמִּי לַיַּעֲקֹב' שֶׁמִּשְׁפִּיעַ לַיַּעֲקֹב עַל יְדֵי מִידַת אִמִּי, וְרוֹצֵה לֹאמֹר, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵתַעֲנֵג בְּמִדַּת אִמִּי שֶׁהִיא אֲנַפְּהָא נְהִירִין, הַכֵּל בְּשִׁבִיל בֵּית יַעֲקֹב לִפְנֵינוּ, שֶׁהוּא הַבֵּן הַחֲבִיב.

וְלִכְּף נִקְרָא מִדַּת יַעֲקֹב נַחְלָה בְּלֵי מִצְרַיִם כלשון הגמרא (שבת קיח): אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיה נח יד) 'אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך' וגו'... כיעקב שכתוב בו (בראשית כח יד) 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה', פְּרוֹשׁ שְׂאִין שֵׁם בְּחִינַת דִּין כָּלֵל. כִּי כָּל בְּחִינַת דִּין נִקְרָא מִצְרַיִם, שֶׁהוּא מִגְבִּיל הַדְּבָר וּמְצַמְצָמוֹ, אֲבָל כְּאֲשֶׁר אֲנַפְּהָא דְמִלְכָא נְהִירִין, אֵין שֵׁם דִּין וְזֶהוּ אֲשֶׁר רִמְזוּ חַז"ל בְּאִמְרָם שֶׁבְּזִכּוֹת הָאִמּוֹנָה יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, כְּלוֹמֵר מִהַ'מִּצְרַיִם', וְעוֹד לִכְּן נִקְרָא הַמִּשְׁכַּת יַעֲקֹב "נַחְלָה בְּלֵי מִצְרַיִם".

וְהִנֵּה כְּתִיב (ישעיה כז ה) 'או יחזק במעוֹזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, וְדָרְשׁוּ רַז"ל עַל הַתּוֹרָה בגמרא (סנהדרין צט): דרשו על מי שעוסק בתורה, ובזוהר הקדוש (במדבר קיח): דרשו זאת על מי שמקיים את מצוות התורה. **וְנִרְאָה לֹאמֹר שֶׁגַם בֶּן מוֹרָה עַל תְּקוּנֵי דִיקְנָא הַנּוֹצְרִים, שֶׁהֵם נִקְרָאִים מְעוֹזֵי עַל שֵׁם כּוּחַם הַעֵז וְהַחֲזָק, שֶׁהֵם גּוֹבְרִים עַל מִיצְרֵי הַדִּינִים, וְהֵינּוּ כִּינוּיִם 'עִזִּים' וְקָשִׁים לְאִכְפָּאָה דִּינִין. וְזֶהוּ שְׂאִמְרוּ בְּזֶהר (תרומה קעז): הַאי מָאן דְּחָלַם דְּאֶחִיד בְּדִיקְנָא מִי שְׁחוּלָם שְׁחוּלָם שְׁחוּלָם בְּזִקְוֹ, סִימֵן הוּא שְׁמֵרָאִים לוֹ שְׁלוֹם מִשְׁמִימִים, וְכוּ', מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֶחִיד בְּמִדּוֹת תְּקוּנֵי דִיקְנָא שֶׁהֵם כְּפִיּוֹן דִּינִין מִפְּנֵי שֶׁהוּא נֶאֱחָז בְּשֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַרְחִמִים (לְכַת בְּדַרְכֵי ה') וּבְמִדּוֹתָיו, עַל דֶּרֶךְ מֵהוּא רְחוּם אִף אֶתָּה רְחוּם - (שבת קלג:)), שֶׁהֵם כּוֹפִים הַדִּינִים, וְלִכְּן אֶחָזֵן לִיָּה שְׁלָמָא, רוֹצֵה לֹאמֹר הִרְאוּהוּ מִן הַשְּׁמַיִם שְׁלוֹם כְּלוֹמֵר שְׁגַרְם וְעֵשָׂה שְׁלוֹם לְמַעְלָה, וְשְׁלוֹם' הוּא כִּינוּי לִיחּוּד בֵּין הַמִּדּוֹת הָעֵלְיוֹנוֹת, פְּרוֹשׁ שֶׁהוּא הַכְּפָאָה הַדִּינִין מִפְּנֵי גְדֵל הַיִּחּוּד שְׁגַרְם מִכַּח מִדּוֹת הַנּוֹצְרִים שֶׁהֵם שְׁבַעַת**

התיקונים הנכללים בתיקון שביעי שהוא 'ואמת', וההמשכה למטה על ידי האמונה, נמשלת לאחיהו בדיקנא.

הַכָּלֵל הָעוֹלָה מִכָּל הַנּוֹצְרֵי, שֶׁעֵקֶר הַכְּפָאָה הַדִּינִין הוּא תְּקוּנָה וְאִמִּי כְּפָאָה. רַק מִי יָכוֹל לְגַרֵם כָּל הַנּוֹצְרֵי עַל יְדֵי תְּקוּנָה הַנּוֹצְרֵי, מִי שֶׁהוּא מֵאִמִּין בְּאִמּוֹנָה שְׁלָמָה שֶׁהוּא כֵּן שַׁעַל יְדֵי תוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו עוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ גָּדוֹל וְשַׁעֲשׂוּעִים לְמַטָּה, וְשַׁעַל יְדֵיהֶם יָכוֹל לַפְּעוֹל פְּעוּלוֹת נִשְׁגָבוֹת בְּעוֹלְמוֹת הָעֵלְיוֹנִים עַד שׁוֹרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ וְלַהֲפֹךְ הַדִּין לְרַחֲמִים, וְעַל יְדֵי אִמּוֹנָה נִתְּלַבֵּשׁ בְּתוֹכּוֹ הָאִמִּי שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה 'לְבוּשׁ' ל'אִמִּי', שַׁעַל יְדֵי הָאִמּוֹנָה הוּא בֹא לִידֵי גִילּוּי בְּכוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ הַמְּקַבְּלִים עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת לִידְבֵק בְּדֶרֶךְ אִמִּי בְּפּוֹעֵל וּבְמַעֲשֶׂה וּנְמַצָּא שֶׁה'אִמִּי' שׁוֹרֵה עַל אָדָם זֶה, וְגוֹרֵם פְּעֻלָּתוֹ כְּפָאָה לְעֵיל שֶׁפְּעוּלָתָהּ שֶׁל מִדַּת 'אִמִּי' הִיא לְבַטֵּל כָּל הַמִּיצְרִים כְּלִפִּי אוֹתוֹ אָדָם הַמֵּאִמִּין בְּאִמּוֹנָה שְׁלִימָה, נִמְצָא כִּי הָאִמּוֹנָה נַעֲשֶׂה כְּלִי קַבּוּל לְמִדַּת אִמִּי שֶׁהָאִמִּי נִמְשָׁךְ לְנֶפֶשׁ הַמֵּאִמִּין וּמֵתְקַבֵּל בּוֹ בְּהַתִּישְׁבוּת וּבְקַבְעָה, עַל יְדֵי הָאִמּוֹנָה. וְזֶהוּ שְׂאִמְרוּ אִיְהוּ אִמִּי וְאִיְהִי אִמּוֹנָה, וְהוּא נִקְרָא ז' מִידַת הָאִמִּי גַם הוּא נֶחֱשֵׁב לְבְּחִינַת שְׁבִיעִי כְּמוֹ הַמְּלָכוֹת שֶׁהִיא שְׁבִיעִית כִּיּוֹן שֶׁנִּכְלָל בָּהּ, שֶׁהוּא תְּקוּנָה הַשְּׁבִיעִי כִּידוּעַ, וְשִׁנְיָהֶם שְׁוִיִם בְּמִדַּתָּם שֶׁשְׁנֵיהֶם בְּבְחִינַת שְׁבִיעִי וְאִז הֵם מֵתְכַלְלִים יַחְדוֹ, וְאִז הוּא יִחּוּד גָּמוּר.

וְזֶהוּ מִי שֵׁשׁ לוֹ אִמּוֹנָה שְׁלָמָה כְּפָאָה שהוא זוכה להמשיך בתוך נפשו את מידת אמת, כיון שהוא עצמו באמונתו נעשה כלי למידה זאת. אִךְ גַּם מִי שְׂאִינוּ כָּל כְּף שְׁלָמָה בְּאִמּוֹנָה, רַק שֶׁהוּא רוֹצֵה וּמִשְׁתַּוֵּק לִידְבֵק בָּהּ, וּמְכוּחַ זֶה רִגְלֵי תְּמִיד לְתַקֵּן מִדַּת הָאִמּוֹנָה הַנּוֹצְרֵי, כְּמוֹ בְּשִׁמְרֵי שֶׁבַת וְשְׁבִיעִית שֶׁתּוֹכֵן עֵינֵינָם לְהַעֲרִיד עַל בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַל יְדֵי יוֹצֵר כָּל, וְהֵינּוּ כִּי שְׁבַת וְשְׁבִיעִית הֵם כְּנֶגֶד מִידַת הַשְּׁבִיעִית שֶׁהִיא מְלָכוֹת שׁוֹרֵשׁ עוֹלָם הָעִשְׂיָה, וְעַל יְדֵי שְׁבִיעִית מַעֲרִיד שֶׁהֵכֵל בְּיַד הַקַּבָּה, יָכוֹל הוּא גַם כֵּן לְהַמְשִׁיךְ מִדַּת אִמִּי אֶל הָאִמּוֹנָה.

וְזֶהוּ וְכִי תֵאֱמְרוּ וְגו' הַנֶּאֱמַר אֶצֶל פְּרֻשֵׁת שְׁבִיעִית, רוֹצֵה לֹאמֹר אֶפְלוּ שְׁלָא תְּהִי בְּמִדַּת אִמּוֹנָה שְׁלָמָה וּבְטָחוֹן, שֶׁהִיא תֵאֱמְרוּ מֵה נֶאֱכַל, וּבְזֶה יִרְאֶה שְׂאִין אִמּוֹנָתְכֶם שְׁלִימָה בָּה' שִׁיִּסְפִּיק לְכֶם כָּל צְרִיכְכֶם, עִם כָּל זֶה בְּהִיוֹתְכֶם מְשֻׁמְרִים שְׁבִיעִית, שֶׁהִיא מִדַּת הָאִמּוֹנָה וּבְזֶה אִתֶּם עוֹשִׂים כְּלִי לְמִידַת אִמִּי שֶׁתִּמְשָׁךְ אֵלֵיכֶם, תּוֹכְלוּ לְגַרֵם שְׁפַע, [וְזֶהוּ] וְצוּרֵי אֶת בְּרַכְתֵּי וְגו'.

אִךְ מִפְּנֵי שְׂאִינָה הָאִמּוֹנָה הָאִמִּיתִית, אֵיִצְטְרִיךְ לְצִוּוֹת אֶת בְּרַכְתֵּי כְּבִיכּוֹל שֶׁהוּצָרָךְ לְחַדֵּשׁ הַשְּׁפַע, וְלֹא מֵאֲלֵה

שהקב"ה הוא הממשיך את השפע למטה, ולא כבדרגה הראשונה שבה בני ישראל משיגים את האמונה בשלימות, ועל ידי זה שמתאחדים עימו ביחוד גמור דבקים בשורש השפע עצמו להמשיכו למטה, מֵה שְׂאִין כֵּן אִם תְּהִי מֵאִמִּינִים בְּשְׁלָמוֹת יְבוֹא הַשְּׁפַע מֵאִלּוּ.

וְשִׁמְעֵתִי עַל פִּי מֵה שֶׁנֶּאֱמַר לְעֵיל, שְׂזֶהוּ גַם כֵּן כְּפָאָה אִמִּי, שֶׁהוּא יִחּוּד הַיְיָ וְאִדְנָי כְּמוֹבֵא בְּכַתְבֵי הָאִר"י הַק' עַל דֶּרֶךְ מְשַׁל מֵה שְׂאִמְרוּ רַז"ל (ברכות נג:): לְגוּלְיִירִין הַמְּתַגְרִין בְּמִלְחָמָה וּגְבוּרִין נוֹצְחִין רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר גָּדוֹל הָעוֹנָה אִמִּי יוֹתֵר מִן הַמְּבַרֵךְ, אִמִּי לִיָּה רַבִּי נְהוֹרָאִי הַשְּׁמַיִם כֵּן הוּא, תִּדְעַ שְׁהִי גוּלְיִירִין יוֹרְדִין וּמִתְגְרִין [בְּמִלְחָמָה] וּגְבוּרִים יוֹרְדִין וּמִנְצְחִין. כִּי הָעוֹנִים אִמִּי עַל הַבְּרָכָה הוּא גְמַר קִיּוּם [הַבְּרָכָה] וְסוֹף הַנְּצוּחַ. כִּי הַמְּבַרֵךְ כְּפָאָה לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע עֲלֵיוֹן בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן בְּפֶרֶט בְּבִרְכוֹת הַנְּהַנִּין שֶׁבָּהֶם נִמְשָׁךְ הַשְּׁפַע לְמַטָּה, וְזֶהוּ בְּחִינַת 'אִמִּי' שֶׁמֵתְדַבֵּק בְּאִמִּיתוֹ יִתְבַּרַךְ - דּוֹגְמַת הָאָדָם הַלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמִמְשִׁיךְ שְׁפַע עַל יְדֵי דְבִיקוּתוֹ בְּאִמִּיתוֹ יִתְבַּרַךְ, וְזֶה הָעוֹנָה אִמִּי אַחֲרָיו אוֹמֵר אִמִּי הַדְּבָר שֶׁמֵאִמִּי הַדְּעַת הַזֶּה שֶׁנִּמְשָׁךְ עִכְשֵׁיו בְּעוֹלָם, וּמְקַבְּלוֹ לְהַמְשִׁיךְ גַּם הוּא אַחֲרָיו, נִמְצָא שֶׁהוּא מְבִיא מִדַּת אִמִּי בְּאִמּוֹנָה שֶׁהוּא עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן שֶׁהַמְּבַרֵךְ הוּא בְּבְחִינַת הַמִּשְׁפָּע וְהוּא מִמְשִׁיךְ אִמּוֹנָה לְעוֹלָם לְקַבֵּל הַשְּׁפַע.

[שֶׁכֵּן נִרְאָה בְּחוּשׁ, כְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר דְּבָר וְהַשְּׁמוּעַ מִסְּפֵק בְּזֶה אִם הוּא אִמִּי אִם לֹא, וְלַעֲנִינָנוּ שֶׁהוּא הַבְּרָכָה מִמְשִׁיךְ דְּבַר חִידוּשׁ לְעוֹלָם, שֶׁהִיא מִמְשִׁיךְ אֶת ה'אִמִּי' מְחַדֵּשׁ עַל אוֹתוֹ פֶּרֶט שֶׁמְבַרֵךְ עֲלָיו, שַׁעַל עִכְשֵׁיו הֵיוּ בּוֹ כִּסּוּיֵי הַגְּשְׁמִיּוֹת מִכַּח הַקְּלִיפָה הַמְּסִתִּירָה עַל הָאוֹר הַפְּנִימִי שְׁבוּ, וּמִכַּח זֶה יֵשׁ כְּאֵן בְּחִינַת סִפְק - שֶׁהַמְּבַרֵךְ מֵתְנַגֵּד וְנִלְחָם עִם הַקְּלִיפָה הַמְּלַבִּישָׁה עַל אוֹתוֹ דְּבַר גְּשְׁמִי, וְכֵן הַשְּׁלִישִׁי וּמְסֻכִּים עִימוֹ, וְלַעֲנִינָנוּ כְּשֶׁמִּצְטָרֵף עִם הַמְּבַרֵךְ בְּאִמִּיתָה אִמִּי, וּבְזֶה מְכַרְעֵי וְאוֹמֵר שְׂזֶה בְּוֹדָאֵי אִמִּי, נִתְאַמַּת הַדְּבָר עַל יְדוֹ אֶצֶל הַשְּׁמוּעַ וְסוֹר הַסִּפְק, וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים וּמֵאִירִים בְּעוֹלָם, וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁלַמַת אוֹר הָאִמּוֹנָה בְּעוֹלָם].

וְלִכְּף הַשְּׁלוֹב הוּא בְּאִמִּי דְּבִרְכוֹת יֵאֱהוּדוּנָה, הַיְיָ הַקּוֹדֵמַת לְאִדְנָי, כִּי הַשְּׁפַע הוּא מֵעוֹלָם הָעֲלִיוֹן לְתַחְתּוֹן מֵעֵילָא לְתַתָּא, שֶׁהוּא מֵאִמִּי לְאִמּוֹנָה, וְהֵינּוּ שְׁבִיעִית הַיְיָ הַיְיָ הַיְיָ הַיְיָ הַיְיָ, שֶׁהִיא ה'אִמִּי', נִמְשַׁכַת לְבְּחִינַת 'אִדְנָי' שֶׁהִיא ה'אִמּוֹנָה' שֶׁהִיא כְּלִי לְהַאֲרִיךְ אֶת הָאִמִּי עַל יְדֵי עֵינֵי הָאִמִּי, אֲבָל הָעֵינִיּוֹת אִמִּי שֶׁל קָדִישׁ שֶׁהוּא עֲלִית הַתְּחִתּוֹן לְעֲלִיוֹן שֶׁנִּתְכַלֵּל בְּמִידַת 'אִמִּי', וְהִיא דְּרָגָה גְבוּהָה יוֹתֵר שֶׁהַתְּחִתּוֹן נִכְלָל בְּעֲלִיוֹן וּמֵתְבַטֵּל אֵלָיו, לִכְּף הַשְּׁלוֹב אִי ד"ה נ"ו י"ה [אִדְנָי הַיְיָ] מִתְתָּא לְעֵילָא.

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המבואר

ביאור נרחב | ציונים והשוואות
אלפי מראי מקומות

פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות
פרקי תולדות ומבוא

כותרות משנה | מפתחות
עימוד מרהיב עין

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66